حضرت محمد
و
قرآن كريم

حضرت محمد
و
قرآن کریم

مؤلفی

ژوله ده‌وه‌نپورت

مترجمی

عمر رضا

استانبول — الهامی - فوزی مطبعه‌سی

۱۳۴۵ هـ — ۱۹۲۶ م

مترجمك مقدمه‌سی

قارئلریمزه ترجمه‌سنی تقدیم ایتدیکمز اثرك مؤلفی مستر (ژون ده وه‌نپورت = Joun Davenport) انکلیز عالم تألیف و تحریرنده متعدد أثرلریله طانیلمش، قیمتلی و حقشناس بر محرردر. مستر (ده‌وه‌نپورت)ك حضرت محمد و قرآن کریمی موضوع بحث ایدن ، غرب عالم تعصبنك دینمز و پیغمبریمز حقنده اویدوردیغی خرافه‌لری ، اونلره اسناد ایتدیکی فناالقلری رد و جرح ایلیه‌ن برأثری بولندیغنی بعض اسلام مؤلفلرینك اقتباساتندن آكلایوردم. بواثری كورمه‌یی چوق آرزو ایتدیكم حالده اونك برنسخه‌سنی بولمق ممكن اولمامشدی. فی الحقیقه، بو اثر ۱۸۶۹ده لوندره‌ده ، یعنی یاریم عصردن فضله برزمان مقدم طبع ایدلمشدی. بوقدر زمان مقدم طبع اولونان براثری بولمق خصوصنده مشكلاته تصادف ایتمك پك طبیعیدر . فقط اوروپا كتبخانه‌لرنده اولسون بو اثرك بر ویا بر قاچ نسخه‌سنه تصادف ایتمك ایجاب ایتمزمیدی ؟ اثرك معالی و حقائق اسلامیه‌یی افاده ایتمه‌سی اونك بر آن اول اورته‌دن قالدیرلماسنی انتاج ایتمش اولاجق كه وقوع بولان تحریاته رغماً اثرك بر نسخه‌سی بولونامامشدی. مع مافیه مستر (ده‌وه‌نپورت)ك حفرهٔ نسیانه كومولن و آنجق بعض كتابلرك كوشه‌لرنده بوجاقلرنده برقاچ سطرینه تصادف اولونان اثری ، غیرت دینیه و حمیت ملیه‌سی مسلم اولان عزیز و فاضل وطنداشمز اسعد فؤاد بك افندینك همتیله ، بعث بعدالموته مظهر اولدی. اسعد بك افندی ، بو اثری بولمق املیله بر چوق كتبخانه‌لرك فهرستلرینی تدقیق ایتمش ایسه‌ده مثبت بر نتیجه استحصال ایده‌مه‌مش،

نهایت کچن سنه اثرك برقاچ نسخه‌سنی الده ایتمکه موفق اولارق ، اوکا تازه بر حیات ویرمشدر . اسعد بك افندی بولدیغی نسخه‌لرك برینی بزه اهدا ایتمك لطفنده بولوندقلرندن بزده اثری ترجمه ایده‌رك دینداشلریمزی مستفید ایتمه‌یی تعهد و اثرك ترجمه‌سنی اکمال ایتدك .

***

مستر (ده‌وه‌نپورت)ك اثری کوزدن کچیریلدیکی تقدیرده انکلیز محررینك معالی و فضائل اسلامیه‌یه نفوذ ایتدیکی درحال آکلاشیلیر. عجبا مستر (ده‌وه‌نپورت)ك خریستیانلق تعصبنك فاحش اسناداتنه قارشی یازدیغی بو کوزه‌ل ردیه ، منحصراً کندی شخصی تتبعاتنك و شخصاً مفطور اولدیغی انصاف و حقشناسلغك براثریمی ، یوقسه دها فضله غربده باشلایان مهم برحرکتك نتیجه‌سیمیدر ؟.

بونقطه‌یی تدقیقه لزوم کورمکلکمزك سببی ، (ده‌وه‌نپورت) ك اثرینی فردی برتشبثدن فضله ، اوروپاده عصرلرجه مصادمه ایدن متضاد مفکوره‌لرك تولید ایتدیکی یکی برحرکتك ، علمی برانکشافك محصولی عد ایتمه‌مزدر. اوروپاده صنف روحانینك حاکمیت دورینه ، بودوری تعقیب ایدن دینه خصومت فترتنه ، دها صوکره باشلایان علمی تدقیقات دینیه حرکتنه سریع برنظر عطف ایتدیکمز تقدیرده بوحقیقتك درحال تجلی ایده‌جکنه قانعز .

***

«قرون وسطی» تسمیه ایتدیکمز دورده خریستیانلق ، برطرفدن بت پرستلکی ، دیکر طرفدن یهودیلکی امحایه چالیشدیغی زمانلرده ، کندیسندن هروجهله دها قوتلی ، یکی بردین اولان مسلمانلقله‌ده قارشیلاشمش و بودین ایله مجادله‌یه طوتوشمشدی. بالنتیجه خریستیانلق بوتون صلح ومسالمت مفکوره‌لرینی کلیاً برطرف ایدرك دین نامنه

بوتون « کفاره » ، یعنی یهودیلره ، مسلمانلره واونلرله برابر بوتون خریستیان اهل اعتزالنه اعلان حرب ایتدی . (رونه‌سانس) نامنی آلان دور انتباه ، (ره‌فورماسیون) تسمیه اولونان دور تجدد ، خریستیانلغك ادیان سائره‌یه ، بالخاصه مسلمانلغه قارشی دویدیغی بو عداوتی تخفیف ایده‌مه‌دی . (لوته‌ر) ، مسلمانلغه هجوم خصوصنده ، اسلافی درجه‌سنده شدتله حرکت ایدییوردی . اونك نظرنده حضرت محمد ، ـ حاشا ـ مجسم شیطاندی ! لسان عبرانی تدقیقاتنك احیاسی ، او وباده خواص ویا عوامك یهودیلری قاتی یوره‌کلی ، انجیل محبتی ادراك ایده‌میه‌جك درجه‌ده حسسز بر جماعت تلقی ایتمکدن آلیقویامامشدی ! اون سکزنجی عصرك اورتالرینه قدر دوام ایدن بو حسیات ، خصومت وطرفکیرلکه مستند آثار ایله بوس بوتون کوروکله‌نمشدی .

خریستیانلغك بو اعتسافکار حرکتنه قارشی بکله‌نن طبیعی عکس العمل ، آنجق اون سکزنجی عصرك اورتالرنده باشلادی . خریستیانلق کبی ، محبت دینی اولدیغنی سویله‌ین بر دینك متمادیاً قیلیچ صالللاماسنده‌کی مدهش تضاد غرب متفکرلرینی دیکر منتهایه ، یعنی اعتقادات دینیه‌دن شبهه‌یه سوق ایتمشدی .

فی الحقیقه اون یدنجی عصرده غرب متفکرلرندن برقاچنك استقلال افکاری رهبر اتخاذ ایتمه‌لری ، اون سکزنجی عصرده خریستیانلغه قارشی بر عصیانك انفلاقنه مؤدی اولدی . باشده فرانسه اولمق اوزره مختلف مملکتلرك محررلری صنف روحانی‌یه هجوم خصوصنده بر برلریله مسابقه ایتمشلر ، رهبانكدنی بر طاقم منافع اوغورنده انسانلری آلداتدقلرینی ، خرافات آمیز حرکات و عقائدله خلقی ابدی اسارته دوچار ایتمك ایسته‌دکلرینی سویله‌مشلردی . الحاصل ، صنف رهبانك غایت اعتسافکار بر خط حرکت تعقیب ایتمه‌سی ، خریستیانلغه قارشی مدهش

بر عداوت تولید ایتمشدی . بو عداوت خریستیانلغه منحصر قالمامش ، بوتون ادیانه‌ده تشمیل اولونمشدی . مثلا (وولته‌ر) کبی حر بر متفکر ایله (لوته‌ر) کبی بر دین مجددی حضرت محمدی ـ حاشا ثم حاشا ـ ساخته‌کار عد ایتمکده برله‌شیورلردی . فقط وولته‌ر ، (لوته‌ر) ی‌ده حضرت محمدله برابر ساخته‌کارلر زمره‌سنه ادخال ایتدیکی کبی ، لوته‌رده وولته‌ری حضرت محمدله برابر کفار زمره‌سنه الحاق ایدییوردی !

صنف رهبانک اعتسافکارلغیله منورلرک دینه عداوتی اون طقوزنجی عصرک حلولنه قدر دوام ایتدی . هر ایکی طرف ، احراز فائقیت ایچون ، بر برلریله مجادله ایدییورلردی . بو کون بیله بو مجادله‌نک بقیه‌سی دوام ایتمکده‌در .

انتباه وتجدد دورلرنده اوروپاده بو ذهنیتلرک حکمران اولماسی نه‌قدر غریبدر . (لوته‌ر) کبی بویوک کچینن ذکالر بیله قرون وسطانک اعتسافکارلغندن قورتولامامشلردی . لوته‌ر ، مسلمانلقله مشغول اولدیغی حالده قرآن کریم حقنده آغزه آلینمیه‌جق درجه‌ده مستهجن کلمه‌لر یازمشدر . (لوته‌ر) ک درجهٔ تعصبنه باقیکز که ، حضرت محمدی ، شیطانک پرستشکاری طانیمقده و بر الهیسنده :

« یاربی کلمه‌که وامیدکله بزی صیانت ایت ، مسلمانله (پاپا) یی امحا ایت » دیمکده‌در .

(لوته‌ر) کبی ظاهرده جدی و متفکر کچینن انسانلر ، ادیان سائره‌یه و بالخاصه مسلمانلغه قارشی بو وضعیتی اختیار ایدرلرسه آرتیق بونلره تابع اولان آحاد ناسک نه‌ذهنیتده اولاجغی تخمین اولونابیلیر .

(وولته‌ر) ایسه غربده دینه عداوت جریانینک الک قوتلی ممثلی صاییلیر . (وولته‌ر) ده سهام تعریض وتهزیلنی حضرت محمده توجیه ایتمش ، (متعصب) عنوانلی فاجعه‌سنده پیغمبر اسلام حقنده‌کی تلقیسنی

افاده ایله‌مشدر . (وولته‌ر) لك تصوير ايتديكی (محمد) ، (لوته‌ر) لك تصوير ايتديكی محمد كبی ـ حاشا ثم حاشا ـ حريص ، حيله‌كار ، خسيس مقصدلر اوغورنده هر جرمی ارتكابه آماده بر آدامدر . (وولته‌ر) لك كويا حضرت محمد ديه تصوير ايتديكی شخصيتك تاريخ نقطهٔ نظرندن اصلی يوق ، وجودی يوقدر . اساساً (وولته‌ر) لك منسوب اولديغی فكر مكتبی ، تاريخی تتبع ايتمه‌مش ، بلكه دينه عداوت سوقيله تاريخ بشری حقه‌باز اويونه چه‌ويرمش ، بالنتيجه بودين دشمنی متفكرلر ، رهبان صنفی قدر ، تدقيقات دينيه‌يه وحقائق دينيه‌نك ظهورينه مانع اولمشلردر .

الحاصل برطرفدن صنف رهبان ، ديكر طرفدن دينسز متفكرلر اوزون اوزادی‌يه دوكوشدكدن صوكره دين تدقيقاتنده تاريخی رهبر اتخاذ ايدن مكتب ظهور ايتدی . بومكتبك عمومی برقبوله مظهر اولماسی شرفی ، اون طقوزنجی عصره عائد ايسه‌ده ، مباديسی دينه عداوت جريانئك حاكم اولديغی اون سكزنجی عصرده‌در . بومكتبك حقيقی مؤسسی آلمان (فون هه‌رده‌ر) در . آلمان دماغنك جديتی ، فرانسز ماديوننك دينه قارشی توليد ايتدكلری عداوته عصيان ايتمش ، ديكر طرفدن اون سكزنجی عصرده ، انكلتره‌دن زياده ، آلمانياده تأسس ايدن حريت تحری ، تدقيقات دينيه‌نك سالم برشكلده انكشافنی تأمين ايتمشدر . تدقيقات دينيه‌ده تاريخی رهبر اتخاذ ايدن مكتبك تأسسندن وكوك صالماسندن صوكره‌دركه غرب عالمنده حضرت محمد ايله مسلمانلق حقنده‌كی فكر وقناعتلرك دكيشمكه ويوكسلمكه باشلاديغنی كوروروز . بونك الك جانلی مثالی (قارلايل) لك اثريدر . (قارلايل) لك ۱۸۴۱ ده انتشار ايدن « قهرمانلر » عنوانلی اثرينك ايكنجی فصلی « پيغمبر صنعتنده قهرمان » سرلوحه‌سی آلتنده‌در . وحضرت محمددن باحثدر .

انکلیز متفکری، رسول اسلامك حیاتی وسجیه‌سنی تحلیل ایتدکدن باشقه احراز ایتدیکی موفقیتلردن اونك حقیقی ماهیتنی ایضاح ایتمکده‌در. (قارلایل) ه کوره اون ایکی عصر یوزلرجه میلیون انسانه رهبر حیات اولان برانسان، اوروپالی محررلرك دیدیکی و تلقی ایتدیکی کبی، برساخته‌کار اولاماز؛ حیله‌کار برمتعصب حضرت محمدك احراز ایتدیکی موفقیتلری قزاناماز. آنجاق ایمان صاحبی برانسان، باشقه‌لرینه نفخ ایمان ایده‌بیلیر. حضرت محمد، انسانلره رهبر اولمق اوزره طوغمشدر. یوقسه اوکا برکیمسه اتباع ایتمزدی. حضرت محمد مفکوره‌لرینه صادقدی. چونکه «ساخته‌کار برآدم، بردین دکل آ، کرپیچدن برئه‌و بیله وجوده کتیره‌مز!»

قارلایل، حضرت محمدی بوطرزده محاکمه‌ایدرك دورنده حضرت محمد حقنده معلوم اولان هرشیئی یازمشدر. اوزمان حضرت محمد حقنده وقوع بولاجق تدقیقات ایچون شایان اعتماد مأخذلر آزدی. بناءً علیه (قارلایل) چوق قوتلی اولان بصیرت تاریخیه‌سیله حرکت ایده‌رك برچوق اساسسز روایتلری، ابلهفریبانه حکایه‌لری رد وجرح ایتمشدر. بوصورتله غرب عالمنده ایلك دفعه اولمق اوزره، حضرت محمدك حیاتی تاریخی برشکلده یازیلمشدی.

بر «سیرت نبویه» اولمق حیثیتیله (قارلایل) ك اثری، اوروپاده بیله بوکون حائز اهمیت دکلدر. چونکه، عربجه ایله یازیلان اسلام تاریخلری اوروپا لسانلرینه ترجمه ایدیله‌رك نشر ایدلمش بولونیور، غرب محررلری (قارلایل) ك یاکلشلرینی کندی اللریله تصحیح ایدییورلر. فقط حضرت محمده عائد تاریخی برتلقی اولمق اعتباریله (قارلایل) ك اثری قیمتنی محافظه ایتمکده‌در.

(لوته‌ر) ك قرآنه قارشی یازدیغی چیرکین اثر، (وولته‌ر) ك

حضرت محمد حقنده یازدیغی قورقونج فاجعه ، برده (قارلایل) ك (پیغمبر صفتنده قهرمان) عنوانلی اثری یان یانه کتیریلیرسه غرب عالمنك مسلمانلغه و حضرت محمده دائر تلقیتنده‌کی تحولاتی قاورایه‌بیلیرز.

فقط بوقاریده سویله‌دیکمز کبی (قارلایل) ك اثری یاکاشلرله دولودر . (قارلایل) بالخاصه قرآن کریمی هیچ آکلامامش ایسه‌ده بونقصانلرك مهم برقسمنی‌ده اونی تعقیب ایده‌نلر تلافی ایتمشدر. نته‌کیم اثرینی ترجمه‌ایتدیکمز مستر (ده‌وه‌نپورت) سیرت محمدیه‌نك کوزللکنی ، معالی و بدایع قرآنیه‌یی ، قرآنك روح اخلاقیسنی تجلی ایتدرمکه چالیشمش و حضرت محمده قارشی وقوع بولان بهتانلری رد ایتمشدر.

کورولیورکه مستر (ده‌وه‌نپورت ك) اثری مهم برحرکت علمیه‌نك محصوللرندندر . بوحرکت علمیه ، انکشاف ایتدکجه اسلامك محاسن وفضائلی‌ده اونسبتده تجلی ایتمکده‌در .

بوسوزلرمز یاکلش اکلاشیلمامالیدر . مقصدیمز ، غربده ، اسلام دشمنلغنك زائل اولدیغنی سویله‌مك دکلدر . خایر ، بو عصرده‌ده عداوت ، بوس بوتون زائل اولمقدن چوق اوزاقدر . فقط تعصب و طرفکیرلکدن آزاده تدقیقات ایلریله‌دکجه مسلمانلق حقنده بسله‌نن حقسز خصومتلرده زائل اولاجق ؛ حقیقت اطرافنی صاران اوهام وخرافات بلوطلرینی تارمار ایدرك برکون کونش کبی طوغه‌جقدر .

بوکون قارئلریمزه تقدیم ایتدیکمز اثر ، حق وحقیقته بووادیده خدمت ایدن اثرلرك بریدر .

عمر رضا

مؤلفك مقدمه‌سی

صحائف آتیه ، سیرت محمدیه‌یی باطل اسنادات ومتعصبانه تجاوزاتدن تجرید ؛ حضرت محمدك اك بویوك خیرخواه بشریت انسانلردن بری اولدیغی دعوای محققی تأیید ایچون وقوع بولان ناچیز، فقط صمیمی بر تشبثدر .

کور بر تعصبك تأثیری آلتنده قالارق « عقیدهٔ توحیدی » احیا ایده‌ن ذاتك صیت باندینه تجاوز ایده‌ن محررلر ، حضرت مسیحك اك قوتلی واك مؤکد صورتده تلقین ایتدیکی روح شفقته کلیاً یابانجی اولدقلرینی کوسترمکله قالمامشلر ، بوندن باشقه ، محاکمه‌لرنده‌ده خطا ایتمشلردر . چونکه‌ادنی برتفکر ، رسول اسلامك خریستیانی‌وعصری برنقطهٔ نظردن ده‌کل ، شرقی بر نقطهٔ نظردن تنقید اولونماسی لازم کلدیکنی کوسترر . تعبیر دیکرله حضرت محمد ، عربستانده میلادك یدنجی عصرنده ظهور ایده‌ن دینی برمجدد وبرشارع اولارق دوشو-نولمه‌لی و محاکمه ایدلمه‌لیدر . او زمان حضرت محمد هیچ شبهه‌سز ، بوتون جهانده ظهور ایده‌ن اك نادر واك علوی دهالردن بری ، هیچ اولمازسه ، آسیانك اولادلغیله افتخار ایتدیکی اك بویوك انسان اولارق قبول ایدیلیر .

محمدك ظهورندن مقدم عربلرك نه حالده اولدقلرینی ، ظهورندن صوکره وضعیتلرینك نه‌درجه تبدل ایتدیکنی نظر دقته آلیر ، بوندن باشقه عقائد اسلامیه‌نك یوزلرجه میلیون انسانك قلبنده اویاندیردیغی

شوق وهیجانی دوشونورسه‌ك بوقدر خارق العاده و بوقدر بویوك انسانه قارشی حیرانلغمزی کتم ایتمه‌نك اك آشکار ظلم اولدیغی طویمامغه امکان قالماز. بعثت محمدیه‌یی کور تصادفه عطف ایتمك ایسه قدرت الهیه‌نك کائناتشمول حاکمیتندن شبهه ایتمکدن باشقه برشی دکلدر.

مؤلف برقاچ نقطه‌ده، بوقدر مراقلی، بوقدر مهم بر موضوعه لایق اولدیغی اهمیتله افاده خصوصنده کندی قدرت بیانه اعتماد ایتمه‌دیکی زمان، باشقا محررلرك فکر وبیانندن استمداد ایتمشدر. فرصتدن بالاستفاده بوذواته صمیمی وممتدارانه تشکراتمی تقدیم ایدرم.

بشنجی قسم

حضرت محمدك حیاتی

برنجی فصل

حیات محمدیه‌نك موثوقیتی - محمدك زمان تولدنده عربستانك احوالی - عربلرك دینی - موسویلكك و خریستیانلغك تردیاتی - حضرت محمدك زمان تولدی - حضرت عیسانك نه‌زمان دوغدیغنك مشكوكیتی - حضرت محمد، نسل اسما عیلیدندر - كعبه وحجر اسود - (بورقهارت) ك سوزلری - ختان محمدی - عیسانك اون ایكی غلافی (هامش) - آمنه‌نك ارتحالی - حضرت محمدك شفقت بنوتكارانه‌سی - محمدك سوت والده‌سنه شكران منتدارانه‌سی - محمدك عمجه‌سیله برلكده تجاری سیاحتلری - چولده ماجرالر - حضرت محمدك زنكین بر دول اولان حضرت خدیجه ایله ازدواجی - شخص محمدینك ایكی تصویری - حیات محمدیه‌نك حیات یسوعه مشابه دوری - محمدك مغموم و متفكر حالی - جبریل امینك ظهوری - حضرت محمده رسالتك تبلیغی - تجلیات مثالیه كوره‌نلره دائر ملاحظات - ایلك مؤمنلر - عدم موفقیت - معجزه‌طلبی و بوطلبك ردی - حضرت محمدك وزیری حضرت علی - محمدك تبشیرات علنیه‌سی - عمرك اهتداسی - حضرت محمد ایله آرقداشلرینك اوغرادقلری اعتسافات - ایلك هجرت - حبشستانك مهاجرلری حمایه ایتمسی.

مشهور پیغمبرلرله فاتحلر آراسنده تاریخ حیاتی حضرت محمدك تاریخی كبی، الك اینجه تفرعاتنه قدر الك موثوق شكلده قید و ضبط اولونان بر كیمسه كوستریله‌مز. فی الواقع حضرت محمدك تاریخی، آسیالی محررلرك مبالغه‌لرندن تجرید ایتدیككز تقدیرده كریده قالان تفصیلات محض حقیقتدر.

حضرت محمدك زمان تولدنده عربستانك بیوك بر قسمی، اجنبیلرك بویوندروغنده ایكله‌یوردی. عربستانك اقسام شمالیه‌سی كی سوریه، مصر و فلسطین بیزانس ایمپراطورلغنك قلمرو حاكمیتنه داخلدی. بصره كورفزینك ساحللری، دجله و فرات نهرلرینك اروا ایتدیكی ساحه ایله جزیره‌نك اقسام جنوبیه‌سی ایران كسرالرینك نفوذینه منقاد

ايدی . بحر احمر ساحلنك (مكه) جنوبنه قادار اوزانان بر قسمی حبشستانك خريستيان حكمدارلرينه تابعدی . انجق (مكه) ايله عربستانك يتيشلمز اقسام داخليه‌سی ، استقلالنی محافظه ايديوردی .

مملكتك مقدرات سياسيه‌سی ، اهالينك عقائد دينيه‌سنی ، واسع برمقياسده تجلی ايتديريوردی . نره‌ده يونانيلرله حبشليلرك نفوذی حاكمسه اوراده خريستيانلق متفوقدی . يكديكريله جدال ايدن ايكی اساسی قبول ايدن مجوسيلكله مانيلك ١] ايرانه تابع حواليده حاكمدی . اوته طرفدن ، بت پرستلك بی‌پايان برسطوتی حائزدی . اول امرده عربلر ، يری و كوكلری يارادان ذات اجل واعلايه پرستش ايديوركن بالآخره بوعبادتی ترك ايدرك سيارات وثوابتده مقيم وير يوزينی اداره ايتمكده اولديغنه اعتقاد ايديلن پريلره والله‌لك اوغللرينه طاپنمق ايچون معبدلر انشاسنه باشلامشلردی . فقط الاهلر ، عربستانك هرطرفنده شايان پرستش كورلميوردی . هرقبيله‌نك ، هرعائله‌نك كنديسنه مخصوص الاهلری واردی كه بونلرك اوغورنده انسانلر بيله قربان ايديليردی . عربلر حيات آخرته ، ياخود خلقت عالمه اعتقاد ايتمزلر ، كائناتك خلقنی « دهره » ، جهانك مستقبل اضمحلالنی (زمان) ه عطف ايدرلردی . فسق وفجور ،

١] مانيلك (مانی) طرفندن اوچنجی عصر ميلاديده غربی آسياده تأسيس اولونان ديندر. تصوفی واثنانی برماهيتی حائزاولان مانيلك وجود بشر مسئله‌سنك حلنی استهداف ايدر . بومذهب ، پارسی مابعدالطبيعاتيله بوديلكك اخلاقياتندن ، بابلك اساطيرندن وخريستيانلغك بعض عناصرندن متشكل عد اولونيور . اثنانيلك ، ضيا وظلمتدر . بودينه كوره رها ، كائناتك ماهيت حقيقيه‌سنی اكلامقله ، ضيا روحنك ظلمت ماده‌سندن آريلماسيله قابل حصولدر . مانيلكه كوره حضرت مسيح ، ضيا روحنك بررسوليدی . يالكز حواريلر اونی يا كلش برشكلده اكلامشلردر . مانی ، انجيلده اشارت اولونان (پاراقليط)ك كنديسی اولديغنی سويلردی .

مترجم

غصب و غارت متعمم‌دی. اولوم، حیاتك قطعی نهایتی تلقی ایدیلدیکندن نه‌فضیلته برمکافات، نه‌ده رذیلته بر مجازات طانینمازدی. بوکا مماثل دینی‌واخلاقی برانحطاط برچوق‌زمان مقدم عربستانده یرلشه‌ن‌وچوق قوتلی فرقه‌لر تشکیل ایدن موسویلرله عیسویلر آراسنده‌ده مشهود ایدی. یهودیلر، رومالیلرك اعتسافندن قورتولمق ایچون بوپناه‌حریته التجا ایتمشلردی. خریستیانلر، (اوتایخ) ١] لك طرفدارانی اولان نسطوریلرك روا کوردکلری قتل عاملردن، آریوس طرفدارانینك مناقشاتندن خلاص بولمق‌ایچون بورایه هجرت ایتمشلردی. بودوورده‌کی خریستیانلغك حالندن دها شایان تلهف برحاله دسترس اولمق قولای دکلدر. ٢]

آسیا و آفریقاده‌کی خریستیان کلیسالرینك پریشان شعبه‌لری یکدیکریله حال‌اختلافده بولونیوردی. بونلر بربرینه‌قارشی الك‌وحشی اعتزاللری، الك‌قورقونج خرافه‌لری قبول ایتمشلردی. آریوس‌طرفدارانیله سابیلیانلر ونسطوریلرله اوتایخ طرفدارلری آراسنده وقوع بولان دائمی مجادلات ایله خریستیانلق تارمار اولمش، صنف رهبان آراسنده شایع اولان معجزه تجارتی، افراط‌فجور، عمومی‌باربارلق وجهالت، خریستیانلق نامنه بویوك بررذالت تشکیل ایتمش، بوتون

١] بشنجی عصر میلادینك مشهور یونانلی ارباب اعتزالندن (اوتایخ) مسیحك لاهوتی وناسوتی ماهیتلرینك اتحادندن صوکره بر ماهیت تشکیل ایده‌جك درجه‌ده امتزاج ایتدکلرینی، بردکز برقطره‌یی ناصل نابود ایدرسه مسیحه عائد ماهیت بشریه‌نك ماهیت الٓهیه طرفندن اویله‌جه تمثیل اولوندیغی بیان ایتمشدر.

٢] بروس، سیاحتنامه‌سنده دیرکه: « فی‌الحقیقه آباء عیسویتك تردینی خلقی کنندیلرندن اوزاقلاشدیرمشدی. بونلرك یالانلری، خرافه‌لری، عزیزلری، معجزه‌لری، وبالخاصه رهبانیت آدابنه مغایر حرکاتی عربستانده بولونان خریستیان کلیسالرینی پك الیم بروضعیته دوشورمشدی.»

خالقك تربيه‌سنى افساد ايدەن برماهيت آلمشدى . عربستان چوللرى جاهل ومجنون منزويلر وصومعه‌نشينلرله دولمشدى . بونلر ، عمرلرينى بيهوده ، فقط مجنونانه تخيلات ايچنده امرار ايتدكدن صوكره باشلرينه طوپلادقلرى آياق طاقيله برابر ، اكثريا مسلح اوله‌رق شهرلره آقين ايدرلر ، كليسالرده ، تخيلات مجنونانه‌لرينى افاده ايدەن نطقلر ايراد ايده‌رك قيليج تهديديله بونلرى هركسه قبول ايتديرمك ايسترلردى . حضرت مسيح طرفندن تلقين اولونان حكيم وقدير ، رحمان ورحيم ، بى‌نظير و بى شريك بر اللهه عبادت كبى ساده عقيده‌نك موقعنى الك شريربت پرستلك غصب ايتمشدى . اسكى عالم شركاك آلهه‌سنه بدل ، شهدا ، عزيزان و فرشته‌لردن متشكل برجم غفير ايله مسكون يكى بر اوليمپ وجوده كتيرلمشدى . اويله برطاقم مذاهب خرستيانيه توره‌مشدى كه آلهه‌لره شايان اولان صفات واحتراماتى (يوسف نجار)ك زوجه‌سنه بخش ايده‌جك درجه‌ده خجيل حركاتده بولونمشدى . [١] حضرت عيسانك آنجق حى ولايموت اولان اللهه عبادت ايتملرينى توصيه ايتديكى انسانلرك نظرنده الك حرارتلى پرستشه لايق كورولن شيلر ، برطاقم متروكات ايله اويمه وياخود رنكلى رسملر اولمشدى . اسكندريه‌ده ، شام وحلبده‌كى كليسالرك ارائه ايتديكى منظره بوندن عبارتدى . بعثت محمديه هنكامنده بونلرك هپسى اساسات دينيه‌لرينى ترك ايده‌رك اهميت تاليه‌يى حائز نصوص اوزرنده بيتمز توكنمز منازعه‌لره دوشمشلردى . عربستان خالقى ايسه بونلرك هرعقيدۀ دينيه‌نك الك اساسلى نقطه‌سى اولان جناب حقه صاف وصميمى عبادت اساسندن تباعد ايتدكلرينى كوروبور والك چيركين ، الك وحشى خرافاتپرستلك اعتباريله مشرك معاصرلريله

---

[١] مريميلر تسميه اولونان اهل مذهب ، (روح القدس) ك يرينه (مريم بتول) ى اقامه ايدن يكى برتثليث وجوده كتيرمكله اشتهار ايتمشلردر .

همعیار بولونیورلردی .

حضرت محمد ، مکه‌ده تولد ایتمشدر . اڭ صحیح قوله کوره ، رسول اسلام ١٠ تشرین ثانی ٥٧١ سنه‌سنده طوغمشدر . شایان دقتدر که حضرت عیسانك زمان تولدی اطرافنده درین شبهه‌لر حاکم اولمقده‌در . آلتنجی عصر میلادینك مبادیسنه قدر ، حضرت عیسانك تولدی ، تقویم وقایعجه مجهول قالمش ، آنجق بو عصر اوائلنده امپراطور (ژوستینیه‌ن)ڭ دورنده رومالی بر راهب اولان (بوسینوس اکسینوس) طرفندن میدان تداوله چیقاریلمشدی . بونی متعاقب ، (بوسه‌بیوس)،(بەرتولیان) وباشقه‌لری طرفندن یاپیلان اوزون ومتناقض حسابلر ، شو معمانی تولید ایتمشدی : « حضرت عیسی قبل المیلاد ٣٩٩٩ سنه‌سنده ، بعدالمیلاد بش سنه‌سنده طوغمشدر . »

حضرت محمدڭ اجدادیله اقرباسنك ، کرك داخلی ، کرك خارجی معاملات اعتباریله مملکتلرینك امراسی عد اولوندقلری ، درایت واستقامتله تدویر امور ایتدکلری اکلاشیلمقده‌در . بالآخره ، عصای حاکمیت ، عربستانك اڭ نفوذلی قبیله‌لرندن اولوب حضرت اسماعیلڭ نسلندن اولدیغی سویله‌نیلان واویله اولان قریشڭ دها کوچوك بر فرعنه انتقال ایتمشدی . فی الحقیقه عرب مورخلری حضرت محمدله حضرت اسماعیل آراسنده‌کی نسللری صایمقده اختلاف ایدییور ، بونلرڭ بر قسمی ٦٠ جد صاییورسه‌ده هپسی اسماعیلڭ احفادندن اولان عدنان ایله محمد آراسنده (٢١) جد بولوندیغی افاده‌خصوصنده برله‌شیور . اختلاف آنجق ، عدنان ایله اسماعیل آراسنده‌کی اجداده منحصردر .

(مکه) نڭ رؤساسی ایله کعبه‌نڭ محافظلری بش نسل مدتله بوقریش قبیله‌سندن انتخاب اولونمقده ایدیلر . حضرت محمددن مقدم

(كعبه) ، بت پرست عربلر طرفندن برای حج وبرای عبادت زيارت اولونيوردی . وبرسنهٔ عربيه‌نك كونلری عددنجه ، (٣٦٠) بتی احتوا ايديبوردی . كعبه ، بالخاصه حضرت ابراهيم واسماعيل طرفندن انشا اولونمق ، حق تنزيه وتبجيل ايچون انسان اليله تشييد اولونان ايلك معبد شهرتنی حائز اولمق حيثيتيله فرط حرمته شايان كوروليوردی . يونانيلرك (دەلفی) معبدی كبی كعبه‌ده بوتون عرب ملتنك قبله‌كاهی صاييليوردی . عربلرك الك فضله قيمت ويردكلری صنعت ممتازه اولان بلاغت وشاعريتله اشتهار ايدنلر بورايه كليرلر ، حافظه‌لرده پايدار قالمغه لايق اولان شعرلر كعبه‌نك جدارلرينه آصيليردی . كعبه‌نك پك اسكی زمانه عائديتی ، تاريخه كوره معبد سليماندن ٩٩٣ سنه وتاريخ ميلاديدن ايكی بيك سنه مقدم تأسيس اولونماسی ، حائز اولديغی حرمتی قات قات آرتديرييوردی . معبدك جنوب غربی كوشه‌سنده كوموش بر محفظه ايچنده طوران بر طاش واردركه يردن درت قدمه يوكسكده‌در . مسلمانلرجه آدمله برابر جنتدن دوشديكی ومشاراليه طرفندن ياصديق اولارق قوللانيلديغی سويله‌نن بوطاش ، اهل اسلام نظرنده بويوك براعتباری حائزدر .

عرب محررلری ، پيغمبرك زمان تولدنده وقوع بولان حادثاتی الك كوچوك تفرعاتنه قدر تصوير وتفصيل خصوصنده بريرلريله مسابقه ايدرلر . بونلرك بيانه نظراً مولد نبوی اثناسنده متعدد خارقه‌لر وقوع بولمش ؛ سما ، خارق العاده بر نور ايله آيدينلانمش ، ساوا كولی درحال قوروموش ، بيك سنه‌دن بری هيچ سونمیوب يانان ايرانيلرك مقدس آتشی درحال سونمشدی .

حضرت محمدك پدری عبدالله ، والده‌سی آمنه‌در .

محمدك تولدی اوزرينه آمنه‌نك برمنجم اولان برادری چوجغك

طالعنه باقمش، اونك بويوك بر نفوذه مالك اولاجغنى و معظم بر دولت قوره جغنى سويله مشدى. مولد نبوينك هفته سنده، محمدك جدى عبد المطلب، قبيله سنك رؤساسنه بر ضيافت ويرمش، ضيافت اثناسنده چوجوغى مالتنك طلوع ايدن شان و شرفى عد ايدرك تيمناً اسمنى «محمد» قويمشدى [١].

چوجوق ايكى ياشنه وارمادن پدرى ارتحال ايتمش، و كنديسنه آنجق ايكى دوه ايله بر قاچ قويون، و بر سياه جاريه ميراث بيراقشدى. آمنه، چوجوغنى امديريوردى. فقط قادينك دوچار اولديغى اكدار كوكسنك منابعنى قوروتمش اولديغندن اوغلنه بدويلر آراسنده بر سوت ننه سى آرامغه باشلامشدى. بو بدوى قادينلرك ايفا ايتدكلرى خدمت مقابلنده بويوك اجرتلر طلب ايتمكده اولملرينه مبنى، بر سوت ننه بولمق مشكلدى. بدوى قادينلرك بر چوغى كوچوك بو ميراث صاحبنك والده سى طرفندن وقوع بولان تكليفى رد ايديورلردى. نهايت سعديلردن بر چوبانك زوجه سى، شفقت حسنه رام اولارق، مكه نك شرقنده واقع اولان طائف داغنك كويلرندن برنده كى ئوينه محمدى آلوب كوتوردى. محمدك بو عائله آراسنده كى اقامتى اوزامامش، چونكه چوق كچمه دن اومو زلرى آراسنده كورولن بر خاتمك جنلر و پريلرك

---

[١] بعض اسلام محررلرى، حضرت محمدك مختوناً تولد ايتديكنى بيان ايتمكده درلر. (غرويوس بيكانوس) مسيحك ختانى حقنده شايان دقت معلومات ويريور. ايلك اهل صليب محاربه سى اثناسنده (غودفروا دوبويون) (آنتوه رب) قادينلرينك (ته رس) نامى آلتنده (پريابوس) ه عبادت ايتدكلرينى خبر آلمش، بونك اوزرينه كنديلرينه عيسانك غلافلرندن برينى كوندره رك اونلرى بو كبى خرافاتدن قورتارمق ايسته مشسه ده موفق اولامامشدى. مسيحك حالا اون ايكى غلافى بولوندیغى سويله نمكده در. بونلرك برى قولومبوس راهبلرينك النده، ايكنجيسى (شارو) كليساسنده، اوچنجيسى هايلدشايم، دردنجيسى رومادە سن ژان اولاتران كليساسنده، بشنجيسى (آنتوه رب) ده، آلتنجيسى (بويون وه لار) ده، نوتردام كليساسنده و سائره.

اثرى اولديغى تخمين اولونارق قورقو يوزندن مكه‌ده‌كى والده‌سنه اعاده اولونمشدى ١] .

حضرت محمد آلتى ياشنه باصديغى زمان والده‌سيله يثربده‌كى براقربابى زيارتدن عودت ايديوركن والده‌سنى‌ده ضايع ايتمش ؛ آمنه مدينه ايله‌مكه آراسنده‌بركوى اولان (آبوا) ده دفن ايديلمشدى . پيغمبرك حساسيتى ، اونك صوك دم حياتنه قدر والده‌سنك مزارينى برەطاف توقير اتخاذ ايتمه‌سى قدر هيچ برشى ايضاح ايتمز . شبهه يوقدركه اونك ، حياتنك ايلك دورنده دوچار اولديغى بوضياع ، بالآخره اونده تظاهر ايدن ملول ومتفكر سجيه‌يى اوكابخش ايتمشدر . عمرينك يدنجى سالنده ايكن حضرت محمد ، دوچار اولديغى ضياعك وخامتنى تقديرايديور ، اوكسوزلكنك توليد ايتديكى بيكسلكى حس ايديوردى . قرآن كريم بونقطه‌يى موضوع بحث ايديوركن حضرت محمدك نائل اولديغى الطاف الٰهيه وصيانت رحمانيه‌يى ياد ايدرك « جناب حق سنى اوكسوز بولوب ايوا ايتمه‌ديمى ؟ » دير .

عمرينك ديكر بردورنده حضرت محمد ، مدينه‌دن حديبيه‌يه كيديوركن آننه‌سنك قبرينى زيارت ايتمشدى . آمنه‌نك اوراده مدفون اولديغنى بيلمه‌ين بعض اصحاب ، پيغمبرك آجى آجى آغلاديغنى كورونجه كنديسنه سبب بكاسنى صورمشلر وشوجوابى آلمشلردى . « بوراسى

١] محمدك سوت والده‌سيله مدت اقامتى يك قيصه اولماسنه رغماً كنديسى سود آناسندن كورديكى شفقتى دائما منتله ياد ايده كلمشدر . حليمه ، حضرت محمدى خديجه ايله ازدواجندن صوكره مكه‌ده زيارت ايتمشدى . او سنه چوق قوراقلق اولمش ، حيوانلر اولمشدى . حضرت محمد خديجه‌يه سود ننه‌سندن بحث ايتمش ، و بالنتيجه بر تخت‌روانى طاشيمغه مقتدر بر دوه ايله قرق قويون ويريلمش ، حليمه ممنوناً عودت ايتمشدى . ديكر برزيارتنده محمد عباسنى يايمش و حليمه‌يى اوتورتمشدى .

عزیز والده‌مك قبریدر. حق تعالی بكا اونی زیارته رخصت ویرمشدر. جناب حقدن والده‌مه دعا ایچون اذن ایسته‌دم. قبول بویورمه‌دی. والده‌می خاطرلایجه اونك عزیز و رقیق خاطره‌سی بنی مغلوب ایتدی ده آغلادم.»

والده‌سنك ارتحالی متعاقب چوجوغه باقمق وظیفه‌سی، دورینك رئیسی اولان بیوك باباسی عبدالمطلبك عهده‌ٔ پدرانه‌سنه دوشدی. ایکی سنه صوکره عبدالمطلبك ارتحالی اوزرینه عمومی الیهك اوغلی وخلفی (ابو طالب) محمدك تربیه‌سنی درعهده ایتمش، و کندی اولادلرینه کوستردیکی شفقت واعتنایی، اوکاده هر صورتله کوسترمشدی. بو صیره‌لردرکه حضرت محمد، ذکی ومتحری برفکر صاحبی اولدیغنی تجلی ایتدیرمکه باشلادی. محمد، انزوایه چکیله‌رك دوشونمه‌یی اوقدر سه‌ویوردی که آرقداشلری کندیسنی اویونه دعوت ایتدکاری زمان اونلره «انسان، بیهوده اویونلره دالمقدن دها اصیل مقصدلر ایچون یارادیلمشدر.» دییوردی. اون اوچنجی یاشنه باصدیغی زمانه حضرت محمد، زنکین بر تاجر اولان عمجه‌سنك بر کروان ایله سوریه‌یه حرکتنك عرفه‌سنده کندیسنك ده برلکده کوتورلمه‌سنی رجا ایتمش، بو سیاحت اثناسنده کندیسنه اولدقجه مهم بر اعتبار قازاندیران برشکلده حرکت ایتمشدی. ایرتسی سنه حضرت محمد قابلیت عسکریه‌سنی اظهار ایتمشدر. عربلرك نظرنده تجارتجیلك ایله عسکرلك غیر قابل تألیف ایکی مسلك عد اولونمقله برابر حضرت محمدك ایکی وادیده اظهار لیاقت ایتمه‌سی الك ممتاز قبیله‌لر آراسنده بو ایکی صنعتك متحداً ده کلسه‌ده علی التعاقب تجلی ایده‌بیله‌جکی تلقیسنی وجوده کتیرمشدی. کنج محمدك سفرلرده فعلاً درعهده ایتدیکی وظائف، خطابت اقتداری و عسکری ذکاکبی ایکی بیوك صفتی انکشاف ایتدیرمشدی.

بو مزیاتك كندیسنه تأمین ایتدیكی حرمت و اعتماد ، سوزلرینك و حركتلرینك صمیمیتی ، حیاتنك انتظامی و محاكمه‌سنك اصابتی ایله قات قات یوكسلمشدی . حضرت محمدك یاشی ایلریله‌دكجه یوكسلك اقتدارندن استفاده ایتمك ایسته‌ین دیكر تاجرلر ، كندیسنی تجاری ایشلرده استخدامه شتاب ایدییورلردی .

حضرت محمد ، عمجه‌سیله برلكده اجرا ایتدیكی سفرلرك برنده سوریه چولنده بر مناستره مواصلت ایتدیكی زمان بو مؤسسه‌نك رئیسی ، كوزلریی كنج سیاحك یوزینه دیكدكدن صوكره ابوطالبی بر كناره چكه‌رك ، « برادرزاده كزه زیاده‌سیله دقت ایدیكز . اونی موسویلرك خیانتندن قورویكز . چونكه محقق او ، بیوك ایشلر ایچون یارادیلمشدر . » دیمشدی . بعض محررلره كوره بو كهانتكارانه اخطار ، مستقبل پیغمبرك ، بالآخره حضرت ابراهیمك احفادندن كوره‌جكی مشكلات و مخالفتلری افاده ایدییوردی .

بو تجاری سیاحتلرك اثنای اجراسنده حضرت محمد ، عربستانك مختلف انحاسنده قورولمقده اولان پنایرلری كورمشدی . بورالرده عربلرك عنعنات ملیه‌سنی ترنم ایدن شعرلر انشاد اولونور ، عربلرك ادیان مختلفه‌سی ایضاح ایدیلیردی . پیغمبرك بوراده‌كی مشاهداتی بت‌پرستلكك و تردی آمیز خرافه‌پرستلكك چیركینلكنه و فنالغنه دائر پرورده ایتدیكی قناعتی بوس بوتون تقویه ایتمشدی .

بو صیره‌لرده كعبه یانغین نتیجه‌سنده خراب اولدیغندن تعمیر ایدیلیوردی . تعمیراتی متعاقب « حجر اسود » یرینه قونولاجقدی . قبائلك یكدیكرینه قارشی اولان رقابتندن دولایی ظهور ایده‌جك منازعاتی بر طرف ایتمك ایچون ، « حجر » ك یرینه قونولاجغی كونك صباحنده ایلك تصادف ایدیله‌جك انسانك بو مسئله‌یی حل ایتمه‌سی

تقرر ایتمش ، تصادف اولونان ایلك ذات «محمد» اولدیغندن مشارالیه تماشا كرانك ولوله شكرانی آراسنده ، مراسم معتاده ایله حجری یرینه قویمشدی . بو صورتله حضرت محمد ، رسالت مستقبله‌سنك هدفنی استهداف ایتدیکی صنم آلود بر معبدی تقدیس ایتمش صایلابیلیر ، حال بو كه حقیقت حالده حضرت محمد ، حجرأسودی یرینه قویمقله بر طاش پارچه‌سنی یرلشدیرمش اولمایوردی . بالعكس محمد ، مبشر و ناشری اولاجغی یکی دینك تملنی آتمشدی .

حضرت محمد ، عمجه‌سیله برلكده چالیشمغه دوام ایتمش ، دیگر طرفدن زوجنك وفاتیله دول قالان (خدیجه) نك ایشلرینی‌ده تدویره باشلامشدی . حضرت خدیجه طرفندن درمیان اولونان شرائطك قبولی اوزرینه حضرت محمد اوچ سنه مشار الیها نامنه شامه و سائر یرلره کیتمش ، عودت ایتدیکی زمان خدیجه‌یی زیارت ایدرك مساعی تجاریه‌سنك نتیجه‌سنی کندیسنه بیلدیرمك ایسته‌مشدی . خدیجه ، نتیجه‌دن فوق العاده خوشنود اولمش ، بوندن باشقه ، قارشیسنده تسلیمیتکار بر أدا ایله اخذ موقع ایدن محمدك سیاه و متفكر كوزلرنده‌كی فسون ، سیماسنده‌كی نزاهت و اطوارنده‌كی نزاكت اونك نظر دقتنی جلب ایتمشدی . بو سه‌ویملی دول او زمان قرقنده ایدی . ایکی دفعه اولنمش ، ایکی ارکك و بر قیز طوغورمش بولونیوردی . فقط بو قدار مرد بر آدمك جاذبه‌سنه ، بو قدر حساس و حرارتلی بر فكرك نفوذینه مقاومت ایده‌مدیکندن ، چوق كچمه‌دن اوكا ید ازدواجنی تكلیف ایتمشدی .

بو صیره‌ده حضرت محمد ، عنفوان شبابنده ایدی . سیماسی حاكمدی ، اداسی شاهانه ایدی . خطوط وجهیه‌سی منتظم و معنیدار ایدی . كوزلری قارا و نافذدی . بورنی خفیفجه تومسكلی ، آغزی بیچیملی و اینجی دیشلرله مرصعدی . یاناقلری صاغلام بر صحتله قیزارمشدی .

فطرةً سياه ودوز صاچلری خفيف كستانه رنكنی آليوردی . سحر آميز تبسمی ، كوزەل وبلند سسی ، اوضاع وحركاتنك محتشم ظرافتی ، اطوارينك سادەلكی وصميميتی ، كنديسنی طانيانرك كافەسی طرفندن اك لهدار دقتله قارشيلانيوردی . حضرت محمد ، يوكسك مواهبی حائزدی . ادراكی سريع و چالاكدی . حافظەسی احاطەلی و قوتلی ايدی . مخيلەسی جانلی ونافذدی . محاكمەسی براقدی . جسارتی فوق‌العاده ايدی . قناعتنك صميميتنه دائر بعضيلرينك پرورده ايتدكلری فكرلر نەماهيتدەاولورسه اولسون ، محمدك معظم هدفنی تعقيب خصوصنده كوستردیكی ثبات وجسورانه تحمل ، آنجق حيرتله قارشيلانابيلير . محمد ، عربستانك اك تميز لهجەسنی قوللانمقله تمايز ايدن وحسن ايرادی ايله قات قات كوزەللشەن بربلاغت طبيعيەيی حائزدی .

حضرت محمدی اواخر حياتنده تصوير ايدن شوسطرلر ، دها آز مساعدەكار دەكلدر : «محمد ، سيماسنك كوزەلليكيله ممتازدی . بوظاهری احسان ، آنجق اوندن محروم اولانلر طرفندن استحقار اولونابيلير .

بو مزيت ، اونك سوز سويلەمەدن اول ، كرك عمومی ، كرك خصوصی سامعلرينك حسياتنی كندی لهنه جلب ايدردی . سامعلری اونك شخصيت حاكمانەسنی ، اونك شاهانه اداسنی ، نافذ نظرلرينی ، ظريف تبسملرينی ، روحنك هرحسنی تجلی ايتديرەن خطوط وجهيەسنی ، هر افادەسنی تقويه ايدن اوضاعنی آلقيشلارلردی . حياتك وظائف معتادەسنده ، مملكتنك وقور و مراسم آلود آدابنه رعايت ايدردی . اغنيا واقويايه قارشی كوستردیكی حرمتكارانه دقت ، (مكه)نك اك فقير آدملرينه قارشی كوستردیكی تواضع ومحبت درجەسندەيدی . كرك شخصی دوستلق ، كرك عمومی خيرخواهلق دە تربيه ونزاهتدن آيريلمازدی . حافظەسی كنيش و قوتلی ايدی . مخيلەسی علوی ؛

محاکمه‌سی صریح ، سریع وقطعی ایدی . کرك فکرده ، کرك عملده ، جسوردی . [١] دوشونجه‌لری موفقیت احراز ایتدکجه کنیشله‌دیکی حالده ، رسالت الٰهیه‌سنه دائر پرورده ایتدیکی ایلك فکر ، اصلی وعلوی بر دها داهیانه‌سنی طاشیمقده‌در. الحاصل ، عبدالمطلبك اوغلی ، الك اصیل عرقلك قوینده یتیشمشدر . »

کله‌نك عموم طرفندن قبول اولونان معناسیله ، حضرت محمدك تحصیلی یوقدی. قبیله‌سی نزدنده معتاد اولان تحصیلدن باشقه بر تحصیل کورمه‌مشدی. بو قبیله‌لر ، بزم ادبیات دیدیکمز شیئی ، اهمال ویاخود استحقار ایدرلر. عربلر ، کتابله دکل ، استعمال ایله یوکسلتدکلری لسانلری درجه‌سنده باشقه بر لسانه حرمت ایتمزلر . بوندن باشقه حیات عملیه‌ده ایشلرینه یارایه‌جق شعرلری حافظه‌لرینه نقش ایتمکله ، شخصی تجربه‌لرینی اصلاح ایتمکله اکتفا ایدرلردی . بناءً علیه ، هیچ بر زمان معلمی بولو نمایان عرب ، هر شیئه رغماً ، یوکسلك بر انساندی. چونکه چادیر ، دائما آچیق اولان بر مکتب کبیدر . اوراده تجربه واقتدار صاحبی آداملرله تماس ایله بویوك بر حرکت فکریه ، حتی بویوك بر حرکت ادبیه تولد ایدر . بزم ، تعلیم و تربیه تسمیه ایتدیکمز شی ، شرقلیلرك تربیه‌یی یوکسلتمکله وذکایی اینجه‌لتمکله معطوف حرکتلریله هیچ بر مشترك زمینی حائز دکلدر .

حضرت محمدك حضرت خدیجه ایله ازدواجی ، عرب محررلرك بیانه نظراً ، الك مکمل والك طراقلی صورتده جریان ایتمشدر . ازدواج فوق العاده بر دبدبه ایله تسعید اولونمش ، ولیمه ایچون ایکی دوه

---

[١] موسی و محمد ، فکر آداملری اولمقدن زیاده حرکت و فعالیت آداملری ایدیلر. آرقداشلرینه ومعاصرلرینه حرکت وفعالیت تلقین ایتمکیدرکه بونلر انسانیته حاکم اولمشلردر . رونان

كسيلمش ، مسافرلر صوك درجه اعزاز و اكرام كورمشلردى .

زمان ازدواجده حضرت محمد يكرمى بش ياشنده ايدى . خديجه كوزەللكنى محافظه ايتمكله برابر قرقنده ايدى . آرادەكى فرقه رغماً حضرت محمد ، خيرخواه زوجەسنه قارشى الك حرارتلى محبتله متحسس اولمش ، مملكتنك تعدد زوجاتى تجويز ايدن عرف وعادتندن استفادەيى دوشونمەمشدر .

پيغمبرك ازدواجنى متعاقب كچن اون بش سنەلك مدت ، غير قابل نفوذدر . عيسانك ، (يوسف نجار) دكاننده كچيرديكى فاصلەده بو قادار دوام ايتمشدى . بو او قدسى فاصلەدركه اونك اثناسنده انسان كندى دهاسنك تولدينه ياردىم ايدر . ذات كبريانك ، كنديسنه توديع ايتديكى رسالت ايچون حضور ايچنده حاضرلانير و تفكر ايله كسب كمال ايلر . آرتق محمدك دائمى و انديشەلى انزوا و مشغوليتنك هدفى ، حياتى تطهير ايتمك ، اونى هر هانكى بر شائبه ايله غير قابل تلوث بر حاله كتيرمكدى .

حضرت محمدك ، سنەنك بر آيى مكەنك غربندن بر فرسخ مسافەده اولان جبل حرانك بر مغارەسنده كچيرديكى سويلەنيور . مستقبل پيغمبر بوراده تفكراته داليور وذوق استغراقى دويويوردى . روحك حالى هيجانيله ، فكرك بر موضوع ايله بو قادار حرارتله اشتغالى ، شبهەسز بدن اوزرنده قوتلى بر تأثير اجرا ايدر . بناءً عليه حضرت محمد ، رؤيالر كورويور ، استغراقلره ، وجدلره دوچار اولويوردى . سيرت محمديەيى يازان محررلردن برينك بيانينه نظراً رسول اسلام يكند- بكرينى تعقيب ايدن آلتى آى حرفى حرفنه تحقق ايدن رؤيالر كورمشدر .

عجبا بو دور استغراقك حقيقى ماهيتى نەدر ؟ عجبا بونلر درين تفكرك اثرى اولان دالغينلقلرمى ؟ يوقسه تشكل فكرى ويا بدنينك

تهیجاتیله علاقه‌دار بایغینلقلرمی ؟ بونی تعیین ایتمك مشکلدر . فقط محقق‌درکه الهام دقیقه‌لرنده محمدی اندیشه‌لر تضییق ایدر و یوزنده اضطرابلر نمایان اولوردی . بو دقیقه‌لرده حضرت محمد ، بیهوش کبی ، یاخود اویقویه مغلوب اولمش کبی یره دوشر و الك صوغوق کونلرده آلندن بویوك تر داملالری آقاردی . حتی روایت اولوندیغنه کوره حضرت محمد بو حاله دوچار اولدیغی زمان دوه‌سنك اوزرنده بولونسه ، حیوان شدید بر اضطرابه دوچار اولور ، یره چوکر ، تکرار قالقار ، اونی آرقاسندن ایندیرمك ایسته‌یورمش کبی آیاقلرینی یره اوزاتیر ، یاخود باجاقلرینی صاللاردی .

حضرت محمدك صرعه نوبتلرینه دوچار اولدیغنه دائرا کثریا تکرار اولونان روایتلر ، یونانلیلرك سفیل بر اویدورمه‌سیدر . بونلرك مقصدلری ، یکی دینك ناشرینه بویله بر مرضی اسناد ایتمکله اونك سجیهٔ اخلاقیه‌سنی لکه‌له‌مك و خریستیانلق عالمنك حسیات نفرت و تقبیحنی تحریك ایتمکدر . بو شریر متعصبلر دوشونه‌میدرلرکه شاید محمد بو قورقونج خسته‌لغه دوچار ایسه خریستیانلق شفقتی اوکا بدبختلغندن دولایی آجیمغه سائق اولمالی ، سه‌ویتمکه یاخود غضب الٰهینك بر علامتی اولارق تلقی ایدلمکه سائق اولمامیلیدی .

عمرینك قرقنجی سنه‌سنده‌درکه حضرت محمد بو قاریده سویله‌دیکمز وجهله رمضان آیی حراده کچیریورکن مراقبهٔ لیلیه اثناسنده ، عباسنه بوروتمش اوتوردیغی حالده ، کندیسنی آدیله چاغیران بر سس دویمشدی . محمد باشنی قالدیرنجه اوزرینه اویله بر طوفان نور یاغمشدی که تحملسوز شعشعه وشدتنه مقاومت ایده‌مدیکندن کندندن کچمشدی . حضرت محمد ، تکرار کندینه کلدیکی زمان انسان شکلنده بر ملکك کندیسنه یاقلاشدیغنی کوردی . و « اوقو » دیدیکنی طویدی . محمد « اوقومق

بیلمم » دیدی . ملك « اللهكك نامنه ، هرشیئی یارادان ، انسانی اویوشمش قان پختیسندن یارادن اللهكك نامنه اوقو ! رب اکرمك قلمله اوکره‌تدی . انسانه بیلمه‌دیکنی اوکره‌تدی . » دیدی .

محمدك فکری درحال آیدینلاندی وسهولتله اوقومغه باشلادی . دها صوکره مقاومتسوز بر هیجانك تأثیری آلتنده قالقدی ، چولك اورتاسنه آتیلدی . هرطرفدن شو سسی دویویوردی : « یامحمد سن اللهك پیغمبریسك . بن ده جبریل امیم . »

رمضان آینك دردنجی صباحی محمد ، فکراً پك مضطرب اولدیغی حالده زوجه‌سنه عودت ایتدی . روحنك پك صیقینتیلی اولماسنه مبنی زوجه‌سندن کندیسنی صارماسنی وصووق صوایله اوغماسنی طلب ایلدی . حضرت محمد افاقت ایتدیکی زمان زوجه‌سنه رسالت الٰهیه‌سنك سرینی افشا ایتدی . خدیجه ، حضرت محمدك دوغرولغنه ایمان خصوصنده بر لحظه تردد ایتمه‌دی . بونده شایان حیرت هیچ بر شی یوقدر . چونکه حضرت محمدك حسابنه شونی قید ایتمه‌لی یز که کندیسی احتیاج تضییقنك فوقنه چیقاران زوجه‌سنه قارشی پك شفیق و پك اهتمامکار بر زوج اولدیغنی اثبات ایتمش ، تعدد زوجات حقندن استفاده ایتمه‌مش ، خدیجه‌نك ارتحالنه قدر بوندن استفاده یی دوشونمه‌مشدر . او حالده خدیجه‌نك اونك سوزینه اعتماد ایتمه‌مسنه امکان وارمیدر ؟ بالعکس خدیجه ، حضرت محمد طرفندن کورولن تجلیاتی ، ارادهٔ الٰهیه‌نك حقیقی بر تظاهری اولارق تلقی ایتمشدی . خدیجه‌دن صوکره نبوت محمدیه‌یه ایمان ایدنلر ، اونك آزادلیسی زید ، عمجه زاده‌سی علی ایدی . دها صوکره حضرت محمد ، زنکین و نافذالکلام بر ذات اولان ابوبکره خطاب ایدرك موفقیت تامه احراز ایله‌مشدی . ابوبکره اقتداءً و اونك نصائحنه تبعاً (مکه)نك دیکر بر چوق رجال مهمه‌سی ده یکی دینی

قبول ایتمشلردی .

حضرت محمدك صمیمیتی قوتله تأیید ایدن دلائلدن بری کندیسنه ایلك ایمان ایدنلرك ، حیات خصوصیه‌سنه یك یاقیندن واقف اولان الك عزیز آرقداشلریله ارکان عائله‌سی اولماسیدر. یوقسه بونلر، ریاکار آلداتیجیلرك دعوالریله نه‌ولرنده‌کی حرکات آراسنده‌کی تضادی کشف ایتمکدن عاجز قالمازلردی .

فقط ایلك موفقیتی بر توقف تعقیب ایتدی . حضرت محمد ، قبیله‌سنك رؤساسی بر اجتماعه دعوت ایده‌رك رسالتنی تبلیغ ایدنجه برودت و عدم اعتماد ایله قارشیلانمشدی . حضرت محمد ، اللهك برلکنی و کندی رسالتنك حق اولدیغنی تبلیغ ایله اکتفا ایتمیه‌رك بت پرستلکی امحا ایده‌جکنی ، وطنداشلرینی دین ابراهیمه اعاده ایلیه‌جکنی سویله‌ینجه هر طرف حدتدن کوپورمش ، کندیسنی صوصدیرمق ایچون هر طرفدن تکلیفلر درمیان اولونمش ، هر کسدن فضله کندی اوز قبیله‌سنك ارکانی الك تجاوزکار مخالفتده بولونمشلردی . مع مافیه ابوطالب ، برادرزاده‌سنك دینی قبول ایتمه‌مکله برابر ، برادرزاده‌سنی حمایه‌ده دوام ایتمشدر .

حضرت محمدك حیاتی برقاچ سنه ، اعتسافات و تحقیرات ایچنده کچمش و بو اعتسافات عددلری محدود اولان آرقاداشلرینه‌ده شامل اولمشدی . مخاصملری بر دفعه کندیسنه ، دعواسندن فراغت شرطیله ، ریاست و ثروت وعد ایتمشلر، فقط ، حضرت محمد بونلره قرآنك قرق برنجی سوره‌سنی تلاوتله جواب ویرمشدی . او سوره‌دن شو آیاتی اقتباس ایدییورز :

« رحمان ورحیم اولان الله طرفندن کوندرلمشدر . بن آنجق سزلر کبی بر آدمم . بکا وحی اولونیورکه الاهکز بر الاهدر . اویله ایسه

اوكا دوغرو كيديكز ، استغفار ايديكز . ويل اونلره كه اللهه شريك قوشارلر ، زكات ويرمزلر و آخرته اينانمازلر . فقط اونلر كه ايمان ايدرلر وايى ايشلر ياپارلر ، محقق كه اكسيلمز مكافاته نائل اولورلر . سز حقيقةً ايكى كونده يرى ياراندن اللهه ايمان ايتمه يور و اوكا شريكمى قوشيورسكز ؟ . . عالملرك خالقى انجق اودر . ير يوزينك اوزرنده يوكسلن داغلرى ديكن اودر . فيض وبركت احسان ايدن اودر . ارزاق واقواتى درت كونده خلق وتنظيم ايدن واونلرى محتاج اولانلره سيانًا بخش ايليه‌ن اودر . جناب حق دوماندن عبارت اولان سماواتى خلق ايدرك اونلره ويره‌ديدى كه : ايسته‌يه‌رك ويا ايسته‌ميه‌رك كليكز . ايكيسى ده : اختيارمزله سكا اطاعت ايديورز ، ديديلر . »

بوكا قارشى محمدك دشمنلرى كنديسندن رسالت الٓهيه‌سنى معجزه ايله اثبات ايتمه‌سنى طلب ايتديلر . حضرت محمد رد ايتدى . معجزه‌لر ياپمق ايچون ده كل ، حقيقتى تلقين ايچون كوندرلديكنى سويله‌دى . صوكره قرآنه مراجعت ايدرك مخاصملرينك كوزللك و علويت اعتباريله اوكا ويا بر پارچه‌سنه برنظيره وجوده كتيرمه‌لرينى سويله‌دى .

حضرت محمد ، دور رسالتنك هر هانكى بر هنكامنده تبليغ ايتديكى عقائدى قبول ايتديرمك ، ياخود دعواى رسالتنى تأييد ايتمك ايچون هرهانكى بر حيله‌يه ، ياخود معجزه نامى ويريله‌جك بر شيئه مراجعت ايتمه‌مشدر . بالعكس حضرت محمد محضا عقل و منطقه كوونمش ، رسالتنك ايلك دورنده آنجق شوق و هيجان دينى ايله تأييد اولونمشدر . فى الحقيقه بو شوق دينى ، حضرت محمدك الك قوتلى حسيدى . بو حس هر حركتنده منجليدى ، حياتنك هر مرحله‌سنده آشكاردى .

شايان دقتدر كه حضرت محمد ، معجزه ياپمه‌يى بو قدر صريح

بر صورتده رد ایتدیکی حالده کندیسنه هر معجزه اسناد اولونمش؛ اونك تاریخ حقیقیسی، تعالیم اصلیه‌سی، خرستیان عزیزلرینك تاریخی و تعالیمی کبی مشوش بر حاله صوقولمق ایسته‌نیلمشدر.

حضرت محمد نامنه یازیلان بعض سیرتلر آیات قرآنیه‌نك مدلولندن بام باشقه‌در. ناصیل که أناجیل، قاتولیك (بوناوه‌نورا)نك مخیلاتندن او درجه اوزاقدر.

(کیبون) بزه متعصب خریستیانلرك بری طرفندن حضرت محمده عطف اولونان بومعجزه‌لردن برینی بروجه آتی ایضاح ایدییور:

«خریستیانلر، اهلی بر کووره‌جینك سمادن اینوب حضرت محمدك قولاغنه بر شیلر فیصیلدادیغنی سویله‌مکده‌درلر. بو معجزه‌یی اویدوران (غروپیوس)ك عربجه مترجمی، مومی الیهه مأخذلرینی صورمش، اوده بو حکایه‌نك مسلمانلرجه غیر معروف و کندی اثر اختراعی اولدیغنی اقرار ایله‌مشدر. مع مافیه اثری عربجه‌یه ترجمه ایدن ذات، مسلمانلرك نظرنده کولونج بر موقعه دوشمه‌مك ایچون اونی طی ایتمش ایسه‌ده بو حکایه اثرك لاتینجه اصلنده موجوددر.»

حضرت محمدك عمجه‌سی ابو طالب، دشمنلرك برادر زاده‌سنه قارشی چوق کیندارانه حرکت ایتدکلرینی کورونجه اونی مقصدینی تعقیبدن واز کچیرمکه چالیشمش؛ فقط حضرت محمد اوکا «قریشیلر بکاقارشی کونشله، قمرله کلسه‌لر (کونشله قمر قریشیلرك معبودلرندندی) برینی صاغمه، برینی صولمه توجیه ایتسه‌لر، ینه یولمدن دونمم» جوابنی ویرمشدی.

کوردیکی مخالفتدن ذره قدر اندیشه ایتمه‌ین حضرت محمد، ینه کندی قبیله‌سنه منسوب بعض ذواتی طوپلامغه، و ارشاداتده بولونمغه دوام ایتمش، دعوت حقی قبول ایدنلرك ازلی، ابدی مکافاتلره نائل

اولاجقلرینی سویله مش ، نهایت «ایچکزده هانکیکز بکا بو یوکی طاشیمقده یار اولاجق ، هانکیکز هارونك موسایه یاپدیغی کبی معاون و وزیرم اولاجق ؟ » دیمشدی . جماعت ، هیچ بر سوز سویله مه مش ، هیچ بر کیمسه بو تهلکه لی وظیفه یی درعهده ایتمك ایسته مه مش ، آنجق حضرت محمدك عمجه زاده سی کنج و آتشین (علی) سوزه باشلایارق : «یارسول الله ، حاضرونك الك کنجی اولمقله برابر سنك وزیرك اولاجغم» مقابله سنده بولونمش . پیغمبرده عالیجناب کنجی قوجاقلامش ، باغرینه باصمش و « قرده شم ، وزیرمسك » دیمشدی .

بویله جه باشلادقدن صوکره حضرت محمد (مکه)ده هر کون آرقداشلرینك عددینی تزیید ایدن علنی ارشاداتنه دوام ایتدی . (مکه)نك جوارنده اولان « صفا » و(قبیس) داغلری ایراد مواعظ ایچون انتخاب ایتدیکی یرلردی . بوندن باشقه پیغمبر ینه حرا داغنی زیارت ایدرك قرآنی تشکیل ایدن یکی سوره لرله عودت ایدردی .

بو صیرالرده ایدی که حضرت عمرك اهتداسیله کتیبهٔ اسلامیه ، دشمنلرینك الك شدتلیلرندن ، فقط عینی زمانده الك عالیجنابلرندن برینی قازانمشدی . عمر ، همشیره سنك اهتداسندن فوق العاده مغبر اولمشدی . بر کون اونی قرآنی ترتیل ایدییور کن یاقلامش ، اوکا زیاده سیله حقارت ایتمش ، دوکمش ، یره دوشورمش ، کتاب الله ده یره دوشمش ، فقط اعتدالنی بو زمایان قادین ، کتابی قالدیرمش ، اونی برادرینه ویرمه مکده اصرار ایتمش ، عمرك حدتی بوس بوتون آرته رق قرآنك صحیفه لرینی چکمش ، فقط کوزلری ، بی اختیار ، صحیفه نك سطرلرینه ملاقی اولدیغی زمان «عمر» مغلوب اولمش ، حدتی حیرانلغه منقلب اولمش ، اوراجقده مسلمانلغی قبول ایتمشدی . عمر ، قلیجی النده اولدیغی حالده همان قوشدی ، محمدك التجاکاهی اولان صفا داغنه دوغرو یورودی .

حضرت رسول، اونی کوردیکی زمان: «عمر! نه دیدی، نەدن کلیورسك؟ نیچون خردوخاش ایده جك کمرلی طاوان باشنه دوشونجه‌یه قدر بکله‌یه جکمیسك؟» عمر: «حقه وسنك رسالتنه ایمان ایتمش اولارق کلیورم.» دیدی.

قریش حضرت محمدك کمال شوق و جسارتله عقائدینی نشره دوام ایتدیکنی کورەرك تجاوزه باشلامشدی. پیغمبرك آرقداشلرینه او قدر اعتسافکارانه معامله‌لرده بولونمشلردی که بونلرك مکه‌ده یاشاملرینه امکان قالمامشدی. بناءً علیه پیغمبر بونلره هجرت ایچون مساعده ویرمش، اونلرده حبشستانه التجا ایتمشلردی. بو ایلك هجرت رسالت محمدیه‌نك بشنجی سنه‌سنده وقوع بولدی. مهاجرلر بر قاچ ارکك و قادینله بر قاچ چوجوقدن متشکلدیلر. هپسنك عددی سکسانی متجاوز دکلدی. مهاجرلر، حبش نجاشیسی طرفندن حسن قبول کورمشلر، مهاجرلرك تسلیمنی طلب ایدن قریشیلرك طلبی رد اولونمش، عرب محررلرك بیاننه نظراً بالذات نجاشی ده مسلمان اولمشدی.

ایکنجی فصل

ابوطالبک وفاتی - حضرت محمدک تهلکه‌لی وضعیتی - حضرت خدیجه‌نك ارتحالی - خدیجه‌نك قبری (نوط) - حضرت محمدك خدیجه‌یی یادشکرانکذاری - حضرت عایشه‌نك ذهابنی تصحیح ایتمه‌سی - محمدك زوجه‌لری - شهر حرام اثناسنده پیغمبرك تلقیناتی - معراج - قریشك پیغمبره سوء قصدی - مدینه‌یه هجرت - (علی)نك صداقتی - پیغمبرك اللهه توکلی - پیغمبرك اعجازکار حرکتی - یثربه مواصلتی - یثربك تبدیل نامی - فریضهٔ صلات - حضرت محمدك ایفا ایتدیکی وظائف حیاتنك ساده‌لکی - بدر ظفری - مخدمانلرك مغلوبیتی - (علی) نك جسارتی واحراز ایتدیکی مکافات - درت مبارك قادین - پیغمبری اولدیرمك ایچون ترتیب اولونان سوء قصدلر - مدینه‌نك قریشی و یهودیلر طرفندن محاصره‌سی - دشمنلرك هزیمتی - حضرت عایشه‌یه بهتان - موته محاربه‌سی - پیغمبرك تسممدن قورتولوشی - یهودی شهرلرینك تسلیمیتی - حضرت محمدك (مکه)یه حرکتی - قریش طرفندن تکلیف اولونان شرطلر - معاهده.

نبوتنك ایکنجی ییلنده حضرت محمدك اتباعی (مکه) ده قوتلی وتهدیدکار بر شکلده چوغالمش اولدقلرندن (مکه)لیلر بعدما بر کیمسه‌نك محمده التحاق ایتمه‌سی ایچون اخطاراتده بولوندیلر. حضرت محمدك عمجه‌سی وحامیسی اولان ابو طالبك حال حیاتنده بو حرکت محمدك اوزرنده اجرای تأثیر ایتمه‌مش، آنجق ایکی سنه صوکره ابو طالبك وفاتی اوزرینه وضعیت بحران آمیز بر ماهیت آلمشدی. ابو طالبك املاکیله نقدی متروکاتی دشمنلره کچمش، بوصورتله هر زماندن فضله کسب قوت ایدن دشمنلر، تحملسوز بر وضعیت آلارق هر فرصتدن بالاستفاده، نماز قیلیورکن بیله اوکا حقارت ایتمکه، اوزرینه مردار شیلر آتمه‌یه، هر واسطه ایله اونی تهزیل واستحقاره باشلامشلردی.

بو فلاکتلر یتیشمه‌یورمش کبی، ابو طالبك وفاتندن بر قاچ کون صوکره پیغمبرك صادق ووفاکار زوجه‌سی خدیجه‌ده قوللری آراسنده صوك نفسنی ویرمشدی. بو عزیز شریکهٔ حیاتك ارتحالی، حضرت محمد ایچون، حقیقةً یوره‌کلر آجیسی بر مصیبتدی. حضرت خدیجه، یکرمی سنه‌در، اونك مشاور ومظاهریدی. خدیجه‌نك ارتحالیله اونك قلب و روحی کبی دار و دیاری‌ده هجران قاپلامشدی. خدیجه‌نك سن و سالی خیلی ایلریله‌دیکی زمان، شبهه‌سز کنجلکنك بوتون فسونتی ضایع ایتمشدی. فقط محمد، اوکا صوکنه قدر صادق قالمش، و بوقاریده سویله‌دیکمز کبی، باشقه بر زوجه آلمقدن استنکاف ایتمشدی.

خدیجه، مکه‌نك شمال غربیسنده واقع قبرستانه دفن اولونمشدی. مشهور سیاح (بورقهارت)دن قبرینك بو کونه قدر پایدار اولدیغی، زائرلر و حاجیلر طرفندن جمعه کونلری زیارت اولوندیغی خبر آلیورز. بو قبرك الك شایان دقت حالی، طاشنك اوزرنده کوزل بر خط کوفی ایله (آیة الکرسی)نك محکوك بولونماسیدر.

حضرت محمدك خدیجه‌یه قارشی بسله‌دیکی حسیات شکران، صوك دقیقه‌سنه قدر دوام ایتمشدر. بو حسیاتك رقتی و بو خاطره‌نك دوام‌لی حرارتی، پیغمبرك زوجه‌لری ایچنده الك کنجی و الك کوزلی اولان حضرت عائشه‌نك ستمکار بعض ملاحظات درمیان ایتمه‌سنه بادی اولمشدی: «حضرت خدیجه اختیار ده‌کلمیدی؟ الله سکا دها کوزل و دها ایی بر زوجه احسان ایتمه‌دیمی؟» حضرت محمد عالیجنابانه بر هیجان ایله جواب ویردی: «خایر، دیدی، اوندن دها نازك و دها اصیل بر رفیقه یوقدر. حقارت واستهزا ایله قارشیلاندیغم زمان بکا ایناتان، فقر و ضرورت ایچنده یوزه‌رك بر جهان خصومت و اعتساف ایله مجادله ایدییورکن بکا تسلی ویرن، بکا یاردیم

ایدن ، او ایدی ! »

حضرت محمد ، هر درلو حمایه‌دن محروم اولارق ، الك یاقین اقرباسی اولان قریشدن ، یاخود بر زمانلر آرقداشی اولان انسانلردن ظلم و اعتسافه معروض قالینجه بر التجاگاه آرامغه مجبور اولمشدی . بناءً علیه صادق کوله‌سی (زید) ایله (مکه)لك شرقندن آلتمش میل مسافه‌ده کوچوك بر شهر اولان ، طائفه التجا ایتمشدی . بوراده حضرت محمدك دیکر بر عمجه‌سی اولان (عباس) اقامت ایدیوردی . حضرت محمد ، طائفه مواصلتنی متعاقب اورانك باشلیجه اکابرندن بر قاچ ذات ایله کوروشه‌رك رسالتنی ایضاح ایتمش ، اونلری کندیسنه یاردیم ایتمکله یکی دینه مظاهرت شرفنی احرازه دعوت ایله‌مش ایسه‌ده اقناعه موفق اولامامش ، کندی قبیله‌سی طرفندن درمیان اولونان عمومی اعتراضات ایله قارشیلاندقدن باشقه بر التجاگاه آرامق اخطارینه معروض قالمشدی . معمافیه حضرت محمد طائفه‌ده بر آی قدر قالمش ، خلقك دها معتبر و دها خیرخواه افرادی طرفندن اولدقجه حرمت کورمشدی . فقط نهایت کوله‌لرله آیاق طاقمی محمدك علیهنه قیام ایدرك واوزرینه طاشلر یاغدیره‌رق شهری احاطه ایدن داغلك اتکنه‌قدر امتدادایدن اوچ میللك مسافه بویجه اونی قوواله‌مشلردی . بواشکنجه‌لی تعقیبدن یورولان ، بیتاب قالان محمد ، بر باغچه‌یه التجا ایده‌رك بر اوزوم آصمه‌لك کولکه‌سنه صیغینمش ، بر آز دیکله‌ندکدن صوکره (مکه) یولنی طوتارق بلدهٔ حرامك جوارینه مواصلت ایتدیکی زمان ، چوق نفوذلی و کندیسنه قارشی خیر خواه بر ذات اولان (مصعب بن عدی)یه شهره سالماً کیرمه‌سنی تأمین ایچون خبر کوندرمشدی . مصعب ، رسولك رجاسنی اسعاف ایتمش ، اوغللرینی وطرفدارلرینی طوپلایه‌رق سلاحلرینی طاقدقدن صوکره اونلرك کعبه‌یه

یاقین یرلرده اخذ موقع ایتمه‌لرینی امر ایله‌مشدی . بویلك اوزرینه محمد ایله زید ، (مکه) یه کیرمشلر ، مصعب ایله آدملری رسول اکرمه هرهانکی اذا و ضررك اصابتنه منع اولدقلرندن پیغمبر حجر اسودی اوپدکدن صوکره (مصعب) ك محافظه‌سی آلتنده أوینه عودت ایتمشدی .

خدیجه‌نك ارتحالندن ایکی آی صوکره حضرت محمد دول برقادین اولان (سوده) ایله ازدواج ایتدی . همان عینی زمانده یار غاری اولان ابوبکرك کنج و کوزه‌ل کریمه‌سیله نه‌ولنه‌رك آرالرنده‌کی متقابل دوستلغی قات قات تقویه ایتدی .

خدیجه‌نك ارتحالنی متعاقب ، حضرت محمدك مختلف زمانلرده متعدد قادینلرله ئه‌ولندیکی سویله‌نمکده و بو یوزدن مخالف محررلر محمده تجاوز ایتمکده‌درلر . بو محررلر ، محمدك بوطرز حرکتنی شهوتپرستلکك برتظاهری عد ایدییورلر . بوکون اوروپا قانونلرینك تعدد زوجاتی منع ایتمکده اولدیغی ، حال بوکه محمدك زماننده بو عادتك بوتون عربستانده و شرقك سائر مملکتلرنده شایع بولوندیغی وهیچ بر وجهله منافیٔ اخلاق تلقی ایدیلمه‌دیکی برطرف ، حضرت محمدك یکرمی بشنجی سال حیاتندن اللنجی سالنه قدر برزوجه ایله یاشادیغی ، خدیجه‌نك آلتمش اوچ یاشنده ارتحالنه قدر باشقه بر زوجه ایله ئه‌ولنمه‌دیکنی ، خدیجه‌نك کندیسنه ارکك ذریت بیراقمادیغی کورورسه‌ك شو سؤاللری ایراد ایتمك حقنی احراز ایدرز : شهوتپرست اولان بر آدام تعدد زوجاتك شایع اولدیغی بر محیطده ، کندیسندن اون بش یاش بویوك اولان بر قادینله اکتفا ایدرمی؟ حیاتنك صوك اون اوچ سنه‌سنده محمدك اوله‌ممکدن مقصدینك ارکك بر ذریت صاحبی اولمادیغی کیم سویلیه‌بیلیر ؟

حجاجك (مكه) يه آقين آقين كلدكلرى شهر حرام ، عمومى بر صلح ومسالمت آييدر . بومدت ظرفنده الك وحشى عداوتلر اونوتولور ، هر كس بر بريندن ذره قدر انديشه ايتميه‌رك ملى معبدده سنوى وظائف دينيه‌يى ايفا ايلر . حضرت محمد ، بو مساعد فرصتدن استفاده ايتمك ايسته‌يه‌رك طوپلانان خلقه ايراد مواعظ ايتدى ويثرب اهاليسندن بر قاچنى قازاندى .

بونلر ، يثربه عودت ايتدكلرى زمان يكى دين حقنده غايت ستايشكارانه بياناتده بولونمشلر ، آرقاداشلرينى وهمشهريلرينى حرارتلى براشتياق ايله يكى دينه دعوت ايله‌مشلردر . يكى دينك (مكه) ده احراز رغبت ايتمه‌مسى ؛ (مدينه) ايله (مكه) آراسنده تجارى رقابت ومحاسده‌لر بولونديغى ايچون بو ذواتك موفقيتنى تأمين ايتمشدى .

نبوت محمديه‌نك اون ايكنجى سنه‌سنده معراج حادثه‌سى وقوع بولمشدر . معراج ، عنعناتك استغراق ايله يادايتديكى بر حادثهٔ ليليه‌در . متقيلرك تخيله‌سى ترك عنان ايدرك طيران ايتمش ، بو حادثه الك زنكين شعرلرك وخيالك الك محتشم مولوداتيله تزيين اولونمشدر . بو حادثه اهل اسلام آراسنده اوزون مناقشاته سبب اولمش ، بعض مسلمانلر بونك بر رؤيادن عبارت اولديغنى سويله‌دكلرى حالده ديكرلرى ، رسولك جسماً قدسه قدر ايصال ايديلديكى حالده اورادن ، آنجق روحنك ملأ اعلايه طيران ايلديكنى بيان ايتمكده‌در . الك چوق رواج بولان فكر صوكنجيدر . حضرت ، محمدكده بونى محتاج تصحيح كورمه‌ديكى آكلاشيليور .

معراجك وقوع بولديغى سنه‌ده (يثرب) دن (مكه) يه كلن اون ايكى كيشى عقبه‌ده پيغمبره بيعت ايتمشلردر . بوكا (بيعة النساء) نامى ويريلمكده‌در . بو بيعت اثناسنده بر قادين بولونماديغى حالده اوكا بو

نامك ويرلهسى ، بالآخره قادينلردن ده عينى بيعتك آلنماسندندر . قادينلرده اركككلر كى خيرسزلق ايتميهجكلرينى ، زنا ارتكاب ايتميهجكلرينى ، چوجوقلرينى اولديرميهجكلرينى ، افترا و بهتانده بولونميهجقلرينى ، معقول اولان هر ايشده پيغمبره اطاعت ايدهجكلرينى تعهد ايتمشلردر .

حضرت محمدك معراجى مكهده حرارتلى مباحثاته موضوع تشكيل ايديوركن مدينه خلقى پيغمبرى ستايشلرله ياد ايدرك اونك اطرافنده طوپلانيورلردى . حضرت محمد مدينهليلردن اون ايكى ذاتى انتخاب ايدرك خلقك تعليم و تربيهسنى اونلره تفويض ايتمشدى . بو ذوات درعهده ايتدكلرى وظائفى چوق موفقيتلى بر صورتده ايفا ايدرك قيصه بر زمان ظرفنده همان خلقك اكثريسنى دائرهٔ توحيده صوقمشلردى . حضرت محمد ، بو وضعيتدن خبردار اولونجه اورايه هجرته قرار ويرمش ، بالخاصه ابوطالبك وفاتى متعاقب پيغمبرك بى امان و بى انصاف دشمنى ابوسفيان (مكه) نك رياستنى درعهده ايتديكندن پيغمبرك اوراده قالماسى چوق مشكلاشمشدى . بوندن باشقه ابو سفيان كوندن كونه نفوذ و شهرتى آرتمقده اولان رسولك وجودينى ازاله ايچون قاتللر كيرالامغه باشلامشدى .

بو سوء قصددن خبردار اولان حضرت محمد ايله آرقداشى ابوبكر ، كيجهنك سكونت و قارا كلغندن استفاده ايدرك فرار ايتمشلر ، حضرت على ايسه پيغمبرك فراشنده ياتارق اونك يشيل عباسيله اورتونمشدى . قاتللر پيغمبرك ئهوينى احاطه ايدرك ايچرييه داليمشلر ، فقط پارچهلامق ايستهدكلرى پيغمبر يرنده ، حضرت رسوله ترتيب اولونان سوء قصده قربان اولمانى حضور و سكون ايله بكلهين (على)يى بولارق اونك كوستر ديكى صداقتدن متأثر اولمشلر ، و علىيه بر ضرر ايراث ايتمكسزين چيقوب كيتمشلردى .

بو صيرهده (محمد)له (ابوبكر) مكهدن اوزاق اولمايان (ثور) داغنك

بر مغاره‌سنه التجا ایتمشلر، اوراده اوچ كون قالمشلردر. ابو بكرك قیزی اونلره حوادث ولوازم كتیریبوردی. مغاره‌ده كیزلی اولدقلری زمان كندیلرینی تعقیب ایدنلرك اله دوشمك اندیشه‌سی حاصل اولونجه حضرت رسول آرقداشنه: «كدر ایتمه، الله برمله‌در» دیمشدی. حضرت پیغمبری تعقیب ایدن قاتللر مغاره‌نك قاپیسنه قدر كلمشلردی. فقط مغاره‌نك مدخلنده بر كوكرجین یوواسی وبر اوروممجك آغی كوردكلرندن مغاره‌نك بوش اولدیغنه قانع اولارق باشقه بر استقامتده تحریاته دوام ایتمشلردی. بونی متعاقب رسول اكرمله آرقداشی مغاره‌دن چیقه‌رق نهان یوللردن حركتله (مدینه)یه مواصلت ایتمشلر، اوچ كون صوكره كندیلرینه حضرت علی التحاق ایتمشدر. هجرت نبویه (٦٢٢) سنه‌سنك تموزنده اعلان نبوتنك ١٣ نجی ییلنده وایران حكمداری خسرو دورنده وقوع بولمشدر كه بو صیره‌ده پیغمبر اللی اوچ یاشنده بولونیوردی. حضرت محمد، مدینه‌ده فوق العاده تظاهرات ایله استقبال ایدلمش، شهرك اصل اسمی اولان (یثرب) اونك شرفنه پیغمبرك شهری معناسنده اولان (مدینة النبی) یه چه‌وریلمشدر.

حضرت محمد مدینه‌ده دینی ودنیوی وظائفی ایفایه باشلامش، یا برخورما آغاجنه طایانارق، یاخود ساده برمنبره چیقه‌رق ماتنك بت پرستلكی علیهنده ایراد كلام ایدرك سامعلرینه اویله برشوق وهیجان، اویله برروح اصالت وحمیت نفخ ایدردی كه (مكه) دن مدینه‌یه كلن هیئتلر محمدك كرك حرب صحنه‌لرنده، كرك مدینه شهرینك دیوارلری آراسنده ایران كسرالرینك، بیزانس قیصرلرینك كورمه‌دكلری اطاعت ورعایتی كوردیكنی سویله‌مكده اتفاق ایدرلردی.

بو آنه قدر مسلمانلق، صرف عقائددن متشكلدر. آرتیق مسلمانلغی متین ولایتبدل اساسلره استناد ایتدیرمك، شكل، عباداتی تعیین ایتمك،

ارکان دینیه و فرائض عملیه‌یی تثبیت ایتمك ایجاب ایدیوردی. بناءً علیه حضرت محمد، هر کون ایفا اولوناجق عبادتلری ، بو عبادتلرك زمان ایفاسنی ، عبادتك ایفاسی اثناسنده تعقیب اولوناجق استقامتی ایضاح ایتمشدی. [١] بو صیرده ده ایلك جامع تأسیس اولونمشدرکه الك ساده والك متواضع ایدی. جامعك تأسیس و انشاسنه بالذات حضرت محمد ده اشتراك ایتدی. ینه بو صیره‌لرده اذان اوقومق و مسلمانلری نمازه دعوت ایتمك عادتی وجوده کتیریلمشدر. الحاصل بو دورده حضرت محمد، شخصنده عسکری ، قضائی ، دینی ، اداری بوتون وظائفی جمع ایتمش بولونیوردی. پیغمبرك تلقی ایتدیکی وحی الٓهی قبول عامه‌یه مظهر اولدی. بو خصوصده پیغمبرك کوردیکی حرمت او درجه یوکسکدی که هر کس پیغمبره تماس ایدن هر شیئ مقدس عد ایدردی. حضرت محمد، حائز اولدیغی یوکسك نفوذ واقتداره رغماً معیشتنك ساده‌لکنی ذره قدر ده کیشدیرمه‌مش ، پیغمبرك زوجه‌سی حضرت عائشه ، اونك بالذات اوطه‌سنی سوپوردیکنی ، آتشنی یاقدیغنی ، سوکوکلرینی دیکدیکنی ، غداسنك بر قاچ خورما ایله بر مقدار آرپه اکمکندن ، بر مقدار سوتله بالدن عبارت اولدیغنی بیان ایتمکده‌در.

رسول اکرم ، مسائل دینیه ایله مشغول اولدیغی حالده مسائل دنیویه‌یی نظر دقتدن دور طوتمازدی. حضرت محمد، بیك یوکلو دوه‌دن متشکل بر کروانك سوریه‌دن کلمکده اولدیغنی؛ بو کروانك محافظه‌سی ایچون (مکه) دن ٩٥٠ مکه‌لینك حرکت ایتدیکنی خبر آلارق ، بر تعرضه دوچار اولمامق ایچون احتیاطکارانه حرکت ایتمکه؛ ٣١٣ عسکردن، آلتمش دوه و ایکی آتدن عبارت قوتی

---

[١] شرقلیلر آراسنده یهودیلر قدسده‌کی معبده ، مسلمانلر کعبه‌یه ، صابئیلر زوال خطنه ، مجوسیلر مشرقه توجه ایدرلر.

احضاره قرار ویرمشدی . حضرت محمد بدره مواصلت ایدوب عسکرلریله قوناقلادیغی زمان مکه‌لیلر کورونمش ، فقط مکه‌لیلرك فائقیت عددیه‌سی اراضینك آلچاقلغی حسبیله کوزه چارپمامشدی . حضرت محمد ، وضعیتك وخامتنی مدرکدی : مقدرات اسلامیه‌نك حربك بو نتیجه‌سنه باغلی اولدیغنی تقدیر ایدن محمد ، اللرینی سمایه قالدیره‌رق تضرعاتده بولونمش وشو سوزلری سویله‌مشدی : « یارب ! سکا نیاز ایدییورم . بزه وعد ایتدیککك نصرت وظفری احسان ایت . یارب ! شو کتیبه هزیمته دوچار اولاجق اولورسه بت‌پرستلك حاکم اولاجق ، یریوزنده سکا کمال صفوت و اخلاص ایله عبادت ایدن قلمایاجقدر . » بونی متعاقب طرفین آراسنده حیات و ممات مجادله‌سی باشلامش ، پیغمبر قیویلجیم صاچان کوزلرله و یوکسك سسله الله اوغورنده شهید اولاجق مؤمنلر ایچون جنت قاپولرینك آچیق اولدیغنی سویله‌مشدی . رسول اکرم «ملکلر بزمله‌در» دیمش ، صوکره بر آووچ قوم آلارق مکه‌لیلرك اوزرینه سرپمش ، « شاهت الوجوه » دیمشدی . مسلمانلرك شهامتی غیرقابل تسخیردی . حضرت محمد ، مدینه‌یه مظفر اولارق عودت ایتمش ، آلینان غنائم مجاهدلر آراسنده تقسیم اولونمشدی . بدر غزاسی ، قرآنده مکرراً بیان اولونمقده‌در . بو حربك حضرت محمده بخش ایتدیکی صیت ونفوذ دیکر غزالرده ظفراحرازینه سائق اولمشدر .

ایرتسی سنه ٦٢٤ سنه‌سنده ابوسفیانله قریشلك وحشیانه حدتی مدینه‌دن آلتی میل اوته‌لره قدر ایلریله‌ین (٣٠٠٠) دشمن کتیرمشدی . بونلره قارشی پیغمبرله برلکده ٩٥٠ مسلمان حرکت ایتمش ، احد طاغنك اتکنده اخذ موقع ایتمشلردی . قریش ، بر هلال شکلنده ایلریله‌یوردی . سواریسنك صاغ جناحنه عرب قهرمانلرینك اك مشهوری

والك آتشینی (خالد) قوماندا ایدییوردی . حضرت محمد صفلری بویوك بر مهارتله دیزمش ، مسلمانلر دشمنك مركزینی یارمشلر ، دشمن فراره باشلامش ، بونك اوزرینه حربك ختامه ایردیكنی تخمین ایدن عسكرلر ، غنیمتلری طوپلامغه قویولمشلر ، خالد بو فرصتدن استفاده ایدرك مسلمانلرك خطرجعتلرینی اشغال ایتمش ، بالذات حضرت محمد تهلكه‌یه دوچاراولارق برطاشله ایكی دیشی قیریلمشدی . بوصیره‌ده خالد « یالانجی پیغمبر قتل اولوندی » دییه باغیردیغندن پیغمبرك اصحابی یأسه ده دچار اولارق رجعته باشلامشلر ، آنجق پیغمبرك الك صمیمی آرقداشلرندن بر قاچی اطرافنده طوپلانارق كندیسنی جای سلامته نقل ایتمشلردی . حضرت محمد ، بوشدید وفلاكت انگیز محاربه‌ده حضرت علی طرفندن كوستریلن قهرمانلغه مكافات اولارق ، اوكا عزیز كریمه‌سی فاطمه‌یی ویرمشدی . مستثنا بر كوزه‌للكی و چوق بویوك فضیلتی حائز اولان (فاطمه) ؛ مسلمانلرك مقدس قادینلرندن بریدر .

بو ازدواجی تعقیب ایدن سنه‌ده حضرت محمد ، فریضهٔ صیامی تبلیغ ایتدی . [۱]

بو صیره‌ده اسلامیتی قبول ایتدكلرینی ادعا ایدن بر قاچ عرب قبیله‌سی ، كندیلرینه عقائد دینیه‌یی تعلیم ایده‌جك مرشدلرك اعزامنی طلب ایتمشلردی . فقط بو مرشدلر محل مقصوده مواصلت ایدر ایتمز ،

[۱] فریضهٔ صیامی ایفا ایتمه‌ینلرك جزاسی غایت معتدل وغایت معقولدر . اوروچ طوتمایانلر ، بر فقیری اطعام ایدرلر . حالبوكه خریستیان ایمپراطور شارلمانك دورنده ، حتی اون یدنجی عصرده خریستیان اوروجنی اخلال ایدنلرك جزاسی قنیجله كله‌سی اوچورولمق صورتیله اعدام ایدی . ۱۶۲۹ سنه‌سنك بر نیسانده اولدیریلن و بر چاییره آتیلان بر بارگیرك أتندن بیدیكی اكلاشیلان بر آدم عینی سنه‌نك ۲۸ نوزنده اعدام اولونمشدی . انسانلق ومدنیتك هانكی طرفده اولدیغنی صورمقده حقلی ده كلی یز ؟

الك خائنانه و الك ظالمانه شكلده اولدیریلمشلردی. یهودیلرده یکی طوغان دینه هر صورتله مخالفت ایتمشلردی؛ هر لحظه رسول اكرمك حیاتنه قارشی سوء قصدلر ترتیب اولونیوردی. فقط پیغمبرك غیرقابل اخلال اعتدالی و هر دم متیقظ دقت و احتیاطكارلغی سایه‌سنده بونلر نتیجه‌سی برطرف اولمشدر. حضرت محمدك نفوذی اودرجه یوكسلمشدی كه ایچكیلرك استعمالی منعه بیله موفق اولمش، بوتون حقیقی مسلمانلرك مسكراته نظر استكراه ایله باقالرینی تأمین ایله‌مشدی. مسلمانلغی متعدد و ظالم دشمنلردن قورتارمق ایچون بویله بر اعتلای اخلاقی‌یه شدتلی بر احتیاج واردی. حقیقت حالده قریش یهودیلرله، چولك مختلف طرفلرندن كلن قبیله‌لرله توحید حركات ایتمش، بونلرك هپسی مسلمانلغك محاسنی مشترك بر دعوی حالنه كتیرمشلر، ومدینه‌یه یورومشلردی. مسلمانلق (مدینه) ده بوتون بوطوفان خصومتی ذی ازدها بر انسانك عزمكار ارادەسیله، وغیر قابلی اطفا برشوق و هیجان ایله، تسخیر ایدیلمز بر ثبات واخلاص ایله بكله‌یور، و یالكز بونلره كوكس کریوردی. بوتون بو مخاصملرك تشبثاتی هدر اولدی. نهایت مخاصملر محاصره‌لرینی قالدیرمغه مجبور اولدیلر. حضرت محمد قوتی بنی قریظه‌یه توجیه ایدرك شدتلی بر مجادله‌دن صوكره اونلری قطعی برهزیمته اوغراتمشدی.

بو صیره‌لرده حضرت محمدك، اولادلغی اولان زیدك زوجهٔ مطلقه‌سنی تحت نكاحنه آلمسی یوزندن پیغمبرك علیهنده غایت خائنانه بر افترا ده بولوندیغی جهتله بو افترایی رد وجرح ایتمك ایچون توقف ایتمك كركدر. حقیقت حال شوندن عبارتدر: اسلامیتدن چوق زمان مقدم عربلر آراسنده شایع اولان بر عادته كوره بر انسان بر قادینه «آنام اول» دیه‌جك اولورسه او آدام آرتیق اوقادینله ازدواج ایده‌مزدی.

نامیله بر جوجوغه « اوغلم » اول دینه جك اولورسه او جوجوق اونك اولادلغی اولور و حقیقی بر اولادك بوتون حقوقنی احراز ایدردی . قرآن ، بو ایکی عادتی ده ازاله ایتدی . بناءً علیه بر انسان بر قادینه « آنام » دیمه ده رابطهٔ زوجیه خللدار اولمایور ، یاخود بر اولادلغی طرفندن بوشانان بر قادینله ازدواج ایدیبوردی . حضرت محمد ، زینب نامنده کی مسلمان قیزینه حرمتله متحسس اولدیغی ایچون اونی نه چوق سه ودیکی بر گنج اولان زیده آلمشدی . فقط بو زوج و زوجه مسعود اولمادقلرندن زید ، حضرت محمدك اخطاراتنه رغماً زوجه سنی بوشامغه قرار ویرمشدی . حضرت محمد ، طلاق وقوعی تقدیرنده ازدواجك وقوعنه بالذات سائق اولدیغی ایچون کندیسنك مؤاخذه ایدیله جکنی حس ایتدیکندن ، بوندن باشقه زینبك مؤثر شکایتی قرشیسنده قالدیغندن مومی الیهایی تحت نکاحنه آلمقله مسئله یی تلافی ایتمك ایسته مشدر .

حضرت محمد ، یوقاریده عرض ایتدیکمز عادته مبنی بو قادینی آلدیغی تقدیرده عربلر طرفندن دوچار تعرض اولاجغنی ، اتهام اولوناجغنی بیلدیکی حالده وظیفه سوقیله بوتون بو اعتراضاته قارشی کلدرك زینبله ازدواج ایتمشدر .

قبائله قارشی وقوع بولان مظفرانه حرکاتی متعاقب پیغمبرك الك عزیز زوجه سی اولان عائشه ، افترایه اوغرامش ، فقط عائشه نك صمیمی وحقیقی ایضاحاتی معصومیتنی تجلی ایتدیردیکندن مفتریلر جزایه چارپلمشلردی .

(مدینه) دن اخراج اولونان یهودیلر ، مکه لیلردن یاردیم طلب ایدرك مدینه یه تعرض ایده جکلرینی سویله مشلر ، بالنتیجه مکه لیلر طرفندن تأمین اولونان قوای معاونه ایله مدینه یه تجاوز ایتمشلردی . احد مغلوبیتندن

صوكره چوق احتياطكار داورانمغه آليشان حضرت محمد، مسلمانلغى قبول ايدن بر ايرانلينك توصيه‌سيله مدينه‌نك اطرافنده بر خندق قازديرمشدى. دشمنلر مدينه‌يه هجوم ايدنجه خندقله قارشيلاشمشلر، بالنتيجه شهرى محاصره ايتمك ايسته‌مشلرسه‌ده شهره وقوع بولان هر تجاوز پوسكورتلديكندن، ديكر طرفدن آرالرنده نفاق وشقاق‌ده باش كوستردیكندن، دونوب كيتمكه مجبور اولمشلردى. بونى متعاقب حضرت محمد يهوديلرك التجا كاهى اولان خيبره ايلريله‌مش، مهم محاربه‌لردن صوكره كنديسنى تهديد ايدن تهلكه‌لردن خبردار اولديغى حالده خيبره كيرمشدى. پدرينى، قرده‌شنى، قوجه‌سنى وسائر اقرباسنى محاربه‌ده ضايع ايدن بر يهودى قيزى عائله‌سنك وقومنك دشمنى عد ايتديكى محمدك وجودينى ازاله ايتمكله انتقام آلمق ايسته‌مشدى. بو يهودى قيزى بر اوغلاق كسه‌رك احضار ايتمش وايچنه قوتلى بر زهر قاتمشدى. يهودى غايت مهمانواز بر خط حركت تعقيب ايدرك آقسام يمكنده اوغلاغى پيغمبرك حضورينه كتيردى. پيغمبر بر لقمه يه‌دن، اوغلاغك زهرلى اولديغنى اكلايه‌رق «طوريكز، يمك زهرليدر» ديه باغيرمشدى. اوغلاقدن بر آز فضله‌جه ييه‌ن (بشر) ك يوزى صاراروش، الى، آياغى فلجه اوغرامش، نهايت اولمشدى. حضرت محمدله آرقداشلرى شديد اوجاعه اوغرامشلرسه‌ده محمد، هپسنك اوموزلرى آره‌سندن اوغوشدير لمالرينى امر ايتمش؛ بو صورتله اوغرادقلرى اضطرابات تخفف ايتمشدى. كنج يهودى قيزى، چاغيريله‌رق نيچون بويله حركت ايتديكى صورولمش، اوده مقتول دوشن اقربالرينك انتقامنى آلمق ايسته‌ديكينى سويله‌مشدى. يهودى قيزينك بو حركتى بوتون يهوديلرى خوف واندیشه‌يه دوشورديكندن بونلرك اكثريسى رسولى اكرمه عرض تسليميت ايتديلر. عربلرك بر چوغى‌ده قرآنك

فصاحت و بلاغتندن متأثر اولارق مسلمان اولمشلردی .

نماز اثناسنده قبله‌گاه تشکیل ایدن کعبه‌یی زیارت مسلمانلردن هر برینك صمیمی بر املی ایدی . حضرت محمد ، بو املی دائماً تشویق ایدییوردی . حضرت رسول ، درلو درلو ، اذا و جفایه معروض قالدیغی بلدهٔ حرامك‌ده دائرهٔ توحیده کیرمه‌سنی آرزو ایدییوردی . بناءً علیه کعبه‌یی زیارت ایچون بوتون آرقداشلریله برلکده حرکت ایتمش ، هر آدیم باشنده مخالفته معروض قالدیغی حالده بوتون موانعی اقتحام ایدرك (مکه)یه مواصلت ایتمشدی . اساساً (مکه)ده‌ده مسلمانلغی قبول ایدن ذوات واردی . مع‌مافیه بو حرکت شو طرزده بر معاهده‌نك عقدیله نتیجه‌لنمشدی :

١) طرفین اون سنه مدتله حرب ایتمیه‌جکلر .

٢) عرب قبائلی مسلمانلرله ، یاخود قریش ایله برلشمك خصوصنده سربست اولاجق .

٣) حضرت محمد ایله آرقداشلری بو سنه عودت ایده‌جکلر ، آنجق کله‌جك سنه کعبه‌یی زیارت ایده‌جکلر .

٤) مسلمانلر (مکه)یه آنجق قینده قونمش قلیجلرله کیره‌جکلر .

٥) زیارت اوچ کوندن فضله دوام ایتمیه‌جك .

بو معاهده حضرت محمدك بو آنه قدر احراز ایتدیکی الك بیوك مظفریتدی .

اوچنجی فصل

حضرت محمدی زیارت ایدن هیئتلر - حبش نجاشیسنك مكتوبی - پیغمبرك مهری - ایران شهنشاهنه كوندریلن مكتوب - شهنشاهك حضرت محمده حقارتی - (بصری) یه قارشی كوندریلن قوت - حضرت محمدك رحمانه وصایاسی - زید ، جعفر وعبداللهك قهرمانانه أولومی - قریشك معاهده‌یی اخلال ایتمه‌سی - (مكه) یه قارشی حركت ایدن اوردو - حضرت محمدك بتلری كندی الیله ییقمه‌سی - حضرت محمدك مغلوبلره حسن معامله‌سی - مسیلمه‌نك ظهوری - بت پرستلكك بوتون عربستاندن ازاله‌سی - پیغمبرك اوغلی ابراهیمك ارتحالی - كونشك كسوفی - پیغمبرك خرافات ایله مجادله‌سی - حضرت محمدك ارتحالی - دفن وتجهیزی - (قارلایل) ك سجیهٔ محمدیه حقنده بیاناتی - حضرت محمد طرفندن تأسیس اولونان دولتك سریع انكشافی - دین اسلامك سرعت انتشاری .

هجرتك طقوزنجی سنه‌سنده عربستانك هر طرفنده حضرت محمدی كورمك ومسلمانلغی قبول ایتمك ایچون هیئتلر كلمشدی . حضرت محمد ، حبش نجاشیسنی مسلمانلغه دعوت ایتمش ، اوندن شو مألده بر مكتوب آلمشدی : « معبود حقیقی اولان قدرتلی ، یوكسك ، بویوك اللهك سلامنی اتحاف ایدرم . معبود حقیقینك یالكز الله اولدیغنه ، محمدك ده اونك رسولی اولدیغنه شهادت ایدرم . رسول اكرم ، كندیسنه ام حبیبه‌یی تزویج ایتمكلكمی طلب ایتمكده‌در . بو آرزویی كمال ممنونیتله اسعاف ایدیيور ، ومومی الیهایی درت بیك آلتونله جهازلایورم . »

بو صیره‌ده حضرت محمد ، متعدد حكمدارلره یازدیغی مكتوبلری مهرله‌مك ایچون بر مهر قازدیرمشدی . مهرك اوزرنده « محمد رسول الله »

یازیلی ایدی. ایلك مكتوب ، ایرانك یمن والیسی (باذان)ه كوندریلمش ، و بو مكتوبك ایران شهنشاهنه ایصالی طلب اولونمشدی . خسرو حضرت محمدك مكتوبنی پارچه پارچه ایتمش ، باذانه حضرت محمدی دردست ایتمك ، یاخود اونك عقلنی باشنه كتیرمك ایچون امر ویرمشدی. حضرت محمد ، بو حقارتدن خبردار اولدیغی زمان ایران شاهلغنك ده تارمار اولاجغنی خبر ویردی . فی الحقیقه خسرو ، اوغلی (شیرویه) نك الیله قتل اولونمشدی . باذان ایله تبعه‌سی مسلمانلغی قبول ایتدكلرندن حضرت محمد باذانی مأموریتنده ابقا ایتمشدی . بیزانس ایمپراطوری (هرقل) ك نامهٔ محمدی یی حرمتله قارشیلایه‌رق حضرت محمده هدیه‌لر كوندردیكنی عرب مورخلری تأمین ایتمكده درلر. دیكر برچوق رؤسا ایله امرا بالذات كله‌رك مسلمانلغی قبول ایتدیلر . حضرت محمدك شخصنده ، علویت أخلاق ایله جسارت و شهامتك برلشمه‌سندن ماعدا ، كندیسنك قناعتبخش بر بلاغتی حائز اولماسی ، احراز ایتدیكی موفقیاته یاردیم ایتمشدر . رسولك آغزندن كله‌لر الهامك بوتون قوتیله دوكولور و عربلرك مخیله‌سی اوزرنده اك درین تأثیری اجرا ایلردی. حضرت محمدك عربلره و بوتون شرقلیلره تقدیم ایتدیكی كتاب ، محتشم وعدلرله دولودر . وعدی چوق اولدیغی حالده وعیدی آز اولان بو كتاب ، مقاومتسوز بر نفوذی احراز ایتمشدر.

حضرت محمد (مكه) و (مدینه) ده تأسیس حاكمیت ایتدكدن صوكره كتیردیكی انقلابی مجاور مملكتلره تشمیل ایتمك ایسته‌دی ، فقط (هرقل) ه جزیه ویره‌ن بر عرب امیری اولان (شرحبیل) ، اسلام سفیرینی قتل ایتدیرمشدی. وقعه‌نك ایرانك ایتدیكی ضرر اهمیتسز اولمقله برابر ، حقارت چوق بویوكدی . بناءً علیه اوچ بیك مجاهد درحال تجهیز اولونمش ، حضرت رسول بونلره حق دعواسی

اوغورنده غازيلرك كوستره جكلری شهامتك دنيوی و اخروی مكافاتلرينی الك جانلی سوزلرله افاده ايتمشدی . بوندن باشقه مجاهدلره غنيمتی خلقك صيرتندن وكوز ياشلرندن ده كل ، فتح ايده جكلری مملكتك خزينهٔ عموميه سندن استيفا ايتمه‌لرينی توصيه ايتدی . حضرت محمد ، اتباعنه شو سوزلری ده سويله‌مشدی :

« دوچار اولديغمز حقارته مقابله ايديوركن انزوايه چكيلنلرك صومعه‌لرينه تجاوز ايتمه‌ييكز . قادينلرك ضعفنه حرمت ايديكز . چوجوقلری صيانت ايديكز . اختيارلره دوقونمايكز . مقاومت ايتمه‌ين خلقك مسا كننه تعرضده بولونمايكز . وسائط معيشتی تخريب ايتمه‌ييكز . سوريه‌يی كولكه‌لنديرن ويشيللنديرن آغاجلری كسمه‌ييكز . خرما آغاجلرينی محافظه ايديكز . »

خريستيانلر ، عدد اعتباريله مسلمانلره تفوق ايتدكلرندن مسلمانلر بوسكورتلمش وقوماندانلرندن اوچنی ، زيد ، جعفر ، وعبداللهی ضايع ايتمشلردی . زيد ، قوماندان اولديغی حالده ايلك صفلرده برعسكر كبی حرب ايدرك شهيد دوشمشدی . جعفر چوق قهرمانانه برصورتده اولمشدی . صاغ قولی وجودندن آيريلان جعفر ، بايراغی صول الیله طاشيمش ، صول قولنی ضايع ايدنجه بايراغی ديشلريله ياقالايارق اللی يارا آلدقدن صوكره ارتحال ايتمشدی . جعفرك موقعنی اشغال ايدن عبدالله : «ايلری ! ظفر وجنت بزمدر ! » ديه باغيرمشدی . عبدالله شهيد اولمش ، دوشمك اوزره اولان بايراق خالد بن الوليدك النه انتقال ايتمشدی . او كون ، خالدك النده طقوز قليج قيريلمش ، اونك كوستردیكی شهامت ، خريستيانلرك فائق وقاهر قوتلرينی توقيف ايدرك كری آتمشدی .

نهايت طالعك يوزی مسلمانلره كولمش ، مهارت وشهامتيله مسلمانلری مستفيد ايدن (خالد) ، حضرت محمد طرفندن (سيف الله) عنوانی

احراز ايلمشدى .

قريش ، حضرت محمدك دشمنلرينه يارديم ايتمكله حديبيه مصالحه‌سنى اخلال ايتديكندن اونى تأديب ايتمك ايجاب ايدييوردى . بناءً عليه حضرت محمد ، استحضاراتنى اكمال ايتدكدن صوكره اون بيك مجاهدك باشنده (مدينه) دن حركت ايتمشدى . (خاطب) نامنده‌كى برى بو قوهٔ سفريه‌نك سرينى افشا ايدرك مكه‌ليلرى ايقاظ ايتمك ايسته‌مش وساره نامنده‌كى بر قادينى (مكه) يه اعزام ايتمش ايسه‌ده حضرت على وقعه‌دن تام وقتنده خبردار اولارق قادينى تعقيب وتام وقتنده توقيف ايتمشدى. قادين سرى افشا ايتمك ايسته‌مه‌مش ايسه‌ده لدى التحقيق (خاطب) ك يازديغى مكتوبى صاچلرنده اخفا ايتديكى آكلاشيلمشدى .

بناءً عليه قريش ، آنجق حضرت محمده (مكه) يه مواصلتنى متعاقب ، وضعيتك وخامتندن خبردار اولمشدى. (مكه) تسليم اولمش ، حضرت محمدده بلدهٔ حرامه مظفراً كيرمشدى. ابوسفيان مسلمانلغى قبول ايدرك عفو وصفحه نائل اولدى . متعاقباً حضرت محمد ، كعبه‌يه ايلريله‌رك بتلرى كندى اليله خردوخاش ايتمش ، كعبه اطرافنده يدى كره طواف ايتدكدن صوكره شهادت كتيرمش ، صوكره زمزم قويوسندن صو ايچمشدى. بو صيره‌ده مؤذن ايلك دفعه اولارق (مكه) ده مسلمانلرى نمازه دعوت ايتديكندن مسلمانلر وسائر مكه‌ليلر فوج فوج طوپلانمشدى. اوزمان حضرت محمد ، مكه‌ليلره دونه‌رك «نه بكليورسكز ؟» ديدى . هپسى ده «علو جنابكى !» ديديلر . حضرت محمدده شپسنه «هايدى كيديكز ! جناب حق جمله كزى مظهر غفران ايتسين !» ديدى .

بونون بتلرينك مسلمانلر طرفندن خردوخاش ايديلمه‌سندن متأثر اولان (هوازن) سلاحلرينه مراجعت ايدرك مسلمانلره هجوم ايتمه‌يى تصميم ايتمشلر وبو مقصدله (حنين) واديسنه قدر ايلريله‌مشلردى .

مسلمانلردن اون بيك مجاهدله ، هنوز مسلمانلغى قبول ايدن ايكى بيك (مكه) لى هوازنى تارمار ايده‌جكلرندن امين بولونيورلردى . فقط مجاهدلر هوازنك اوق صاغناغيله قارشيلاندقلرندن بوزولمشلر ، ناموس شكن بر رجعته دوچار اولمق اوزره بولونمشلردى . بو دقيقه‌لرده انسانلر قوهٔ معنويه‌دن باشقه قوتلى قوله وصاغلام قافايه محتاجدرلر . بناءً عليه حضرت محمد ، درحال ميدانه آتيلارق كوستردیکی شهامتله عسكرلرينى فرار شائبه‌سيله لكه‌لنمكدن قورتاردى . هوازن ، مغلوب اولمش ، مكمل بر صورتده تعقيب ايديلمش ، نهايت اوده عرض تسليميت ايتمشدى . غالبلرك النه آلتى بيك اسير ، ٢٤ بيك آت ، ٤ بيك كچيلان ، بر چوق كوموش دوشمشدى . غنائمك تقسيم اولوناجغى صيراده (هوازن) ك مرخصلرى كله‌رك بو قدر عائله‌نك فلاكتە اوغرامامسى ايچون رسول اللهه مراجعت ايتمشلر ، پيغمبرده مجاهدلرى طوپلايه‌رق شو سوزلرى ايراد ايتمشدى :

« مسلمانلر ! قرده‌شلريكز ندامت ايدرك سزه مراجعتله بابالريله والده‌لرينك و چوجوقلرينك سربستيسنى ؛ مال ومناللرينك اعاده‌سنى رجا ايديورلر . بن بو رجايى قبول ايديورم . سزده قبول ايدرسه‌كز قلبمى ممنونيتله طولديررسكز . شايد بوندن متضرر اولانلر وارسه درحال افادهٔ حال ايتسين ، اوكا باشقه بر زمان تضمينات ويره‌يم . »

حضرت محمدك سوزلرينه اعتراض ايدن اولمامش ، بالعكس اعتراض ايتمه‌يى دوشونن بولونمامش ، بناءً عليه بوتون اسيرلر سربست براقيلمش ، هر كس مسلمانلغك عدالت وانصافندن حصه‌ياب اولمشدى .

مسلمانلغى قبول ايدنلر آراسنده بالآخره اعلان نبوت ايدن مسيلمه‌ده بولونيوردى . مسيلمه ، اعلان نبوتك احراز موفقيته كافى كلديكنى ظن ايدرك مسلمانلقدن ارتداد ايتمش ، وحضرت محمده يازديغى

مکتوبده دنیانك یاریسی اوکا ، یاریسی ده کندیسنه ویرمشدی . حضرت محمدك مسیلمه‌یه ویردیکی جواب بروجه آتی ایدی :

« اللهك پیغمبری محمددن ، یالانجی مسیلمه‌یه . ارض اللهکدر ، اونی ایستدیکنه بخش ایدر . »

هجرتك اوننجی ییلنده یمنده نشر اسلام وخلقی ارشاد ایتمك اوزره حضرت علی کوندرلمش وبالنتیجه بر چوق قبیله‌لر مسلمانلغی قبول ایتمشلردی . یمنده آنجق خرستیان اولان نجران قبیله‌سی جزیه تأدیه‌سنی ترجیح ایله‌مشدی .

بو صورتله بوتون عربستانده مسلمانلق تأسس ایتمش ؛ محمدك حال حیاتنده بت پرستلك کوکندن سوکولوب آتیلمشدی . بو موفقیت حضرت محمدك یالکز دهای عسکریسنه عطف اولونه‌ماز . بالعکس اونك بر فاتح اولدیغی قدر بر مجدد اولماسنه ، اعلان ایتدیکی دینك بوتون پیغمبران طرفندن تلقین اولونان دینه مطابق بولونماسنه ، عربستانك او دوره‌کی حالنه نسبتله الك خالص والك صاف تعالیم اخلاقیه‌یی محتوی اولماسنه وابسته‌در . بوندن باشقه حضرت محمد ، محکمه‌سز ، محاکمه‌سز وحکمسز قصاصی منع ایتمکله عربلرك احتراصاتنی مؤثر بر قید ایله تقیید ایتمشدی .

عربلرك اسلامیتی قبول ایتملری ، عمومی و صمیمی بر حرکتدی . عربلرك شعور دینیسی آرتیق انتباه ایتمش اولدیغندن متهیج روحلری بر وادی‌یه توجه ایتمشدی : دعوای آلهی‌یی یوکسلتمك واللهك وحدانیت وصمدانیتنی طانیتمق اوغورنده اولمك . هر مسلمانك یگانه امل خالصی بو ایدی . اقتدار وشوکت صاحبی اولمق ، غنیمت الده ایتمك ، شان وشرفه یوکسلمك ، حتی آخرتده جنتی احراز ایله‌مك آنجق بو خالص وقاهر املی تقویه ایدیوردی .

بوتون عربستانده توحید عقیده‌سی تأسس ایتدکدن صوکره تبوك سفری وقوع بولمشدر. مسلمانلر سوریه حدودینه قدر ایلریله‌مشلر، اوحوالیده مقیم اولان بوتون عرب امراسی عرض تسلیمیت ایتمشلردی. حضرت محمد جزیه و فدیه‌لر آلمقله برابر دائما مغلوبلرك حسیات دینیه‌سنه حرمت ایتمشلردر. حضرت محمد مسلمانلغی تبلیغ ایتمش، فقط اونی جبراً قبول ایتدیرمك ایچون بر تشبثده بولونمامش و بو خصوصده دائما قرآنك أوامرینی اجرا ایله‌مشدر.

حضرت محمدك بو سفرده احراز ایتدیکی موفقیتلر، کندیلرندن چوق معتدل بر ویرکی آلمقله اکتفا ایتدیکی خریستیانلره قارشی کوستردیکی مسامحه‌کارلقدن ایلری کلمشدر. محمد، مدینه‌یه عودت ایتدیکی زمان فتح ایتدیکی مملکتلرده‌کی هرقاب، مسلمانلغك مسامحه‌کارلغنه مجلوب اولمشدی.

حضرت محمدك بو دور حیاتنده وقوع بولان بر حادثه بیطرف و بصیرتکار منقدلر نظرنده، بعضیلری طرفندن اوکا قارشی وقوع بولان ساخته‌کارلق اسناداتنی بر طرف ایتمکه کفایت ایدر. محمدك یکانه اوغلی ابراهیم ارتحال ایتمشدی. نسل محمدینك یکانه واسطهٔ توالیسی اولان بو چوجوغك ضیاعی، چوق مؤلمدی. بو کنجك تام ارتحال ایتدیکی دقیقه‌ده تصادفاً کونش کسوفه اوغرامش، خلق بو حادثه‌یی سماواتك بر علامت حزن و کدری تلقی ایتمشدی. حضرت محمد، بو خرافات آمیز حسی، بو متعصب ذهنیتی تشویق ایده‌جکنه جماعت اسلامیه‌یی دعوت ایدرك شو سوزلری سویله‌مشدی: «مسلمانلر، کونشله یلدیزلر، اللهك اثر قدرتیدر. انسانلردن برینك حیات و مماتندن دولایی بونلر خسوف و کسوفه اوغرامز.»

حضرت محمد، بونی متعاقب دائرهٔ اسلامه کیرمك اوزره (مدینه)یه

کلنلری قبول ایتمکله، دنیانک نصفنده واك کوزەل قسمنده تأسیسی مقدر اولان اسلام دولتنك قوانین ومؤسساتی تنظیم ایتمکله مشغول اولدی. حضرت محمدك حجةالوداعی الك محتشم والك مؤثر حادثەلردن بری ایدی. محمد صاچلرینی کسدکدن وآبدستی آلدقدن صوکره کعبەیه کیرەرك حجری اوپمش، طواف ایتمش، صوکره صفا داغنه ایلریلەیەرك یوکسك سسله تکبیر کتیرمش، صفادن مروەیه کیتمش، بعده آلتمش اوچ دوه قربان ایتدکدن صوکره ٦٣ کولەیی آزاد ایلەمشدی.

دها صوکره حضرت محمد، مدینەیه عودت ایتدی. چوق کچمەدن شدتلی بر حمایه طوتولدی. بو حمانك تهلکەلی اولماسی احتمالنی درپیش ایدن محمد، الك چوق سودیکی ذوات ایله محاط اولمق آرزوسنی کوستردی وخستەلق مدتی عزیز زوجەسی عائشەنك ئەونده کچیردی. پیغمبرك دوچار اولدیغی اضطراب شدتلیدی. آرا صیرا فرط اضطراب ایچنده «یهودیلرك زهری بنی اولدیریور، ایچمده هر طامارەمك پرتیلدیغنی حس ایدیورم» دییوردی. مع مافیه حضرت محمد، صوك نفسنه قدر، سلامت حواسنی محافظه ایتمش، او قدرکه سوریەیه قارشی احضار اولنان قوهٔ سفریەیه لازم اولان هر شیئی دوشونمش، اکمال ایتمش، اسلام سانجاغنی تقدیس ایدرك اونی (اسامه) نك یدحماست وحمیتنه تودیع ایلەمشدی. حضرت محمد، ارتحالندن اوچ کون اولیسنه قدر، بوتون فرائض دینیەسنی و وظیفهٔ امامتی ایفا ایتمش، نهایت پك بیتاب اولدیغنی حس ایدنجه امامت وظیفەسنی اسکی وعزیز دوستی حضرت ابوبکره توجیه ایلەمشدی. پیغمبر، جماعتله صوك نمازینی قیلدقدن صوکره شو سوزلری ایراد ایدرك تواضع وصمیمیتله بوتون جماعتی کریان ایتمشدی:

« آرقاداشلر ، شايد بر كيمسه‌يى حقسز اولارق بر كونا ضرره اوغراتدى ايسه‌م حسابنى ايسته‌سين . شايد بر مسلمانه قارشى بر خطاده بولونديسه‌م بلا تأخر خطامى اعلان ايتسين . بر كيمسه‌نك مالنى آلديسه‌م اوده‌مكه حاضرم » حاضروندن برى حضرت رسولك كنديسندن اوچ درهم آلديغنى سويله‌مش ، وپاراسى كنديسنه درحال تأديه اولونمشدى . پيغمبر ، بوكا قارشى « بو دنياده محجوب اولمق ، آخرتده محجوب اولمقدن دها قولايدر . » ديدى . فاطمه ، باباسنك فراش احتضارى يانندە بولونمق اوزره كلمش ، آغلايوردى . حضرت محمد قيزينه باقارق « قيزم نه‌يه آغلايورسك ؟ ديدى ، يرده ، كوكده قادينلرك الك خيرليسى اولمق سكا يتشمزمى ؟ صوكره پيغمبر ، بوتون كوله‌لرينى آزاد ايتدى . فراش احتضارينك اطرافنده آغلايان اقرباسنه شو سوزلرى سويله‌دى : « اولومدن صوكره نه‌ياپاجغكزى سويليه‌يم : جسدىمى غسل وتكفيندن صوكره ياتديغم يرك آلتنه قازيلاجق مزاريمك كنارينه قويكز . » بر آز توقفدن صوكره پيغمبر سوزينه دوام ايتدى : « اولا ملكلر نمازيمى قيلاجقلر ، صوكره سز كيريكز ، نمازيمى قيليكز ، نم ايچون اللهك رحمتنى تمنى ايديكز . اهل اسلامه بر نمونه اقتدا اولاق ايچون حزن و ماتمدن فراغت ايديكز . الك بيوك آرزوم ، حزن وفغان ايله حضوريمى اخلال ايتمه‌مكزدر . » بو سوزلرى سويله‌دكدن صوكره حضرت محمد بر قاچ دقيقه غشى اولدى .

پيغمبر ، يوم ارتحالنك صباحنده اللرينى ييقايه‌رق « يا ربى ، روحمى أولومك شدائدينه قارشى تقويه ايت ! » ديدى . صوكره كنديندن كچدى . پيغمبرك دقيقهٔ ارتحالى تقرب ايتمشدى . حضرت عائشه ديبوركه : « رسولك يانندە اوتوريبوردم . باشى قوجاغمده ايدى . بردن بره كوزلرينى آچه‌رق طاوانه ديكدى . بو مديد نظر اثناسنده پيغمبر

ضعیف بر سسله صوك سوزلرینی سویله‌دی . « یاربی بنی مظهر غفران ایت ، رفاقت علیایی نصیب ایله ! » دیدی و بره‌سریلی خالینك اوزرنده حضور ایچنده تسلیم روح ایتدی » .

حضرت محمد ، هجرتك اون برنجی ییلنده ، ربیع الاول آینك ۱۲ نجی کوننده یعنی میلادك ۶۳۲ نجی سنه‌سنك ۸ حزیرانده آلتمش اوچ یاشنه بالغ اولدیغی حالده ارتحال ایتمش و (مدینه) ده دفن اولونمشدر .

حضرت محمدك جسدی ، دشمنلرینك غایت ابلهفریبانه بر صورتده ادعا ایتدکلری وجهله دیره‌کلر اوزرنده هوایه تعلیق اولونمامش ، یره کومولمشدر .

حضرت محمدك ارتحالی ، عمومی بر حزن و ماتم وجوده کتیردی ، بر چوقلری « عجبا پیغمبر ارتحال ایتدکدن صوکره مسلمانلق پایدار اولورمی ؟ » سؤالنی ایراده باشلادیلر . حضرت ابوبکر : « محمد ، بر پیغمبردن باشقه بر شی دکلدر . اوندن اول ده پیغمبرلر کوندرلمشدی . شاید او أوله‌جك ، یاخود أولدیریله‌جك اولورسه کریمی دونه‌جکسکز ؟ » آیتلرینی اوقودی و هرکسی تسکین ایتدی .

حضرت محمدك ارتحالی متعاقب اولا حضرت ابوبکر ، صوکره حضرت عمر ، صوکره حضرت عثمان ، صوکره حضرت علی ، ریاست اسلامیه‌یی درعهده ایتدیلر .

شونی سویله‌یه بیلیرز که حضرت محمدك مقاومتسوز بر سطوتی حائز اولان قیلیجی ، اخلافنك النده ، آفریقا ، آسیا و اوروپاده بویوك بر دولت تأسیس ایتمه‌دن قینه کیرمه‌مشدی . مسلمانلر ظفردن ظفره قوشمشلر ، ایران ، فلسطین ، سوریه و مصر ، بربری متعاقب مسلمانلرك النه دوشمشدی . اون ایکی سنه ظرفنده مسلمانلر (۳۶) بیك شهر ،

قصبه وقلعه ضبط ایتمشلر ، (١٤٠٠) جامع انشا ایتمشلر ، اسکندریه‌دن طنجه‌یه‌قدر بوتون آفریقایی ، اسپانیانك بویوك قسمنی تسخیر ایتمشلردی .

بوتون اسلام محررلری ، فطرتك حضرت محمده بخش ایتدیکی مواهب فکریه و کمالات اخلاقیه‌یی الك خوشنود و مفتخر بر ذوقله‌قید ایدرلر . محمد ، بویوکلره حرمتی ، کوچوکلره قارشی تواضعی ، معارضلرینه تحملی ایله عموم طرفندن سه‌ویلمش ، هر درلو تعظیم وحرمتی کورمشدر . حضرت محمد مخاطبلرینی اقناع والزام ایتمك خاصه‌سنی‌ده حائزدی . کتاب طبیعتده متبحر اولان محمدك دماغی ، الك بی آمان مخالفلرك مراجعت ایده‌جکلری بوتون وسائطی قاورایاجق ، یاخود اتباعنك کوچوك بر اندیشه‌سنی احاطه ایده‌جك درجه‌ده امتداد وانکماش ایدردی . عظمتك بوتون خشیتیله برابر سویملی بر طاتلیلقله تزین ایدن سیمای محمدینك ساده بلاغتی ، هر کسك وجدانده بر هیجان ، حرمت ومحبت اویاندیرردی . کندیسنده اوقدرتلی هوای آمریت واردی که اهل عرفانی متأثر ، جاهلری سوق وارشاد ایدردی . بر دوست وبر پدر اولمق اعتباریله حضرت محمد فطرتك الك نازك حسیاتیله متجسددی . محمد ، پك شفیق وعالیجناب بر قلبی حائز اولدیغی واجتماعی ، بیتی بوتون وظائفی ایفا ایتدیکی حالده هیچ بر وقت (رسول الله) عنوانك بویوکلکنی اخلال ایده‌جك بر حر کتده بولونمامشدر . پیغمبر بویوك دماغلر ایچون چوق طبیعی بر شی اولان بو ساده‌لکله ئه‌وینك بوتون ایشلرینی کورمکده تردد ایتمز ، بوتوك عربستان کندیسنه اطاعت ایتدیکی زمان بیله ، البسه‌سنك سوکوکلرینی کندی الیله دیکمکدن ، آیاق قابی بالذات تعمیر ایتمکدن تحاشی ایتمز ، قویونلرینی صاغار ، ئه‌وینی سوپورور ، آتشی یاقاردی . پیغمبرك هر کون تناول ایتدیکی طعام ، خورما وصو ، الك سه‌ودیکی شیلر ، سود وبالدی . سیاحت

ایتدیکی زمان پیغمبر ، بکنی خدمتجیسیله برلکده تقسیم ایدردی .

(قارلایل) ك بو « قهرمان پیغمبر » حقنده کی ملاحظاتی اوقدر کوزلدرکه اونلری موضوع بحث ایتمه‌دن کچه‌میه‌جکز : « چوللك بو درین قابلی اولادی ، پارلاق قارا کوزلریله ؛ آچیق ، درین روحیله ، حرصدن عاری فکرلرله مشبوعدی . محمد ، ساکن و معظم بر روحدی . او آنجق صمیمی اولاجق انسانلردن بریدی . طبیعت اونی صمیمی اولمق ایچون یاراتمشدی . انسانلرك بر قسمی جدلیات و تفرعات ایله مشغول اولورکن او کندی روحیله حقائق أشیایه نفوذ ایدییوردی . وجودك سر معظمی ، دهشتاریله واحتشاملریله بو آدمك درونده طوغمشدی . بو آدمك سوزلری ، دوغریدن دوغرویه طبیعتك سسیدر . انسانلر بو سسی دیکلرلر ، ودیکله‌ملیدرلر ، باشقه برشیئه قولاق آصامایدرلر ، چونکه ، باشقه هر شی هیچدر . بو آدمك دماغی بیکلرجه فکرلك محشریدی . اوهپ کندینه « نه ایم ؟ شو ایچنده یاشایوب کائنات تسمیه ایتدیکم اوچوسز شی نه ! حیات نه ؟ ممات نه ؟ نه‌یه ایمان ایتمه‌لی ؟ ونه‌یاپمالی ؟ » سؤاللرینی صورییوردی . حرا داغنك ، سینا داغنك یالچین قایالری ، قوملی عزلتکاهلری هیسی بو سؤاللره جواب ویره‌میوردی . انسانك تپه‌سنده قیوریلان مکوکب سمالر ، بو سؤاللر قارشیسنده سکوت ایدییوردی . فقط بو آدمك روحی اوروحده‌کی وحی آلهی بونلره جواب ویرییوردی . »

حضرت محمدك نبوتی ، کندی عائله‌سی‌ده هر کسدن فضله تصدیق ایدییوردی . بر عرب اولمق صفتیله حضرت محمد ، قوم قدر پریشان ، آچ و چیپلاق عربلری درلی طوپلی بر وحدت حالنه کتیرمش ، اونلری یکی بر صفت و یکی بر ماهیتله اقوام جهانه تقدیم ایتمشدر . محمدك تأسیس ایتدیکی وحدت ، اوتوز سنه ظرفنده بیزانس ایمپراطورینی هزیمته اوغراتمش ، ایرانی

كسرالرينى خاك ايله يكسان ايتمش؛ سوريه، عراق ومصرى فتح ايتمش، فتوحات اسلاميه‌يى بحر محيط آطلاسيدن بحر خزره وماوراءالنهره قدر تمديد ايتمشدى . اون ايكى عصردر بوتون بو حواليده مسلمانلق حكمراندر . آنجق اسپانيا دائرهٔ اسلاميتدن چيقمش بولونيورسه‌ده مسلمانلق توسع ايتمكده دوام ايتمش ، شمالى آسيا، مركزى آفريقاده وبحر خزر حواليسنده انتشار ايده كلمشدر .

قهرمان پيغمبر بويله بر پيغمبردى . محمدك دهاسى ، زردشتيلكى تارمار بر جماعت حالنه كتيرمش ، هندستانى فتح ايدرك براهما دينه غالب كلمش ، بودا دينى بيله مغلوب ايتمش ، دين عيسوينك شرقده بوتون حاكميتنى دەويرمش، مصردن جبل طارقه قدر، رومانك بوتون آفريقاسنى الده ايتمش ، اوروپايه كچەرك اسپانيانك قسم اعظمنه تملك ايتدكدن صوكره لوالره قدر ايلريله‌مش ، اسكى رومايى تيتره‌تمش ، ونهايت يكى رومايى يعنى استانبولى ضبط ايتمشدى .

مؤلف بو فصلی متعاقب امام (ابو صیری) ك مشهور قصیدهٔ میمیه‌سندن پیغمبریمزك اوصافنه عائد بیتلرك ترجمه‌سنی نقل ایتمكده‌در. بزده بو ابیاتك اصلیله برابر ترجمه‌سنی‌ده قید ایدیيورز.

محمد سيدالكونين والثقلين * والفريقين من عرب ومن عجم

حضرت محمد، دنیا و آخرتك، انس و جنك، عربلرله سائر اقوامدن متشكل بوتون امتلرك پناه والتجا كاهيدر.

نبينا الآمر الناهى فلا احد * ابر فى قول لامنه ولا نعم

پیغمبریمز، تبلیغنه مأمور اولدیغی بوتون بوكسك عقیده‌لری، بوتون اعمال مقبوله‌یی بیلدیرەن؛ بوتون دنی، ردی ایشلردن بزی نهی ایدن، نفی و اثبات خصوصنده اوندن دها دوغری حركت ایدن، وعدو وعیدنده اوندن دها دردست اولان بر كیمسه یوقدر.

هوالحبيب الذى ترجى شفاعته * لكل هول من الاهوال مقتحم

پیغمبریمز اللهك او سه‌وكیلیسیدر كه ایچنه دوشولن هر بلانك دفعی ایچون شفاعتی امید ایدیله‌جك اولان آنجق اودر.

دعا الى الله فالمستمسكون به * مستمسكون بحبل غير منفصم

او پیغمبر ذیشان انسانلری اللهه دعوت ایتدی. اوكا صاریلانلر هیچ بروقت قوپمیه‌جق بر رابطه‌یه صاریلمش اولورلر.

فاق النبيين فى خلق و خلق * ولم يدانوه فى علم ولا كرم

حسن صورت كبی ظاهری كمالاتیله و خصال حمیده كبی معنوی كمالاتیله بوتون انبیایه فائق ایدی. علم و كرم اعتباریله بونلر اوكا یاقلاشامادیلر.

و كلهم من رسول الله ملتمس * غرفا من البحر اورشفا من الديم

انبیانك هپسی رسول اسلامك دریای عرفانندن برآووج و اونك سیل كرمندن برجرعه ایله تفیض ایتمشلردر.

وواقفون لديه عند حدهم * من نقطة العلم او من شكلة الحكم

بوتون انبیا متبوع معظملری اولان حضور محمدی‌ده موقعلرینه كوره علمك بر نقطه‌سی ویا حکمتك بر حركه‌سی اولارق اخذ موقع ایدرلر .

فهو الذی تم معناه وصورته * ثم اصطفاه حبیبا باری‌ء النسم

معنی وصورت ، باطن وظاهر اعتباریله حائز كمال اولان رسول اكرم ، ذات باری طرفندن حبیب اولارق انتخاب اولونمشدر .

منزه عن شريك فی محاسنه * فجوهر الحسن فیه غیر منقسم

[ناظم رسول اسلامك صفات ثبوتیه‌سنی بیان ایتدكدن صوكره صفات سلبیه‌سنه نقل كلام ایدرك دیبوركه :]

محاسننده هر شریك ونظیردن منزه اولان او ذات والانك خیر وكمال منبعندن آلدیغی كوهر حسن تجزی قبول ایتمز .

دع ما ادعته النصاری فی نبیهم * واحكم بما شئت مدحا فیه واحتكم

[ناظم رسول اسلامك اوصاف ومحاسن اعتباریله بی نظیر اولدیغنی سویله‌دكدن صوكره عوام ناسك اوكا ، نصارانك پیغمبرلرینه عطف ایتدیكی (ابن الله) كبی صفاتی توجیهه مساغ كورمه‌لرینی توهم ایدرك بو بیتی یازمش وشو شكلده اداره‌ٔ كلام ایتمشدر :]

نصارانك پیغمبرلری حقنده سویله‌دكلرینی بیراقده مدحكده حكیمانه حركت ایت ، حدود انسانیه‌یی تجاوز ایدرك صفات صمدانیه‌یه تجاوز ایتمه .

فانسب الی ذاته ماشئت من شرف * وانسب الی قدره ماشئت من عظم

اونك ذات رسالتپناهیسنه ایسته‌دیككك قدر شرف ، اونك قدر عالیسنه ایسته‌دیككك قدر عظمت اضافه ایت .

فان فضل رسول الله لیس له * حد فیعرب عنه ناطق بفم

چونکه پیغمبر ذیشانك فضل وکمالنه بر حد یوقدرکه لسان اونی افاده ایده بیلسین .

لم یمتحنا بما تعیی العقول به * حرصا علینا فلم نرتب ولم نهم

پیغمبر بز بزی فرط محبتندن عقللری عاجز بیراقه جق برشیله امتحان ایتمه دیکندن ذره قدر شك وشبهه یه ویا حیرت واندیشه دوشمه دك .

اعیی الوری فهم معناه فلیس یری * للقرب والبعد منه غیر منفحم

جهان اونك کمالاتی ادراکدن واحاطه دن عاجزدر . اوراق ؛ یاقین هر یرده اونك معانی وفضائلنی آکلامقدن عاجز قالانلردن باشقه بر کیمسه کوروله یور . اونك شمائل کزیده سنی تصویره تصدی ایدن هر منطق بیچاره قالیور .

کالشمس تظهر للعینین من بعد * صغیرة وتکل الطرف من امم

اوزاقدن کوچوك کورونن ، فقط کوزلری قاماشدیران کونش کبیدر .

وکیف یدرك فی الدنیا حقیقته * قوم نیام تسلوا عنه بالحلم

رؤیاده کوردکلری خیالیله تسلی بولان انسانلر اونك حقیقت کمالنی ناصل احاطه ایده بیلیرلر ؟

فمبلغ العلم فیه انه بشر * وانه خیر خلق الله کلهم

اونك حقنده علممزك سویلیه بیله جکی شی ، بشر اولدیغی ، وبوتون مخلوقات الهیه نك اك یوکسکی بولوندیغیدر .

وکل آی اتی الرسل الکرام بها * فانما اتصلت من نوره بهم

بوتون پیغمبران کرامك کتیردکلری آیات ومعجزات ، رسول اسلامك اونلره ایریشه ن فیض نورانیسندندر .

فانه شمس فضل هم کواکبها * یظهرن انوارها للناس فی الظلم

او بر شمس فضیلت ، اونلرده اونك کواکبیدرکه قارا کلقلرده انسانلره ایثار نور ایدرلر .

اكرم بخلق نبى زانه خلق بالحسن مشتمل بالبشر مبتسم

پيغمبرك ، حسن سيرتله مزين كوزەل سيماسى نه خوشدر. اونك حسنى كوزەللكك بوتون انواعنى مشتمل ودائما شطارتله متبسمدر.

كالزهر فى ترف والبدر فى شرف والبحر فى كرم والدهر فى همم

اونك شخص كريمنده چيچكلرك لطافتى، ماهتابك بوتون شعشعهٔ احتشامى ، اجتماع ايتمشدر . كرمى دريالر قادار واسع ، همتى، زمان كبى معظم وپايداردر .

كانه وهو فرد فى جلالته فى عسكر حين تلقاه وفى حشم

يالكز باشنه اولديغى زمان هيبت وجلالندن اونى اردولر و فاتح كتيبەلر ايچنده ظن ايدەرسك .

لاطيب يعدل تربا ضم اعظمه طوبى لمنتشق منه وملتثم

اونك كميكلرينى اورتن طوپراقلرك رائحەسى ، الك نفيس رائحەلره فائقدر . او عزيز طوپراغى قوقلايانلره واوپەنلره نه موطلو !

دعنى ووصفى آيات له ظهرت ظهورنار القرى ليلا على علم

براق بنى؛ اونك داغ باشندە يانان، بيابانلردە سرگردان اولانلرى كيجەلين ايشيغنه چاغيران آتش كبى آشكار اولان آيات ومعجزاتنى وصف وتعداد ايدەيم

آيات حق من الرحمن محدثة قديمة صفة الموصوف بالقدم

معجزات محمديەنك الك بيوكسى آيات قرآنيەدر كه لفظى اعتباريله حادث ، معنى جهتيله قديمدر . زيرا قدمله موصوف اولان اللهك كلاميدر.

لم تقترن بزمان وهى تخبرنا عن المعاد وعن عاد وعن ارم

آيات قرآنيه ، زمان ايله مقارن اولمامشدر . بزه قيامتدن وعاد وارمدن خبر ويرمكدەدر.

دامت لدينا ففاقت كل معجزة من النبيين اذجاءت ولم تدم

آيات قرآنيه دائمه، سائر پيغمبرلرك معجزه‌لري ايسه غير دائم اولدقلري ايچون اونلرك هپسنه فائقدر .

قرت بها عين قاريها فقلت له لقد ظفرت بحبل الله فاعتصم

آيات قرآنيه‌يي اوقويانلر اونك قرائتيله شادكام اولديلر . اونلره عين ايله تأمين ايده‌رم كه حبل الهي‌يي بولديلر ، اوكا صيم صيقي صاريلسينلر .

ان تتلها خيفة من حر نار لظى اطفأت نار لظى من وردها الشبم

قرآن كريمك آيتلريني جهنم آتشندن قورقه‌رق اوقورسه‌ك جهنم آتشني سوندير يرسك .

كانها الحوض تبيض الوجوه به من العصاة وقد جاؤه كالحمم

آيات بينات يوم عرصاتده كومور پارچه‌سي كبي كسيلن عاصيلره شفا ويره‌ن ويوزلريني آغارتان حوض كبيدر .

وكالصراط وكالميزان معدلة فالقسط من غيرها في الناس لم يقم

آيات قرآنيه حقي باطلدن تميز خصوصنده صراط ، عدالتي تأمين وخصومتي رفع وازاله‌ده ميزان كبيدر . او اولماسه انسانلر اراسنده عدالت قائم اولمازدي .

لاتعجبن لحسود راح ينكرها تجاهلا وهو عين الحاذق الفهم

آيات قرآنيه‌نك كلام الهي اولديغني ادراك ايده‌ن حاسدك انكارلرندن تعجب ايتمه . بو انكاره جهالتدن دكل ، تجاهلدن ايلري كليور .

قد تنكر العين ضوء الشمس من رمد وينكر الفم طعم الماء من سقم

بعضاً كوز خسته‌لقدن دولايي كونشك ايشيغني انكار ايتديكي كبي

آغيزده خستەلق يوزندن صويك لذتنى انكار ايدەر .

ياخيرمن يمم العافون ساحته سعيا وفوق متون الاينق الرسم

اى سن كه بالجمله ملتجيلرك قوشەرق ، هجينسوار اولارق نزدينه قوشدقلرى الك خيرلى انسان !

ومن هوالآية الكبرى لمعتبر ومن هوالنعمة العظمى لمغتنم

عبرتبين اولانلر ايچون الك بويوك آيتسك ونعمت پشنده قوشانلره الك فياض نعمتسك !

ایکنجی قسم

قرآن کریم

قرآن كريم

بشنجی فصل

قرآن كلمه‌سنك اصلی - قرآنك جمع وتدوينی - قرآنك معجزهٔ محمديه اولديغی - قرآنك محتوياتی - قرآنك كيفيت وحيی - ۶۶۶۶ آيتك نظمی - (كوته) نك قرآن حقنده فكری - قرآنه صورتله محافظه اولندی - شاعرلك دين اسلامی قبولی - مسلمانلرك قرآنه حرمتی - قرآن مجلهٔ احكامدر - قرآنك كتاب مقدسدن فرقی - ره‌نانك سوزلری - مسلمانلقده الوهيت تلقيسی ، هندولر الوهيتی ناصل تعريف ايديورلردی - حضرت محمدك حضرت عيسايه حرمتی - حضرت مريمك حملی حقنده قرآنك فكری - تثليث مسئله‌سی - قرآنك تحليلی - اسلام فاتحلريله ، روما پاپالرينك مقايسه‌سی - موسيو (ژوريو) نك مطالعاتی - يهوديلكك انحصار آميز وضعيتی - درت انجيل - (قسطنطين) ك دورنده خريستيانلق - اسلاميت قليچ دينی ده كلدر - مسلمانلقك بشريته خدمتی .

قرآن كلمه‌سی ، (اوقودی) معناسنده اولان (قرأ) فعل ثلاثيسنك مصدريدر ، «اوقومق» ، «اوقونمغه شايان اولان» معنالرينی افاده ايده‌ر . قرآن كريمه كتاب ، كتاب الله ، كتاب كريم ، كلام شريف ، فرقان ، تنزيل كلمه‌لری اطلاق اولونور .

مسلمانلر قرآنك كلام الهی اولديغنه اعتقاد ايتدكدن باشقه اونك ازلی ، غير مخلوق وابدی اولديغنه ايمان ايده‌رلر . قرآنك بيانی معجز اولديغندن حضرت محمدك دائمی معجزه‌سی تلقی اولونمشدر . مسلمانلر ،

هر شیدن مقدم، جناب حقك «لوح محفوظنی»، صوکره «قلم»ی یاراتدیغنه، بویوك بر مجوهر اولان (لوح محفوظ) ه یکپاره انجیدن وجوده کتیریلان «قلم» ك مداد نور ایله انسانلرك بوتون اعمالنی قید ایتدیکنه اعتقاد ایده‌رلر. حضرت جبرائیل، لوح محفوظدن تلقی ایتدیکی قرآنی حضرت محمده قدر کیجه‌سنده تبلیغ ایتمش، قرآن کریم قسماً (مکه) ده، قسماً (مدینه) ده پیغمبره وحی اولنمشدر. رسول اکرمك تلقی ایتدیکی بوتون کلمات الهیه، کاتبلر طرفندن درحال قید اولونوردی.

وحی اولونان ایلك آیتلرك: «اقرأ» سوره‌سنك باشنده‌کی آیتلر اولدیغی خصوصنده اتفاق واردر. بو آیتلرك مآل کریمی شودر:

«اوقو، یارادن وانسانی بر قان پختیسندن وجوده کتیره‌ن اللهنك نامنه اوقو، رب اکرمك انسانه اوکرتدی، قلمله اوکرتدی، بیلمه‌دیکنی اوکرتدی».

رسول اکرمك تلقی ایتدیکی آیات، وحی کاتبلری طرفندن قید اولوندقدن صوکره بونلر اصحاب اراسنده نشر اولونوردی. اصحابك اکثریسی قرآنی ازبرلردی. قرآنك قید اولوندیغی یاپراقلر، بر صندوق درونده حفظ اولونوردی.

قرآن کریم ١١٤ سوره‌دن متشکلدر. سوره‌لرك بر قسمی مکی، بر قسمی مدنیدر. سوره‌لر، ایچنده موضوع بحث اولان بر واقعه‌دن، یاخود ایچنده یاد اولونان بر شخصیتدن اسمنی آلیر. هر سوره آیتلردن متشکلدر، وهر بری بسمله ایله باشلار. [١]

قرآن، مسلمانلرجه معجزه‌لرك الك بویوکی عد اولونور، اولولری دیریلتمك معجزه‌سی قدر خارق العاده طانیلیر. مسلمانلر دیرلرکه،

---

[١] قرآن کریمك آیاتی ٦٦٦٦ در. بیکی اوامر، بیکی نواهی، بیکی وعد، بیکی وعید، بیکی قصص، بیکی امثال، بش یوزی حدود، یوزی دعا ونیازدر.

(موسی) ایله (عیسی) نك معجزه‌لری موقتدی . محمدك معجزه‌سی دائمیدر، أبدیدر . بناءً علیه بو خارقه، اسکی دورلرك بوتون خوارقندن یوکسکدر .

ادبی نقطهٔ نظرندن قرآن ، شرقك اك شاعرانه اثریدر . قسم اعظمی نثر منظوم اولان قرآن، کرهٔ ارضك بر قسمنده حاکم اولان ذوقه مطابقدر . عربستانك اك اصیل واك تمیز لهجه‌سی اولان قریش لسانیله نازل اولان قرآنه دیکر لهجه‌لر بك آز قاریشمشدر. قرآن کریمك لسان عرب ایچون بر حجت اولدیغنده شك وشبهه یوقدر . (کوته) نك دیدیکی کبی قرآن وهلهٔ اولاده قارئی ممنون ایتمز ایسه‌ده صوکره اونی فسونیله جذب ایده‌ر ، دها صوکره قارئی کوزه‌للکیله تسخیر ایلر.

حضرت محمدك حال حیاتنده قرآن کریمك یازیلی بولوندیغی صحیفه‌لر حفظ اولونیوردی. حضرت ابوبکر، خرما یاپراقلری، دری وکمیك پارچه‌لری اوزرنده یازیلی اولان آیات قرآنیه‌یی بر جلد حالنده طوپلادی . صوکره بو جلدی حضرت عمرك کریمه‌سی (حفصه)نك ید امینتنه تودیع ایتدی . فقط ولایتلره داغیلان نسخه‌لرله نسخهٔ اصلیه آراسنده فرق کورولدیکندن حضرت عثمان نسخهٔ اصلیه‌یی اساس اتخاذ ایده‌رك قرآنك نسخه‌لرینی تکثیر ایتمش ، یاکلش نسخه‌لری طوپلاتمشدی .

قرآن کریمك مزایاسنی تقدیر ایچون شونی بیلمك لازمدرکه پیغمبرك زمان ظهورنده بلاغت بیان و فصاحت لسان پك ایلری کیتمش بولونیوردی . او زمان شعر وخطابت فوق‌العاده اعتباری حائزدی . مؤلفین اسلامیه‌دن بری دیبورکه :

« قرآنك اعجازی، اونك بلاغتنده، فصاحت و آهنکنده‌در. عرنجه

بیلمه‌ین بر آدم قرآنی دیکله‌سه ، اونك ، سائر آثار عربیه‌یه فائقیتنی درحال تسلیم ایده‌ر. هرهانکی بریازی‌یه اقتباس اولونان بر آیت قرآنیه اونك ایچنده بر یاقوت پارچه‌سی کبی طورور، کوزلری قماشدیران مجوهرلر کبی پارلار . قران ، وحی اولوندیغی کوندنبری ، بلاغتیله علمایی حیران براقمشدر . »

ایشته دائمی بر معجزه عد اولونان بوقرآن ایله‌درکه حضرت محمد قومنه مراجعت ایتمش، اونکله رسالتنی تأیید ایله‌مش، اونکله او زمان عربستانده عددلری چوق اولان بوتون فصحاو بلغایی اسکات ایله‌مش هیسنی اوکا بر نظیره کتیرمکدن عاجز بیراقمشدی . [۱]

روایته کوره معلقاتدن برینك ناظمی اولان شاعر مشهور لبید، حضرت محمدك رسالتنی اعلان ایتدیکی زمان هنوز بت‌پرستدی . لبید ؛ شعرلرینك برنده شو بیتی ایراد ایدییور: « اللهدن غیری هرشی باطلدر ؛ هر نعمت ، محقق ، محکوم زوالدر .» شاعر لبیده بو یولده بر نظیره سویلیه‌جك بر کیمسه چیقمه‌مشدی . نهایت سورهٔ بقره‌نك بر قاچ آیت کریمه‌سنه مطلع اولان لبید ، بونلرك آنجق وحی الٓهی ایله سویلنه بیله‌جکنه ایمان ایتمش، دین مبین اسلامی قبول ایله‌مشدی.

لبیدك اهتداسنه سائق اولان آیات کریمه ؛ « بو کتاب که ، هر درلو ریب وشبهه‌دن آزاده‌در ، متقیلر ایچون رهبر هدایتدر ، او متقیلر که غیبه ایمان ایده‌رلر ، نمازلرینی حقیله ادا ایده‌رلر ،واللهك کندیلرینه احسان ایتدیکی رزقدن انفاق ایلرلر. اونلرکه سکا کوندریلنه وسندن اول کوندریلنه‌ایمان ایده‌رلروآخرته یقیناً اینانیرلر.

---

[۱] حضرت محمدك قران کریمی برخریستیان راهبك وبرایرانلی‌یهودینك یاردیمیله انشا ایتدیکنه دائر وقوع بولان بهتانلر ، کندی کندینی تکذیب ایتمکده‌در . عرب لسانناك شاهقهٔ بلاغتی ، بری‌سوریه‌لی، دیکری ایرانلی ایکی اجنبی‌یه ناصل عطف اولونا بیلیر ؟

ایشته اونلر هدایت الهیه یه نائلدرلر ، واونلر فلاحه ایرمشلردر . »

« کافرلره کلنجه... اونلرك حالی بر آتش یاقان آدمك حالی کبیدرکه آتش اطرافی ایشیقلاندیردیغی زمان کوزلری قاپانیر ، وقارا کلق ایچنده قالیرلر . اونلر دیلسزلردر ، سویلیه مزلر ؛ صاغیردرلر ، ایشیتمزلر ؛ کوردرلر ، کورمزلر .

« یاخود اونلرك حالی ظلمتله ، رعد و برق ایله مشحون بر قاصیرغه کبی که ، بونك قارشیسنده اونلر اولوم قورقوسندن پارمقلریله قولاقلرینی طیقیورلر . جناب حق ایسه کافرلری چپ چوره چویرمشدر . برق ، اونلرك کوزلرینی قاماشدیرر ، شیمشك چاقدقجه اونك ایشیغنده یورویورلر ، فقط اورته لغی ظلمت قاپلادیغی طوریورلر . »

قرآنك تلاوتی اثناسنده عربلرك دویدوقلری الهام ، اونك ساحر اسلوبی ، اونك علوی شعری ، اونك حلاوت نظمی دولاییسیله‌در . آیاتك تنوعی ده شایان دقتدر . قرآن کریم محتشم آیتلرله ، عرش تدبیرندن کائناتی اداره ایدن ذات اجل واعلایی افاده ایدر ، جنتك نعیم جاودانیسنی ایضاح ایدرکن آیتلر ، نشاط و آهنك ایله دالغه لانیر ، جهنمك عذابنی اکلاتیرکن آتشین بر حرارتله چالقانیر .

مسلمانلر قرآن کریمه اعظمی حرمت وتوقیری کوستریرلر . طاهر اولمازلرسه کتابه ال سورمزلر . اونك ایچون کتاب مبینك قاپاغنه (لا یمسه الا المطهرون) آیت کریمه سی یازیلیر ، و بوصورتله سهوا ایله کتابه طهارتسز ایکن کیمسه‌نك یاقلاشمامسنی تأمین ایدرلر . مسلمانلر ، کتابی کمال حرمتله اوقورلر . اونی اوپرلر ، حربه کیدرکن جبلرنده طاشیرلر ، سلاحلرینه آیتلر حك ایتدیررلر ، کتابی آلتونلر ومجوهرلرله سوسلرلر ، اونك بر غیر مؤمنك النده بولونمامسنی ایسترلر . اسلام تربیه‌سنك منبعی ، بو کتاب مبیندر . چوجوقلر ، اول باول

اونى اوقومايى اوكره نيرلر وازبرلرلر . حياتك نورينى بولمق ايچون مسلمانلر كتاب مبينى تدقيق وتتبع ايده‌رلر. جامعلر واردركه اورادە قرآن كريم متماديا ختم اولنور . اون ايكى عصردن برى قرآن كريمك سسى ، ميليونلرجه مؤمنك قلب وروحنده متماديا ومستمرا عكسلر اوياندير مشدر . نيجه اسلام فقيهلرى واردركه قرآنى يتمش بيك كره ختم ايتمشلردر .

قرآن كريم اللهه ايمانى ، ارادۀ الـٰهيه‌يه تسليميتى ، اوامر الـٰهيه‌يه اطاعتى ، بر وتقوايى ، اعتدالى ، ايچكيدن امتناعى ، مساحه‌بى ، دين اوغورنده اولنلره بر حرمت مخصوصه بسله‌مه‌يى امر ايده‌ر . فرائض عمليه‌يه كلنجه بونلر دين اسلامك نشر وتبليغى ، بش وقت نمازك اداسى ، رمضان آينده اوروجك طوتولماسى ، ١] مالك قرقده برينك زكات اولارق اعطاسى‌در . زكات اولارق تفريق اولنان پاره‌دن حتى دشمنلره و حيوانانه بيله بر حصه تخصيص اولونابيلير . ٢]

بيقانمق وتميزله نمكه عائد اولان اوامر ، نمازه متقدمدر (سه‌ل Sale) ديبور كه : «مسلمانلرك بو وظائفى ايفايه رعايتكار اولملرى ايچون حضرت محمد ، اعمالك طهارت اساسى اوزره قائم اولديغنى ، طهارتك نصف ايمان ومفتاح صلات اولديغنى بيان ايتمش ، طهارتسز نمازك قبول اولونماياجغنى سويله‌مشدر. بو ايضاحاتك دها كوزه‌ل آكلاشيلماسنى تأمين ايچون ، (غزالى) طهارتى درت قسمه آييريور . برنجيسى جسدك هر بيسلكدن وهرلوثدن تطهيرى؛ ايكنجيسى، بوتون اعضا وجوارحك

١] اوروجك اوچ مرتبه‌سى واردر : ١) معدوى و شهوانى لذتدن اجتناب ، ٢) كوز ، قولاق ، ديل ، ال ، آياق وسائر جوارحى كناهدن وقايه ، ٣) قلب وفكرى مشاغل دنيويه‌دن صيانت .

٢] نماز انسانلرى جنت يولنه سوق ايدر . اوروج انسانى جنت قاپوسنه كوتورور . زكات انسانك جنته كيرمه‌سنى تأمين ايدر.

خباثتدن وهر ظالمانه عملدن؛ اوچنجیسی، قلبك هر درلو شایان مؤاخذه تمایلات و گناهکارانه نیاتدن تنزیهیدر . غزالی وجوده گوره قلبك ظاهری بر ظرف ، اصل اوزك قلب اولدیغنی علاوه ایدهر . بو سببدن دولایی غزالی ، یالکز ظاهری طهارته اهمیت ویره‌نلردن شکایت ایدهر ، اساساً تمیز اولمایانلرك صورتلری کبی سیرتلرینك کیرلی اولدیغنی بیان ایله اونلرك موضوع بحث ایدیلمه‌یه لایق اولمادقلرینی سویلر. بناءً علیه مسلمانلرك طهارته رعایت ایتمکله گناهلرندن آزاد اولدقلرینی ظن ایدنلر یاکیلیورلر . »

فقط اوامر قرآنیه دینی واخلاقی وظائفه منحصر دهکلدر. گیبون، دیرکه: «بحر محیط آطلاسی ساحللرندن غانژه قدر، قرآن یالکز الـٰهیاتك دهکل ، مدنی ، جزائی احکامك مجلهٔ اساسیه‌سی عد اولونمقده ، انسانلرك بوتون حرکات واحوالی تنظیم ایدن قوانین، اللهك غیرقابل اخلال اوامریله مؤید بولونمقده‌در. » تعبیر دیکرله قران ، مسلمانلرك دینی ، اجتماعی ، مدنی، تجاری ، عسکری ، قضائی ، جنائی ، جزائی عمومی مجله‌سیدر . قرآن هر شیئك، وظائف دینیه‌دن وظائف یومیه‌یه، روحك نجات وفلاحندن بدنك صحتنه، عمومك حقوقندن فردك حقوقنه، انسانك منافعندن جمعیتك منافعنه ، اخلاقیات ساحه‌سندن جنائیات ساحه‌سنه ، حیات دنیویه‌نك عقوباتندن حیات اخرویه‌نك عقوباتنه قدر هر شیئك ناظمیدر .

بالنتیجه قرآن ، توراتدن آیریلمقده‌در . (قومب) ك دیدیکی کبی تورات ، « بر الـٰهیات سیستمه‌سنی حائز دهکلدر ، تورات، قصصدن، وصفلردن ، تقوا پرورانه تهیجاتدن ، بربرینه منطقی بر رابطه ایله باغلی اولمامقله برابر قوتلی بر اخلاقدن متشکلدر . » ۱] قرآن کریم ، انجیل

۱] علم ودینك مناسبتلری حقنده‌کی مقاله‌دن

کیده آنجق سالکلرك افکاو دینیه‌سنی، عبادت و اعمالنی تنظیم ایدن بر دستوردن عبارت ده‌کلدر.

بلکه قرآن، سیاسی بر سیستمه‌در. چونکه دولتك هر قانونی اوکا مستنددر. حیات و امواله عائد اولان هر شیٔ اونك حکمیله حل اولونمقده‌در.

حضرت محمد، سیاسی دولتلرده صنف رهبانك نه قدر تهلکه‌لی بر عنصر اولدیغنی، بو صنفك هر حکومتی تردی‌یه سوق ایتدیکنی بیلدیکندن بو مؤسسه‌نك وجود بولماسنه امکان بیراقمامش، النده قرآن بولونان هر مسلمانك کندینی ارشاد ایتمه‌سنی آرزو ایتمشدر. حضرت عیساده عینی صورتله حرکت ایتمش، اوده پاپاسسز و حسیات قلبیه‌یه مستند بر دیانت تبلیغ ایتمشدی. رونان دیرکه: «حضرت عیسی قدر پاپاسه بکزه‌مه‌ین بر انسان یوقدی. اونك قدر دینی حمایه نامی آلتنده دینی بوغان اشکاله بویوك بر دشمن کورولمه‌مشدی». رونان دها صوکره دییورکه: «عیسویتده روحانی بر سلسلهٔ مراتب یوقدی. هر نصرانی دیکر نصرانی‌یه برادر دییه‌جکدی. فقط عیسی، فائق بر عنوانه صاحب بولونیوردی. عیسی‌یه افندی، الهه‌ده «رب» ده‌نیلیوردی».

بناءً علیه مسلمانلقده پاپاسلق یوقدر. فقها ایله الهیاتجیلر عینی آدملردر. چونکه مأخذلری قرآندر. بونلرك وظیفه‌لری، روحانی‌ده‌کل، قضائی ایدی. ثروتلری کلیسا وقفلرندن، صدقه‌لردن متحصل ده‌کلدی، دولتك تخصیص ایتدیکی معاشاتدندی.

حضرت محمدك کتیردیکی عقائد، شبهه‌دن، ایکی یوزلیلکدن آزاده ایدی. قرآن کریم، توحید عقیده‌سنك اشرفلی ابده‌سیدر، بتلره، انسانلره، سیارات و ثوابته پرستشی منع ایدن حضرت محمد،

بوني، دوغان هر شيئك أوله‌جكي ، طلوع ايدن هر شيئك باته‌جغي ، فساده معروض اولان هر شيئك اضمحلاله اوغرايه‌جغي اساس معقولنه استناد ايتديرمشدي . حضرت محمدك ذوق عقلیسی ، زمان و مكاندن ، شكل و صورتدن منزه ، بی نظیر و بی شريك، الك كيزلی فكرلرمزه مطلع ، كندی ذاتيله قائم ، لايتناهی و ازلی بر موجودی طانيور و تبجيل ايديوردی . رسول اسلام طرفندن اعلان اولونان بو عقائد ، بوتون آرقداشلری طرفندن الك صاغلام بر صورتده قبول اولونمش ، قرآنك مفسرلری طرفندن‌ده رياضی بر قطعيتله تعريف ايدلمشدر . مؤمن بر فيلسوف عموم مسلمانلرك عقيده‌سنی قبول ايده‌بيلير .

خالق طبيعت ، وارلغی بوتون آثارينه ، قانونتی قلب بشره حك ايتمشدر . هر عصرده كلن پيغمبرلرك وظيفه‌سی ، معرفة اللهی احيا و قانون الٓهی‌نك رعايتنی تأمیندن عبارتدی . حضرت محمد ، بوتون اسلافی اولان پيغمبرانك نبوتنی طانيمشدر . حضرت آدمدن ، قرآنك كلنه‌قدر وحی الٓهی انسانلری ارشاد ايده كلمشدر . حضرت محمد مسلمانلره ، حضرت عيسانی توقير و تبجيل ايتمه‌يی اوكره‌تمشدر . [١] لاتين كليساسی ، حضرت مريمك نفخ ايله حملی مسئله‌سنی قرآن كريمدن اقتباس ايتمك خصوصنده تردد ايتمه‌مشدر . [٢] خريستيانلر ،

---

[١] بونك برچوق دلائلی واردر . بز يالكز شونی ذكر ايده‌جكز : محمد رابعك دورنده صدر اعظم ١٦٨٣ ده ويانه‌يه قدر ايلريله‌مش ، فقط لهستان حكمداری (ژون سوبيه‌سكی) طرفندن هزيمته اوغرامشدی . بو صيره‌ده خريستيان بر پاپاس مسلمان اولمش ، مسلمانلغنی اثبات ايچون حضرت عيسی‌يه هجوم ايله اونك ساخته‌كار اولديغنی سويله‌مشدی . بو حركت مسلمانلری اوقدر اغضاب ايتمشدی كه پاپاس درحال ديوانه‌سوق اولنمش و اعدامه محكوم ايدلمشدی .

[٢] سه‌ل طرفندن ترجمه اولونان قرآنه مراجعت ايدبكز . سن آمبروز ايله

آلتی یوز سنه ظرفنده دوغرو يولدن صاپمشلردی. حضرت موسی ایله حضرت عیسی ، آتیده کندیلرندن دها بویوك بر پیغمبر کله‌جکنی اعلان ایتمشلردی. پاراقلیط ، یاخود (روح قدس) ك وزودی رسل الٓهیه‌نك الك بویوکی و صوکنجیسی اولان حضرت محمدك شخصنده وبعثتنده تجلی ایتمشدی.

قرآنك برنجی و الك اساسلی ماده‌سی ، توحید باری عقیده‌سی و حضرت محمدك رسالتیدر. قرآن حضرت محمدی ، رسول الٓهی صفتیله یاد ایدر. پیغمبر اسلام ، خریستیانلرك تثلیث عقیده‌سنی قبول ایتمکله خطایه دوشدکلرینی ، جناب حقك حقیقتی اظهار و تأییدایچون کندیسنی کوندردیکنی بیان ایدر. [۱] بوندن دولاییدرکه قرآن کریمده مسلمانلره « موحدلر » دینلمکده و بوتعبیره مشرکلره مقابلنده قوللانلمقده‌در. چونکه مشرکلر ، پرستش ایتدکلری شیلری اللهه شریك اولارق قوشمقده‌درلر. قرآن کریمده دینیلورکه: « ای اهل کتاب ! (خرستیانلر و موسویلر) دینکزده افراطه صاپمایکز. اللهدن بحث ایدیورکن حقیقته مخالف بر شی سویله‌مه‌یکز. مریمك اوغلی مسیح اللهك بر پیغمبرندن باشقه بر شی دکلدر. او حالده الله ایله پیغمبرلرینه اینانیکز. تثلیثدن بحث ایتمه‌یکز. الله

[۱] تثلیث عقیده‌سنك اساسی اولان اوچ شاهدك مشهورمتنی ، نیوتون ، کیبون ویورسون کبی ذواتك مساعیسی نتیجه‌سنده اویدورمه اولدیغی تبین ایتمشدر. بالذات (قالمت) کتاب مقدسك اسکی نسخه‌لرنده بویله بر آیت بولونمادیغنی اعتراف ایدییور. حضرت عیسی وحدانیت الٓهیه‌یی تعلیم ایتمش ، فقط سن پول ایله افلاطونی اولان (حنا) افلاطونك تثلیثنی قبول ایدرك عیسویتك توحیدینی وساده‌لکنی اخلال ایلمشلردر.

سن اوغوستین کبی آبای کلیسانك مشاهیرندن ایکی ذات بومسئله اطرافنده اوقدر مستهجن مناقشه‌لرده بولونمشلردرکه ادب وحیا ، بونلرك سوزلرندن برشی اقتباسنه مانعدر.

بردر . بوتون حمد و ثنا اوکا خاصدر . اونك اوغلی یوقدر .»

قرآنك الك بويوك هدفی ، او زمان شایع اولان اوچ دینی ، معرفةالله ایله عبادت خصوصنده برلشدیرمك ، هپسنی معین قواینه تابع قیلمق ، هپسنی رسول الله اولان حضرت محمدك اطرافنده طوپلامقدر . حضرت محمد ، متعدد اخطارلردن ، دها اول وقوع بولان متعدد وعد و وعیدلردن صوکره بویوزنده دین الهیی تأسیس ایچون کوندریلمشدی . او حالده قرآنك الك معظم عقیده‌سی توحید باریدر . و حضرت محمد ، بونی ایضاح ایچون کوندریلمشدر . حضرت محمد ، بو عقیده‌یی الك دوغرو و الك مکمل صورتده ایضاح ایتدی . بو صورتله بعض شرایع مخصوصه و یا مراسم مخصوصه‌نك ارشاد الٰهی‌یه توفیقاً تبدل ایده‌بیله‌جکی ، فقط اصل حقیقت ازلیه‌نك بر کونا تبدله معروض اولمایاجغی ، بالعکس عیناً دوام ایده‌جکی ، آکلاشلمش ، بو عقیدهٔ اساسیه اهماله اوغرادیغی ، یاخود تردی‌یه دوچار اولدیغی زمان اونی احیا ایچون پیغمبرلر کوندریلمشدر که حضرت محمدك ظهورینه قدر بونلرك الك ممتازی حضرت موسی و حضرت عیسی ایدی .

حضرت محمد ، هیچ بر وقت یکی بر دینك مؤسسی اولدیغی سویله‌مه‌مشدر . بالعکس حضرت ابراهیم دینی احیا ایتدیکنی ، و بونك کندیسنه وحی اولوندیغی بیان ایدر . قرآنك یکانه هدفی ، موسویلرله خریستیانلرك تحریف ایتدکلری الواح مقدسه‌یی تصحیح ایتمکدر . بو تحریفاتك بری ده حضرت محمدك رسالتنه عائددر . روایته کوره ، حضرت جبرائیل ، قرآنی ، حضرت ابراهیم طرفندن کسیلان قربانك دریسنه یازیلی اولارق کتیرمش ، دری آلتون و ایپك و مجوهرات ایله سوسله‌نمشدی . فقط خریستیانلرجه قبول اولونان روایته کوره حضرت محمد قرآنی ، ایرانلی بر یهودی ایله خریستیان

بر پاپاسك یاردیمیله احضار ایتمشدی. فقط بو فکر اوقدار اسکیدر که بالذات حضرت محمدك بو فکر ایله مجادله ایتدیکنی واونی رد ایلدیکنی کوریورز.

قرآن کریم الك صریح صورتده ازلی، ابدی اولان، طوغمایان، طوغورمایان، بر شریك ونظیری اولمایان، هر شیئی یارادان، رحمن ورحیم، کندیسنه باغلانانلری حمایه ایدن، فنالق ایدوب پشیمان اولانلری عفو ایدن، قیامت کوننك صاحبی اولان، هر کسی عملنه کوره محاکمه ایدن؛ ایی‌لك یاپانلره، الله اوغرنده اولنلره سعادت ابدیه بخش ایدن؛ خبیثلره جزا ویرن الاهك وارلغنی اوکره‌تیر. قرآن ملکلرك وارلغنی ده اوکره‌تمکده‌در. فقط ملکلرك، پیغمبرلرك ده شایان پرستش اولمادقلرینی اکلاتیر. هر انسانی قورویان واعمالنی مراقبه ایدن ایکی ملك واردر. شیطانلر نوع بشرك دشمنیدرلر. مسلمانلر جنلرك وارلغنه ده اینانیرلر. حضرت محمدك رسالتنه ایمان ایده‌رلر.

قرآن کریمك ایضاح ایتدیکی بو عقائد نه قدر ظالمانه تجاوزه اوغرادیسه قرآنك تعالیم اخلاقیه‌سی ده عینی صورتله تجاوزه اوغرامشدر. حال بوکه اخلاق قرآنیه، فسق فجوری وهر درلو افراطی، ربایی، خستی، تکبری، بهتان وافترایی، حسدی، ریایی، دنیوی شیلر اوغورنده حریصانه قوشمه‌یی تقبیح؛ صدقه ویرمه‌یی، ابوینی سه‌ومه‌یی؛ الاهه شکرانی، عهده وفایی، صدق واخلاصی، یتیملره شفقتی، بر فرق کوزه‌دیلمکسزین عدالتی، عفتی، حیایی، صبر وتحملی، خیر خواهلغی، کوله‌لرك آزاد ایدلمه‌سنی، فنالغه قارشی ایلیکی، فضیلتی، عفو وصفحی، بوتون بونلری بر مکافات بکله‌میه‌رك ومنحصراً رضای باری‌یی کوزه‌ده‌رك ایفاسنی امر ایده‌ر.

یوقاری‌ده سویله‌دیکمز کی قرآن یالکز بر مجلهٔ دینیه دکلدر. بوندن باشقه – یهودیلرك (بهناتوخ) ی کی – مسلمانلرك قوانین

مدنیه‌سنی ده احتوا ایدر .

بناءً علیه قرآن تعدد زوجاتی تحدید، ازدواجی تعریف، زوجینك حقوقنی ایضاح ، والده‌لرك مدت ارضاعی ، دولتلرك حقوقنی ، مهرلرك ، طلاقلرك کیفیت وقوعنی تعریف ایلر ، میراث ، وصایا ، ولایت ، عقود قرآنده ذکر اولونمقده‌در . نهایت ، یالانجی شاهدلرك ، سارقلرك ، زانیلرك ، چوجوقلرینی اولدیره‌نلرك ، فجورك ، ساخته کارلغك وسائره‌نك جزاسی کوستریلیر . حضرت محمد بو اعتبار ایله یالکز پیغمبر دکل، بر ده شارعدر. بو قوانین شرعیه، هجرتدن یعنی عقیدهٔ اسلامیه خایلی کوکلندکدن صوکره تبلیغ اولونمش ، برقسمی مکه‌نك فتحنه قادار اعلان اولونمامشدی .

خریستیانلق عالمنده کتاب مقدسه قارشی نادراً تصادف ایدیلن یوکسك حرمتله قارشیلانان قرآن ، بویله بر کتابدر .

خریستیانلق ایله مسلمانلق آراسنده‌کی فرقی آکلامق ایچون شوکا دقت ایتمك لازمدر که خریستیانلغك اتباعی اوزرنده حائز اولدیغی نفوذ (دوغما) لره استناد ایتدیریله‌رك دین ایله اخلاق بربرندن آییریلدیغی حالده مسلمانلقده دوغمالرده کل، دینك عملی طرفی، اخلاقی، اجتماعی حقوقی، سیاسی فکرلر اوزرنده اجرای تأثیر ایلمکده و بو صورتله مسلمانك دماغنده وطنپرورلك، حقوق، عنعنه، قانون اساسی بر کلمه‌ده اندماج ایتمکده‌در . بو کلمه « مسلمانلق » در .

مسلمانلغك افتخار ایده‌جکی برچوق محاسن آراسنده بالخاصه ایکیسی بك بارزدر . برنجیسی الوهیتدن بحث ایدیورکن ، بشری ضعفلردن وحرصلردن تنزیه ایتدیکی ذات کبریایی اك تبجیلکار ، اك خشیت آور سوزلرله افاده ایتمه‌سی ؛ ایکنجیسی ده ، قرآنك اخلاق وتربیه‌یه منافی هر فکردن ، هر حکایه وسوزدن تمامیله آزاده بولونماسیدر. حال بوکه

موسویلرك کتاب مقدسی بو کبی قصورلرله مالامالدر. قرآن ، دیکر کتابلر نامنه غیر قابل انکار اولان بو قصورلردن او قدر منزهدرکه حیاکار بر انسان هیچ قیزارمادن باشندن صوکنه قادار اوقویابیلیر.

الحاصل قرآن کریمك تأسیس ایتدیکی دین، محض توحیددر. قرآنك تعریف ایتدیکی الوهیت، مؤسس قوانین ایله کائناتی اداره ایدن، فقط غیر قابل تقرب بر احتشام ایچنده بر طرفده طوران فلسفی بر علت اولی ده کل، هردم حاضر وناظر ، هردم فعال بر قدرتدر ، مسلمانلق دین اولمق حیثیتیله عقله تجاوز ایده جك اسرار آلود ونزاع انکیز هرشیدن اوزاقدر . مسلمانلق انسانلری ساده ولایتغیر بر عبادته مکلف ایده ر. مسلمانلق ، انسانلری عزیزلره ، شهیدلره ، رسملره ، متروکاته ، اسرار آلود شیلره ، ، مابعد الطبیعی اینجه لکلره پرستشدن ؛ مناسترلرده انزوادن ، نفسی رنجیده ایتمکدن منع ایده ن ؛ ماهیت اشیانك اوزون ودرین تأملندن ، او زمانکی اقوام جهانك احوال وشرائطنی تقدیردن ، عقل ودینك تألیفندن تولد ایده ن بر نتیجه در . بناءً علیه بویله بر دینك کعبه اطرافنده وقوع بولان بت پرستانه بوتون عبادتلری ، زردشتیلکی ، وصابئیلکی امحا ایتمه سی شایان حیرت ده کلدر.

آرتق قرآن کریمك تعریف ایتدیکی مسلمانلقدن بحث ایده بیلیرز:

مسلمانلق هیچ بر وقت هرهانکی دینك اساساتنه مداخله ایتمه مش ، هیچ بر وقت بر انکیزیسیون تأسیس ایتمه مش ، بر کیمسه یه دینی ده کیشدیرتمه یی استهداف ایلمه مشدر . مسلمانلق ده کندینی تقدیم ایتدی ، فقط کیمسه یی جبر ایله تبدیل دینه سوق ایتمدی .

قرآن دیرکه : (لا اکراه فی الدین) یعنی «دینده جبر وتضییق یوقدر » ، « مؤمنلردن، موسویلردن، صابئیلردن، الله‌ه و آخرته ایمان ایده نلر نزد الهیده مأجور اولورلر و هیچ بر خوف و حزنه

اوغراماز‌لر . »

مسلمانلغك قبولی، مفتوح مملکتلره ومغلوب ملتلره حقوق متساویه تأمین ایدییور ؛ اونلری ، حضرت محمدك ظهورینه قدر هر فاتحك مغلوبلره تحمیل ایتدیکی شرائطدن قورتارییور وبو اقوامه حریت بخش ایدییوردی . مسلمانلق او زمان حوالی مجاوره‌ده حکمران برعادت اولان چوجوقلری دیری دیری کومك رذالتنی ازاله ایتمش ، کوله‌لکی الغا ایله‌مش ، یالکز مسلمانلغی قبول ایده‌نلره دکل ، مفتوح ملتلره‌ده عدالتی تشمیل ایله‌مش، ویركولری تخفیف، دولته ویریله‌جك ویركولری اوندن بره تنزیل ایتمش ؛ تجارتی و قیدلردن آزاد ایله‌مش ، ادیان سائره‌نك سالکلرینی کلیسالرینه ورهبانلرینه معین پاره ویرمکدن قورتارمش ، دیانت حاکمه‌یه بر اعانه‌ده بولنمقدن خلاص ایتمشدر . دین اسلامی قبول ایدنلردن ایسته‌نیلان شی بر جمله‌نك تکرارندن عبارتدی .

مسلمانلغك سرعت انتشارینه خدمت ایده‌ن اسباب ، بوکون بیله تمامیله قابل تحقیق دکلدر .

مع مافیه بو اسبابك باشلیجه‌لرندن برقاچنی تعداد ایتمك ممکندر . بونلرك برنجیسی ، ماهیت الٰهیه ووظائف اخلاقیه‌یه دائر قرآنك کتیردیکی یوکسك ودوغرو مفهوملر ؛ موسویلر وخریستیانلرله دوشوب قالقمقدن دولایی اسکی بت پرستلکلرینك خرافات آمیز عنعنه لرینه قارشی رابطه‌لری کوشه‌ین ملتلر اوزرنده بو مفهوملرك اجرا ایتدیکی تأثیر ؛ صوکره عربستانده شایع اولان متعدد ادیانك تعالیم، عادات و عنعناتنك حسن امتزاجی، ثالثاً : تعالیم قرآنیه‌نك بوتون حقوقی ایشاری وحیاته متعلق وظائفه واسع برصورتده شامل بولونماسی . بعض مؤلفلر بو اسبابه ، شهوانیاته مساعده ایدیلمه‌سنی علاوه ایدییورلر .

فقط تعصبدن بری بر دماغ صاحبی، مسلمانلغك انتشاری خصوصنده بویله
بر عاملك مؤثر اولدیغنه احتمال ویره‌مز. بونقطه خریستیانلق اساسیله،
یاخود آوروپالیلرك عاداتیله محاكمه اولوناماز. تعدد زوجات عربستانده
اساساً شایع اولان بر عادتدی. مسلمانلق تعدد زوجاته جواز ویرمكله
برابر مسلمانلر، شرقلیلرك بو خصوصده‌كی حدسز حریتنی تحدید
ایتمشلردر. مسلمانلغك باربار ملتلر اراسنده زیاده‌سیله شایع اولان
زنا وفجوری شدتله منع ایتمه‌سی، كه‌وشك ومساعدكار بر اخلاقیته
دلالت ایتمز.

صمیمی بر مسلمان، نه‌پیكور طرفداری دكلدر. تقوی ایله مشبوعدر.
قرآنی اوقویان بر انسان اونك اخلاق خصوصنده چوق دقتلی، چوق
قوتلی اولدیغنی تسلیم ایده‌ر. فی الحقیقه بر دین ویا مذهبك مؤسسی
انسانلرك سفاهتنی ترویج ایتمكله دائمی بر موفقیت احراز ایده‌مز.
بناءً علیه مسلمانلرك اخلاقه فرط رعایتلری اسلامیتك اسباب انتشارندن
بری اولارق قبول اولونا بیلیر. مسلمانلغك عباداتی معلوم ومعین
اولدیغندن بونلری قبول واجرا ایدنلر اونلری ایفا ایتمه‌نك استلزام
ایتدیكی وظائف اخلاقیه‌یی طانیرلر ویاپارلر. بو صورتله صیام
فریضه‌سی، منتظم آبدستلر ونمازلرك ایفاسی، صدقه‌لر وزكاتلر
اعطاسی، مسكراتدن اجتناب كبی قرآن كریم طرفندن امر اولونان
تعالیم، مسلمانلر اراسنده بر دستور تعامل وجوده كتیرمش،
مسلمانلرك كتاب مبینلرینه مستمراً رعایت ایتمه‌لرینی تأمین ایتمشدر.

مسلمانلرك اجرای تجارت ایتدكلری یرلرده قرآن كریمی نشره
چالیشمالری انتشار اسلامی تأمین ایده‌ن اسبابدن بری صاییله بیلیر.
چونكه شرقده اقامته كیدن مسلمانلر اوراده‌كی امرایه دینلرینی
اوكره‌تمشلردی، مالابار ساحلیله مالاقاده مسلمانلر بك مساعد بر شكلده

قبول اولونمشلردی. تەزنەت وتیدور حکمدارلریلە سائر شرق امراسی، مسلمانلغی قبول ایتدیلر. موغوللرك، قندهار، قامبەی، گجرات وسائر مملکتلرە حکمران اولدقلری زمان، مسلمانلغی نشرە چالیشدقلری آکلاشیلیور.

پورتکیزلر هندستانە گیردکلری زمان، هندو خرافاتی آراسندە، دیانت اسلامیەنك تعالی ایتمکدە اولدیغنی گورمشلردی. (قالیقوت) دە اقامت ایدەن اسکی (زاموزین) یعنی حکمدارك، بو پورتکیزلرك مواصلتندن آلتی یوز سنە مقدم مسلمانلری بویوك بر مهماننوازلقلە قبول ایتدیکی، اونلرە بر موقع اعتبار بخش ایتدیکی، نهایت مسلمان اولدیغی قبول اولونمقدەدر. بو امرانك صوکنجیسی اولان (سارامایاریمال) بر عرب گمیسیلە (مکە)یە گیدەرك صوك گونلرینی بیت اللهك جوارندە گچیرمشدر.

حضرت محمدك مسامحەکارانە بر خط حرکت تعقیب ایتمەدیکنە دائر سویلەنەن سوزلر چوق مبالغەلیدر. فی الحقیقە بت پرستلرە، یاخود بردینە سالك اولمایانلرە قارشی دین اسلامك، یاخود قیلجك حکمنی قبول تکلیف اولونمشدی. اهل کتابە ایسە جزیە اعطاسی تکلیف ایدلمکدە ایدی. [١] مع مافیە مسلمانلر مسامحەکارلق حدودینی نادراً تجاوز ایتمشلر، غیر مسلمانلرە ویردکلری سوزلری طوتمشلر، اسلام فاتحلری، روما وبیزانس فاتحلرینە نسبتلە غایت معتدل وغایت مسامحەکار

---

[١] جزیەنك اعطاسی قبول اولوندقدن صوکرە اهالی حقوق سابقەلرینی کاملاً استرداد ایدییور، ازجملە ایستەدکلری کبی دینلرینە رعایت ایلیورلردی. بر حکمدار جزیە اعطاسنی قبول ایتدکدن صوکرە اراضیسنە صاحب اولویور، آنجق جزیە ویرەن امرانك معاملەسنە تابع بولنوردی. (ئەلفینستونك هندستان تاریخی عنوانلی اثرینە مراجعت)

داورانمشلردر . محض حقيقت اولق اوزره شونى سويله‌يه بيليرزكه شايد غرب امراسى ، عربلرله توركلرك موقعنده ، يعنى شرقده حاكم بولونسه‌لر ، مسلمانلرك خريستيانلغه كوستردكارى مسامحه‌يى ، مسلمانلره صورت قطعيه‌ده كوسترمزلردى . چونكه غرب امراسى ، كندى دينلرينه منسوب اولدقارى حالده باشقه مذهبه سلوك ايده‌نلره اك ظالمانه اعتسافاتى روا كورمشلردى . ١]

(ژوربو) ديبوركه : « مسلمانلرك خريستيانلره قارشى خط حركتى ايله پاپالغك حقيقى مؤمنلره قارشى روا كورديكى اعتسافات هيچ بر وجهله قابل قياس دكلدر . (وودوا)لر عليهنده‌كى حربده ، ياخود (سن بارتلمى) قتل عاملرنده او قادار قان دوكولدى كه بالكز بو قانلر مسلمانلرك دوكدكارى خريستيان قانندن بك چوق فضله‌در . مسلمانلغك ظالم بر دين اولديغنه دائر بسله‌نن فكر متعصبانه‌دن انسانلرى قورتارمق كركدر . بونلرك فكرينه كوره كويا مسلمانلق ، يا اولوم ويا خريستيانلغى ترك تهديديله نشر اولونمشدر . بونك اصل واساسى يوقدر . پاپالغك وحشت ويام يامليغه واران ظلم واعتسافنه نظراً مسلمانلرك خط حركتى اك حليم واك متواضع حركتدى . »

حضرت محمدك دينى ، ديدكارى كبى ، روحانى دكلسه ، هيچ اولمازسه تناقضدن آزاده ، عملى بر ديندر . بو ديانت ، خرافات وشبهه‌لر باطاقلغى اورته‌سنده يوكسه‌لن بر تمثال نزاهتدى . حال بوكه خريستيانلق بو باطاقلغه دوشمش ، اخلاقك يوزينى قيزارتاجق برحاله كلمش ، اوقادار كه بوتون حيات تاريخچه‌لرى اثناسنده مسلمانلر

١] چاتفليلد ديبوركه « عربلر ، توركلر ، وسائر مسلمانلر خريستيانلره قارشى ، غربلى ملتلرك مسلمانلره قارشى تعقيب ايتدكارى خط حركتك عينينى تعقيب ايتمش اولسه‌لر شرقده خريستيانلقدن اثر قالمازدى . »

خريستيانلغك مترددى اولمايان بر مذهب ويا عقيده‌سيله ، ويا شايان احترام بر شكليله تماس ايتمه‌مشلردر .

حضرت موسانك منحصراً بنى اسرائيله كوندرلديكى پك آشكاردر. اونك رسالتى ، باشقه بر ملته شامل دكلدى . براجنبينك ابناى يعقوب جماعتنه التحاق ايتمه‌سى مشكلدى. انبياى بنى اسرائيله عطف اولونان كتابلره ١] كوره بو انبيا بيله يهوديلردن ماعداسنه تبليغات اجرا ايدوب ايتمه‌مك خصوصنده مترددد ايديلر. خريستيان مؤلفلرينك بيانه كوره خريستيانلق سرايه كيردكدن صوكره انجيللرده كورولن صفوت وساده‌لكنى خايليدن خايلى‌يه ضايع ايتدى. كبروخست، قان دعوالرى، حزبلر خريستيانلغك مرشدلرينى تارمار ايلمشدى هرطرفك محررلرى طرفندن صوكى كلمه‌ين بر حرب آچيلدى . (ميلتون) ديركه : « (قسطنطين) نك دورندن چوق زمان مقدم خريستيانلرك هيسى، ديانت وتربيه‌لرينك صفوت اوليه‌سنى وتماميتك برچوغنى ضايع ايتمشلردى. بالاخره (قسطنطين) كليسايى زنكينلشديرنجه بونلر رتبه عشقنه ، سطوت احرازينه مبتلا اولديلر، خريستيانلق ده تارمار اولدى . »

حال بوكه حضرت محمد آلتنجى عصر ميلاديده ظهور ايده‌رك دينى تأسيس ايتمش ، آسيا ، آفريقا ومصرده ، وحدانيت الهيه‌يه معتقد اولان هريرده بت پرستلكى امحا ايله‌مش ، خلقك مفكره‌سى اونك مادى ، معنوى فيضيله سيراب اولمشدى . اونك دينه كيره‌نلرك اكثريسى ، وحى محمدينك قدسيتنه ودوغرولغنه ايمان ايديوردى .

١] رونان ، (حيات يسوع) نامنده‌كى اثرنده ديوركه « اناجيل اربعه‌دن هر برى ، ياحواريونك تاريخنده ياخود انجيلك تاريخنده معلوم اولان بر شخصيتك نامنى طاشيمقده‌در . فقط بودرت شخصيتك هر برى انجيلك محررى اولارق كوستريلميوب « متايه كوره ، لوقايه كوره ، مارقويه كوره انجيل » ده‌نيله‌رك بونلرك اصل اولمادقلرى كوستريلمشدر.»

بصیرت صاحبی بر مشرکك نظرنده پیغمبرك سوزی ، الٓهی وبشری ماهیتده حائز کوروليوردی . زردشتك دیننده دها صاف ، موسانك شریعتندن دها حریتپرور اولان دیانت محمدیه ، یدنجی عصر میلادیده انجیلك صفوتنی شائبه‌دار ایدن اسرار و خرافاتدن متشکل عقیده‌دن فضله ، عقل ایله قابل تألیفدر .

دیانت محمدیه‌نك حائز اولدیغی قوته الك بویوك والك قناعتبخش دلیل ، اونك سائر ادیانك دوچار اولدیغی بوتون نقائصه توارث ایده‌جك یعنی مخلوقی خالقك یرینه قویاجق درجه‌ده اوزون بر حیات سوردیکی حالده مسلمانلرك هدف عبادت وهدف محبتلرینی حواس ومخیلهٔ بشریه‌نك سویه‌سنه ایندیرمه‌ملری ، تعصب وخرافاتدن اوزاق قالملری ، الوهیت مفهوم عالیسنی عادی بر صنم اقامه‌سیله تلویث ایتمه‌ملریدر . بر معبود حقیقی‌یه واونك رسولی اولان محمده اینانیورم ، سوزی مسلمانلغك یکانه دستوریدر .

قرآن طرفندن تلقین اولونان آیاتك منحصراً قیلیجله نشر ایدلدیکنه ذاهب اولمق مدهش بر خطادر . چونکه تعصبدن آزاده اولانلرك کافه‌سی تسلیم ایدرلرکه الٓهلره انسان قانی دوکمك حرکتنه بدل ، عبادت وصدقه‌یی اقامه ایدن دیانت اسلامیه ، انسانلره خیرخواهلق روحنی نفخ ایتمش ، فضائل اجتماعیه‌یی تقویه ایتمش ، وبو صورتله مدنیت اوزرینه مهم بر تأثیر اجرا ایدرك بوتون شرق عالمی ایچون بر نعمت اولمش ، بناءً علیه حضرت موسا طرفندن کفاری امحا ایچون احتیاطسزجه قوللانیلان قانلی سلاحلره محتاج اولمامشدر .

او حالده اعصار متعاقبه‌ده نوع بشرك افکار وعقائدی اوزرنده صلاحکار بر تأثیر اجرا ایتمك اوزره طرف حقدن کوندریلن الك قوتلی واسطه‌یی ، الك معندانه تعصب والك جاهلانه تجاوزلرله قارشیلامق قدر

باطل و کولونج بر حرکت تصور اولوناماز .

الحاصل بومسئله، ایستر بو دیانتك خارق العاده ظهور وتعالیسی، ایستر مؤسسی اولان شخص ویا بالذات کندی ماهیتی اعتباریله نظر دقته آلینسین ، آنجق الك درین علاقه‌یی اویاندیرر. مسلمانلقله خریستیانلغك مزایاسی مقایسه ایدنلر ایچنده، مسلمانلغك یالکز خیره و حکیمانه مقاصده خدمت ایتدکدن باشقه بویوك ایلکاره عامل اولدیغی قبول وتسلیم ایتمه‌ینلر پك آزدر .

ایکنجی فصل

مسلمانلرك علم وعرفانه حرمتی - مسلمانلر ، باخاصه اندلس مسلمانلری فلسفه وفنونك ایلك سائقلریدر - (موشیم) ك سوزلری - مسلمانلرك ترقیسی یونانلیلرله رومالیلرککندن دها سریعدی - علم وعرفانك بیوك حامیسی ، بغدادك بانیسی ابی جعفر منصور - هارون الرشید - یونان وروما ادبیاتنی احیا ایدن عرب آثاری - اسپانیاده‌کی عبدالرحمنلر - حضرت عمر اسکندریه کتبخانه‌سنی احراق ایتمه‌مشدر - اوروپانك مسلمانلره دین شکرانی - قاردینال (اکزیمن) ك واندال‌لغی - بەقون فاجعه‌سی مسلمانلردن آلنمشدر - مسلمانلرك بری وبحری فتوحاتی - مقایسه‌لر - هندستانده اسلام خاندانی - اسلام وخرستیانحاکمیتنك مقایسه‌سی - انکلیزحاکمیتنك تضییق آمیز ماهیتی - لوردقلایو ، وارن‌هەستینغس و(میل) ك سوزلری - (اوده) مسئله‌سی - مستر (دونداس) ك نطقی - رسمی بر جواب - مسلمانلرك دوغرولغی وناموسکارلغی - مسلمانلرك مسامحه‌کارلغی وخیر خواهلغی - مسلمانلرك حیواناته قارشی انسانیت پرورلکلری .

کچن فصلده درمیان ایتدیکمز ملاحظاتك دوغرولغی ، آتیده‌کی وقایع ومطالعات ایله دها آشکار بر حاله کله‌جکدر .

علم وعرفان دعواسنه عربلرك حرمتندن دها درین حرمت کوسترەن هیچ بر ملت کلمه‌مش کبیدر . بر عرب شاعری دیرکه « عالم بر آدم کورور کورمز همان اونك قارشیسنده‌ا کیلیروخاکپاینی اوپرم! » پیغمبرك بر چوق احادیثی علم وعرفانه الك صمیمی حرمتله مشبوعدر . « علمانك مرکبی ، شهدانك قانندن افضلدر » ، « قلم ومرکب (یعنی اثر) بیراقانلره جنت قاپولری آچیقدر » . « دنیا دورت شیئه استناد ایدر : عالملرك علمی ، بیوکلرك عدلی ، ایلرك عبادتی ، شجیعلرك جسارتی ! » فقط مسلمانلرك دها مهم بر حالی ، ثروتی اهمیتسز بر شی

طائفه‌لری ، واونك مقابلنده علمی الك کرانبها شی عد ایتمه‌لیدر . حضرت محمد بو فکری بوتون قوتیله ترویج ایتمش ، حضرت علی ، جاهللره مال ، فقط ارباب علمه عرفان بخش ایدن مولانك الطاف تقدیرینه عرض شکران ایله‌مشدر . فلسفه وفنونك ایلك محبیلری ، اسکی ویکی ادبیات آراسنده‌کی ارتباطك محافظلری آسیانك عباسیلر زماننده‌کی ، اندلسك امویلر دورنده‌کی مسلمانلردر . اوروپایه ، اساساً آسیادن کلن ادبیات ، ایکنجی دفعه مسلمانلرك دهاسیله ، حیات بولمشدی . عربلر و مسلمانلر آراسنده فنون وصنایع آلتی یوز سنه‌لك بر حیات تعالی امرار ایتدیکی حالده او زمان نرم آرامزده الك قابا باربارلق حکمران اولدقدن باشقه ادبیات الك سونوك بر حالده بولونیوردی .

(موشیم = Mosheim) دیرکه « الك معتمد شاهدلرك اتفاق آرا ایله وقوعبولان بیاناتنه کوره اونجی عصر میلادیده غرب عالمنده حکمران اولان مدهش وشایان تلهف قارا کلقدن دها بدتر بر شی تصور اولوناماز . بو عصر فلسفه وعرفان نامنه ، هیچ اولمازسه لاتینلرك دمیر دوری تسمیه اولونابیلیر ... لاتینلرك فلسفه‌سی بر فندن ، یعنی منطق ویا جدلیاتدن ایلری کیتمه‌مش ؛ بوفن ، اونلرك نظرنده بوتون حکمت بشریه‌نك محصله‌سی طانینمشدی . او زمان اسلام فیلسوفلری اسپانیا وایتالیاده متعدد مکتبلر تأسیس ایتمش ، ارباب عرفان بورالرده طوپلانمش ، عرب فیلسوفلرك تعالیم وسیسته‌ملرینی آلارق اونلری خریستیان مکتبلرینه ادخال ایله‌مشلردی . » (موشیم) دها صوکره دیورکه : اونجی عصردن اعتباراً اوروپاده انتشار ایدن حکمت ، هیئت ، فلسفه وریاضیاتك عرب مکتبلرندن آلیندیغی ، بالخاصه اندلس مسلمانلرینك اوروپا فلسفه‌سنك استادی اولدقلری محققدر .

عصری اوروپا ، ایلك تخیلات شاعرانه‌سنی وایلك رومانیتك

حركتنی عربلره مديوندر . عربلرك اقوام سائره‌یی فتح ایتمه‌لرینك خیركار تأثیرلرینی تدقیق ایتدیكمز تقدیرده بونلرك چوق كچمه‌دن كندیلرینه مخصوص برلسان و بر ادبیات وجوده كتیردیكلرینی، بونی متعاقب كندیلرینه تقدم ایدن اقوامه نسبتله شایان حیرت بر صورتده سریع بر ترقئ فكری‌یه مظهر اولدقلرینی كورورز . یونان ادبیاتی سكز عصرلق بر زمانده وجود بولمشدی . روما، بویوك شاعرلر و محررلر یتیشدیرمك ایچون بو قدر عصر كچیرمشدی . جنوبی فرانسه‌ده روما حاكمیتنك تأسسنه بو قدر عصر كچدكدن صوكره او ملت شایان افتخار عد ایدیله‌جك بر ادبیاته صاحب اولمشدی . حالبوكه هجرت محمدیه‌دن یوز اللی سنه كچمه‌دن عربلر ادبیات اعتباریله چوق مترقی بر ملت اولدقلری كبی اسكی فلسفه، شعر و صنایعك محافظلری اولمشلردی .

كرك وقاليلر ، كرك غوطلر ، اسپانیایی تسخیر ایچون ، ایكی یوز سنه‌یه واران بر زمان اوغراشمشلردی . حال بوكه عربلر شبه جزیره‌یی یكرمی سنه‌ده فتح ایتمشلر ، (پیره‌نه) داغلرینی كچه‌رك فرانسه‌نك قلبكاهنه ایلریله‌مشلردی . بونلرك علم و عرفان اعتباریله تأثیرلری ، سلاحلرینك تأثیرندن داها آز ، داها قوتسز دكلدی .

پیغمبرك دامادی و خلفای راشدینك دردنجیسی (علی) ادبیاتی حمایه ایتمشدی . معاویه‌نك دورنده عربلر، یونانلیلرك علومنی طوپلادیلر . دها صوكره عباسیلرك ایكنجی خلیفه‌سی (ابو جعفر منصور) علم و عرفانی حمایه ایدنلرك رهبری اولمشدی . متعدد عصیانلر و محتشم ظفرلر اورتاسنده (ابو جعفر منصور) صنایع نفیسه‌یی تشویقه وقت بولویور ، پارا ویریور و ذوق صاحبی اولدیغنی تجلی ایتدیره‌رك احتشاملیه بی‌نظیر بر مركز حكومت تأسیس ایدییوردی . (بغداد)ده

تأسیس اولونان بو مرکز ، بش یوز سنه اسلام ایمپراطورلغنك مقر اداره‌سی اولمشدی . منصورك طورونی هارون‌الرشید جسارت واقدامیله یونانلیلرك کوزینی ییلدیرمش ، فقط آوروپاده بالخاصه ، عرفانه محبتیله ، علومی تشویق ایتمه‌سیله ، صلح ومسالمته خدمتیله احراز شهرت ایتمشدی . هارون ، شارلمانك دوستی ایدی واونکله مخابره ایتمکده ایدی. هارون ، مدقق ، حریتپرور ، باربارملتلره مفید اختراعات میخانیکیه‌یی کوندره‌ن بر ذاتدی . فقط عربلرك حائز اولدقلری شهرت ادبیه‌نك تمامی آتان ذات ، هارونك اوغلی (المأمون) دی. اونك سراینه ، ال یازیسیله محمول یوزلرجه دوه‌نك متمادیاً اثر نقل ایتدیکی کورولوردی . سویلدن اصفهانه قدر بوتون آثار ادبیه سرعتله انتشار ایدییوردی . بغداد ، کوفه ، بصره ، قاهره ، فاس ، مراکش ، قرطبه ، غرناطه ، بلنسیه ، سه‌ویل ، آقاده‌میلرك ومنبرلرك بلاغتنی چوقدن بری طویمشدی . فلسفه ، بالخاصه مسلمانلرك معلم اول طانیدقلری آرسطونك فلسفه‌سی ، غربه دوغرو سرعتله ایلریله‌یوردی . فنون تدریس اولونیور ، یونانستان وروما ادبیاتی عربلرك آثارنده یکیدن جانلانیوردی . عرب مکتبلرینك طقوزنجی عصردن اون دردنجی عصره قادار صاچدیغی پارلاق ایشیقلر بو ماهیتده ایدی .

مسلمانلر آراسنده علم وعرفانك حمایه‌سیله معروف سائر ذوات ، اندلسك (عبدالرحمن) لریدرکه اندلسده امویه خاندانی تأسیس ایدن ذاتك اخلافیدر . بونلرك ، اك بویوکی اوچنجیسی اولمق اوزره ، اوچی عینی نام ایله طانیلیوردی. اوچنجی عبدالرحمنك دورنده داخلی انقسامات ، اك شایان تلهف حالی آلمشدی. بوکا رغماً عبدالرحمن علم وعرفانی حمایه‌یه وقت بولمشدی مشارالیهك اونجی عصره تصادف والّلی سنه امتداد ایدن

دورحاكميتی اوروپانك اك مدهش جهالته باطديغی بر زماندی. فقط بو دورده چوق مترقی اولان اندلس، اوروپانك ظلمت آباد اولان دماغنه برحزمهٔ نور اينثار ايتدی. بغداد، بخارا، بصره مكتبلری، شهرتلرينه رغماً آوروپاليلرك مراقنی تحريك ايده‌ميه‌جك درجه‌ده اوزاقديلر. عاليجناب بر حامی‌يه تابع اولان اندلس‌ده مدرسه‌لرينك قاپولرینی آوروپاليلره آچامش اولسه‌يدی، عرب عرفانی، پك ضعيف برصورتده حس ايديليرمی، ياخود كاملاً ضايع اولوردی. عبدالرحمن صنايع نفيسه‌نك يكانه بر حاميسيدی. سرايلرينك احتشامی، باغچه‌لرينك كوزه‌للكی، كوشكلرينك معماريسی اعتباريله عبدالرحمن شرقلی رقيبلرينه فائق ده‌كلسه‌ده اونلرله هم‌عياردی. (قرطبه) دن اوچ ميل مسافه‌ده اولان «زهرا» قصری وشهری يكرمی بش سنه‌لك سعيك محصولی ايدی. بو سرايه آلتی ميليون آلتون صرف اولونمشدی. عبدالرحمنك سراينده آلتی بيك كيشی ياشار. اوه‌چيقديغی زمان كنديسنه اون ايكی بيك سواريدن متشكل بر اردو رفاقت ايدردی.

بوراده بر استطراد ياپارق حضرت عمره اسناد اولونان اسكندريه كتبخانه‌سنی احراق بهتانی موضوع بحث ايتمك ايسترز. بو افترايه كوره حضرت عمر ٦٤١ سنه‌سنده (عمروبن العاص)ه اسكندريه كتبخانه‌سنك جلدلرینی احراق ايتمه‌سنی، بو كتبخانه‌نك قيمتلی جلدلرینی حمام كلخانلرينه آتماسنی أمر أيله‌مش! بو، بالآخره اويدورلمش برافترادر. چونكه بطلميوسلرك كتبخانه‌سی درت يوز، ياخود يدی يوز بيك جلدبله (ژول سه‌زار) ك بر سفری اثناسنده ياقيلديغی معلومدر. مورخلرك يكديكرینی متعاقب نقل ايده كلدكلری بو بهتانك اصلی واساسدن كاملاً عاری اولديغی، مسلمانلرك حق فتح ايله الده ايتدكلری موسوی وخريستيان كتب دينيه‌سنی محافظه ايتملری، بونلری صورت

قطعیه‌ده تخریب ایتمه‌ملری؛ فن، تاریخ، شعر، فلسفه وسائر موضوعلره عائد آثاری محافظه ایدرك بونلردن استفاده ایله‌لریله ثابتدر. بوندن باشقه حضرت عمرك اسکندریه کتبخانه‌سنی احراق ایتدیکی روایتنی درمیان ایدن (ابوالفرج) بو موهوم وقعه‌دن آلتی یوز سنه صوکره یاشامشدر. حال بوکه داها اول کلن خریستیان ومصرلی مورخلر بو مسئله‌یی مسکوت کچمشلردر. اسکندریه کتبخانه‌لری حقنده واقفانه بر أثر نشر ایدن (سن قرووا) بو افترانك بر خرافه اولدیغنی؛ چونکه اسکندریه‌ده‌کی اك اسکی واك مهم کتبخانه‌لرك دردنجی عصر میلاددن فضله یاشامادیغنی بیان ایتمکده‌در.

عصری مورخلرك بو افسانه‌یی تکرار ایتمکده اولدقلری شایان حیرتدر. چونکه (کیبون)، حادثه‌نك غیر محتمل اولدیغی؛ حادثه‌نك زمان وقوعنده یاشایان خریستیان ویا مسلمانلردن بر کیمسه‌نك اونی یاد ایتمه‌دیکنی سویله‌دکدن صوکره «شاید أریوس طرفدارلریله مونوفیستلر آراسنده وقوع بولان جداللره عائد آثار، عمومی حماملرك کلخانلرنده احراق اولونمش ایسه، بو حادثه‌نك قارشیسنده بر فیلسوف تبسم ایدرك، بو واقعه‌نك نفع بشره خادم اولدیغنی سویلر.» دییور.

مع مافیه عربلر اسکندریه کتبخانه‌سنی یاقدقلرینی دوغرو فرض ایده‌لم، عربلر طرفندن تاریخ، طب، زراعت وسائر علومه دائر یازیلان اثرلری (قرآن) نسخه‌لریدر دییه احراق ایدن قاردینال (اکزیمن) ك حرکتندن تنفر ایتمه‌ینلر، یاخود یاز سراینی تخریب وچین ایمپراطورلرینك آثر قدیمه‌سنی ومکتوباتنی وسائره‌یی امحا ایدنلر ناصل اولویورده بویله بر حرکتی بر تهمت اولارق ایلری سوریورلر؟..

صدده كله‌لم. آوروپا بو كون بيله مسلمانلره مديوندر. اهل صليب محاربه‌لری اثناسنده وقوع بولان جداللر يوزندن دره‌بكلك كبی مدهش بر سيستمه‌نی الغا ايتديكمزی، آريستوقراتلغك استبدادلرينی تخريب ايده‌رك اونك انقاضی اوزرنده حريتمزی تأسيس ايلديكمزی اوزون اوزادی يه موضوع بحث ايتميه‌لم، فقط اوروپايه شونی خاطرلاتمق لازمدر كه، اسكی، يكی ادبياتی بربرينه ربط ايدن انسانلر اولمق، غربده جهالت وقارانلق حكمران ايكن يونان فيلسوفلرينه عائد اثرلرك محافظی بولونمق، علمك الك مهم شعبه‌لرينی، فنون، رياضيات، طب وسائره‌يی انكشاف ايتديرمك اعتباريله اوروپا مسلمانلره مديوندر. اسپانيا، قاسينو، ساله‌رنوم، اودورك منابع عرفانی ايدی. ابن سينا، ابن رشد، ابن بيطار وسائر ذواتك آثاری، باربارلقدن قورتولانلرك تدقيقاتنه، نشاط واستقامت بخش ايتمشدر. مسلمانلرك جغرافيايه مراقلری اونلری كشفلرده بولونمغه، آفريقانك چولدن عبارت اولان ساحه‌لرنده بيله مملكتلر قورمغه سوق ايتمشدر. مسلمانلق، يالكز الك پارلاق دورلرنده دكل، ايلك زمان ظهورنده بيله، ادبياته مظاهرت ايتمشدر. حضرت محمد «شان وشرف، ثروتده ده كل، عرفانده‌در» مآلنده سوزلر سويله‌مش، آرقداشلرينی دنيانك الك هجری كوشه‌لرنده تحری عرفانه سوق ايله‌مشدر.

اسلام دولتلری عصرلرجه الك مقتدر ذوات طرفندن اداره اولونمش، اختلافات دينيه عادتا اونوتولمشدی. مأمون شام مدرسه‌سنه بر خريستيان تعيين ايتديكی زمان وقوع بولان اعتراضه جوابا شو سوزلری سويلمشدی: «بن بو آدمی دين ايشلرنده رهبرم اولمق اوزره دكل، فن معلمی اولمق اوزره تعيين ايديورم»

اندلسده اسلام دولتنك سقوطيله فروسيتك (شواليه‌لك) وقهرمانلغك

ـولك بقيه‌سى بيقيلديغندن دولاني كيم كدراتمه‌مشدر؟. دشمنلرينك مورخلرى بيله سكز عصرلق حاكميتى اثناسنده برنك ظلمنى قيد ايتمدكلرى او عاليجناب ويوكسك ملتك حضورنده هانكى كوكس افتخار ايله قابارمامشدر؟!. خريستيان پاپاسلغنك انسانلق او كرندكلرى؛ حمايه كوردكلرى انسانلره شيطانى بر ظلم وتعصبله معامله ايتمه‌لرندن، (اكزيمن) كبى سياسى متعصبلرك يدى عصرلق مساعينك محصولى اولان فلسفى، رياضى، ادبى آثارى احراق ايتمه‌لرندن هانكى يوز قيزارمامشدر؟

١٢١٤ ده تولد ايدن والسنهٔ شرقيه‌يى اوكره‌نن (فرايار به‌تون)ك اثرلرندن عرب مؤلفلريله واسع برصورتده آشنا اولويورز. (فرايار به‌تون)، (ثابت بن قره، كندى، ابوالفرج) دن اقتباسلاتده بولونمقده، اونك عرب آثارى قدر يونان ولاتين قلاسيقلرينه آشنا اولديغى، بالخاصه «فلسفه‌نك رئيسى واميرى» صفتلريله ياد ايتديكى (ابن سينا)يى ايى طانيديغنى اكلاشيلمقده‌در. بويوك لورد (به‌قون)ك مشهور فلسفهٔ تجربيه‌سنك ايلك پره‌نسيپلرينى سالفى وآداشى (روجر به‌قون)دن آلديغى، هركسجه معلومدر. بو حقيقت، (به‌قون) فلسفه سيسته‌منك مسلمانلردن آلينديغنى غير قابل مناقشه برصورتده ايضاح ايديور.

مسلمانلرك فتوحات عسكريه‌سنه كلنجه، بونلرك تاريخك الك شرفلى فتوحاتى اولديغنده شبهه يوقدر. جبل طارقدن هندستانه قدر امتداد ايدن اسلام دولتندن دها حيرت آميز بردولت وارميدر؟.. بر طرفدن توركلره، ديكر طرفدن تاتارلره باقيكز و مسلمانلغك عظمت واحتشامنى ناصل محافظه ايتدكلرينى كوريكز!.. خريستيان فاتحلرى آراسنده قابلسه صلاح الدينلر، تيمورلنكلر، مرادلر، بايزيدلر، فاتحلر و سليمانلرله قابل قياس برقاچ آدم بوليكز! مسلمانلر، خريستيانلرى بره‌نه داغلرينك آرقاسنه آتمادیلرمى؟

ايتاليايه هجوم ايدرك فرانسه‌نك قبكاهنه وارماديلرمى؟ توركلر فتوحاتلريني آلمانيانك حدودينه، وه‌نديك كورفزينه قدر تمديد ايته‌ديلرمى؟ خريستيان دولتلرينك اتفاقلرى، اهل صليبلرى، دالغه‌لرى غربدن شرقه آقان، فقط معظم ومدهش اسلام قاياسنه چارپيلنجه قيريلان، پارچالانان بر ده‌كز كى ده‌كلمى؟

دها شايان حيرت برشى بوخارق العاده انسانلرك موفقيات بحريه‌سيدر. حضرت محمدك زماننده عربلرك الك چوق قورقديغى شى، ده‌كزدى. بر اسلام اولكه‌سيله ديكر براولكه آراسنده ده‌كز وارسه فريضهٔ حجى ايفا ايده‌مه‌مك ايچون قطعى بر معذرت تشكيل ايدردى. فقط بر نسل صوكرا مسلمانلرك دونانمالرى آق ده‌كزده مظفرانه جولان ايديور، كريد، آطه‌لر ده‌كزى فتح اولونيور، سجليا، شمالى آفريقا مسلمانلرك النه دوشيور، قورسيقه، ساردونيا آدالرى ده اونلره كچيوردى.

مسلمانلر آق دكزده اوزون بر زمان فائقيت بحريه‌لريني محافظه ايتمشلر و بونلردن هم حرباً، هم تجارةً استفاده ايتمشلر، بوراده بويوك كميلر بولونديرمشلردر. ۹۷۰ سنه‌سنده اندلس حكمدارى عبدالرحمن، بو حواليك هرطرفنده كوريلن كميلردن دها بويوك بر كمى انشا ايتديرمش، بو كمى‌يى شرقده صاتيلمق اوزره صاييسز اشيا ايله طولديرتمشدى. بو كمى حركت ايتدكدن صوكره سجليا اميرى طرفندن (المعزلدين الله) ه كونديريلن بر كمى‌يى ياقالايارق طاشيديغى اشيايى آلمش، (المعز) بوحادثه‌دن خبردار اولونجه بردونانما انشا ايدرك چوق قيمتلى اشيا ايله عودت ايتمكده اولان عبدالرحمنك كميسنى الده ايتمشدى.

عربلرك بويوك كميلر انشا ايتدكلرينه دائر چوق معلومات واردر.

ایکنجی (فیلیپ) ك دورنده «غیر قابل تسخیر آرمادا» کلمه‌لریله توصیف اولونان اسپانیول کمیلرینك عرب کمیلرینی تقلیداً یاپلمش اولدیغی قوتله محتملدر. بو کمیلر انکلیز کمیلرندن دها بویوکدی.

هندستان تاریخنه دائر یازی یازان محررلر قدر اسلامیت حقنده مغایر انصاف بر صورتده ادارهٔ کلام ایدن کیمسه یوقدر. بونلر، اون دردنجی عصرك موغول امپراطورلرینی اون طقوزنجی عصرده ایلریلین انکلیز ادارهسیله مقایسه ایدییورلر. حالبوکه بونلر حق و حقیقت دائرهسنده حرکت ایتمك ایسته‌یورلرسه مسلمانلرك هندستان فتحی ایله نورمانلرك انکلترهیی فتح ایتمه‌لرینی مقایسه ایتمه‌لری ایجاب ایدر. یعنی اسلام حکمدارلریله معاصرلری اولان غرب حکمدارلری. مسلمانلرك هندستانده وقوع بولان محاربه‌لریله بزم فرانسه‌ده وقوع بولان حربلرمز، اسلام فتحنك هندولر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر ایله نورمان فتحنك آنغلوساقسانلر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیر مقایسه اولونمالیدر. اوصیره‌ده بر آدمه «انکلیز» دیمك اك بویوك حقارتدی. توزیع عدالته مأمور اولان انسانلر هردرلو ظلمی ارتکاب ایدرلردی. وظیفه‌لری حقه رعایت اولان حاکملر، اك انصافسز خیرسزلردی. اعاظمك یکانه دوشونجه‌سی پاراطوپلامق و بو مقصدی تأمین ایچون هرجرمی ارتکاب ایتمکدی. اوزمان فحش و فجور او درجه شایعدی که اسقوچیا قرالیچه‌سی تعرضدن قورتولمق ایچون برلباس دینی کیمکه مجبور اولمشدی.

---

[١] قلارق = Clark اهل صلیب محاربه‌لرندن بحث ایدرکن دییور که: «هرهانکی بر زمانده وهرهانکی بر ملت ایچنده هیچ بر اردو اهل صلیب اردولری قدر فسق و فجوره دالمامشدر. اهل صلیب محاربه‌لری خلقك خرافه‌پرورلکنه ابدی بر داغ ووروشدر. اهل صلیب تعصبك اك مدهش تجاوزاتنی ارتکاب ایتمش، بونلر دعا وعبادت یرینه انسان قانی دوکمکله کناهلرندن قورتولمق ایسته‌مشلردی.»

كويا هندستانده‌كی اسلام خاندانلرينك تاريخی، معاصر خريستيانلغك تاريخنده مثلنه تصادف اولونمایاجق ظلم وشدت مثاللريله دولو ايمش! حال بوكه ايلك اهل صليب زماننده (غود فره‌نی دو بويون)ك قومانداسی آلتنده حركت ايدن عسكرلر، قدسده‌كی (٤٠,٠٠٠) كيشيدن متشكل قوت عسكريه‌يی بلا تفريق قليجدن كچيرمش؛ سلاحلر، جسورلری؛ تسليميت، قورقاقلری قورتاراماموش؛ ياشه، جنسه ذره قدر رعايت اولونامامش، چوجوقلر، آنه‌لرينك قارنی دشه‌ن سلاحلرله امحا اولونمشلردی. قدسك جاده‌لری انسان جسدلرندن متشكل ييغينلرله دولمش، هر مسكندن قوپان اضطراب ويأس چيغلقلری آفاقی ايكله‌تمشدی. وقتا كه مصر وسوريه سلطانی (صلاح الدين) ايكنجی اهل صليب زماننده قدسی استرداد ايتدی، تسليميی متعاقب هيچ بر جان تلف اولمامشدی. سلطان مشاراليه خريستيان اسيرلرينه هر درلو رقت ونزاكتی كوسترمش، اسيرلرك ايچنده فقير اولانلری بلامقابل، سربست بيراقمشدی. بو بويوك آدامك نامی واخلاقی قارشيسنده فرانسز فيليپ وانكليز ريشاردك بوتون دعوالری سرنكون اولمقده‌در. بر ذوق أدبی‌يی حائز اولدقدن باشقه صاحب عرفان بر آدام اولان صلاح الدين، دور فتوحاتنده هر يرده صنايع نفيسه‌يی حمايه ايتمشدر. بر زاهد قدر متقی اولان صلاح الدينك باشقه‌لرينه لطف وانعامنك پایانی يوقدی. عفو وصفح كبی نجه نجه فضائل اونك شخصنده مفكوروی بر كمال احراز ايتمش، اويله بر سجيه ايله تمايز ايتمشدی كه رقيبلری اونی تقليد ايتسه‌لر اك بويوك ايلكی قازانمش اولورلردی. «سلطان صلاح الدينك فوق العاده جسارت، كياست، علوجناب صاحبی بر انسان اولديغنده شك و شبهه يوقدر. شامده‌كی متاركه‌يی متعاقب صلاح الدين ارتحال ايتمش، مسلمان، يهودی، خريستيان فرقی كوزه‌دیلمسزين داغيلمق

اوزره صدقه‌لر بیر اقمشدی. »شیمدی فرقه باقیکز. خریستیان قهرمانی برنجی ریشارد، عظمت واحتشامنی، ظالمانه وسائطله تبعه‌سندن طوپلادیغی مدهش مبلغلره مدیوندی. خستی غیر قابل تطمیندی. قید وشرطدن معرا شهوتپرستلکی یوزندن ناوار قرالی (سانشو یلك قیزی اولان زوجه‌سی (بهرینغاریا)یی اهمال ایتدکدن باشقه، سویله‌مکدن اجتناب ایده‌جکمز کناهلرده ایشله‌مشدی. نهایت زواللی بر راهب، ریشاردك منفور جرمنی، کندی سراینك ایچنده یوزینه وورمش، اوکا قوم لوطك عاقبتنی دوشونمه‌سنی اخطار ایله‌مشدی. ١]

اسلام خاندانینك اکثریسی ایسه خارق‌العاده سجیه‌یی حائز انسانلردی. محمود غزنوینك فعالیت و موفقیتلری، علم و عرفانی حمایه‌سی، کون کبی آشکار بر شیدی. محمود، ارباب فضل وفضیلته اوقدر حرمت کوسترمشدی که پایتختی ارباب دهانك مجمعی اولمشدی. باشقه بر آسیا حکمداری بوقدر فاضل انسانلری بر آرایه کتیره‌مه‌مشدی. کرچه محمود ادخار ثروته مائل ایدی؛ فقط او، ثروتی حسن استعمال ایتمه‌یی ده بیان برانساندی. محمودی تعقیب ایدن درت خانی ده علم و ادبیاتك حامیلری ایدیلر. خلق طرفندن عادل حکمدار اولارق طانینمشلردی. عجبا عینی سوزلر بونلره معاصر اولان نورمنلی ویلیام ایله ذریتی حقنده سویلنه‌بیلیرمی؟

اون ایکنجی عصرده فرانسه‌نك یدنجی (لوئی)سی (ویتری) شهرینه حاکم اولدیغی زمان شهرك یاقیلماسنی امر ایتمش، بالنتیجه (١٣٠٠) انسان، بوغیر انسانی أمرك قربانی اولمش وآله‌ولر ایچنده کول اولمشدی. او زمان انکلترده‌ده قرال (استه‌فن) حکمراندی.

Ropin [١

داخلی محاربه‌لر اوقدر کسب شدت ایتمشدی که اراضی اکیلمه‌مش ،
آلات زراعیه یا تخریب اولونمش ویاخود بر طرفه آتیلمشدی . اون
دردنجی عصرده فرانسه ایله وقوع بولان محاربه‌لریمز او قدر فجیع
واوقدر تخریبکار بر ماهیتده ایدی که بشریت هیچ برزمان بویله شی
کورمه‌مشدی . کویا اسلام حکمدارلرینك ظلمی اونلرك خیرخواهلغندن
دها قوتلی ایمش ! بزم المزده بو مسلمان حکمدارلره معاصر اولان
خریستیان حکمدارلرینك اعتسافاتنه دائر مبذول وثائق وار .
فقط خیر خواهلقلرینه دائر برشی وارمی ؟

اوچنجی فیروز شاه ۱۲۵۱ ده جلوس ایتمش ، نهرلر اوزرنده اللی
سد ، قرق جامع ، اوتوز مدرسه ، یوز کروانسرای ، یوز
خسته‌خانه ، یوز حمام ، یوز اللی کوپرو انشاسیله تمایز ایتمش ، بوندن
باشقه بر چوق مبانی دها وجوده کتیرمش ، ازجمله جمنه شهرینی
(هانس) و (هیسا) ایله ربط ایدن بر قانال قازدیرمشدی .

موغول خاندانینك برنجی حکمداری اولان (بابر) هندستانه
حاکم اولانلرك اك اصیل سیمالرندن بری ایدی . کندیسی ساده ، فقط
پك وقور بر ذاتدی . کنجلکنی بعض قصورلر ایله شائبه‌دار ایدن
بابرشاه بالاخره صفوت اخلاقیه‌سیله کسب شهرت ایتمش ، نفسنك
بوتون تمایلاتنی یکمش ، عفت و نزاهتیله بنام اولمشدی . بابر ، اطاعتکار
بر اولاددی . شفیق بر پدر و برادر ، عالیجناب بر دوست ، رحیم
بر دشمندی . چوق محتشم بر آدم اولان (بابر) عینی زمانده چوق
متواضعدی . مسرف دکلدی . هنرووردی ، جسوردی ، صریحدی ،
آچیق فکرلی و آچیق اللی ایدی . انتریقه‌یی سه‌ومزدی . ذوقی یوکسکدی .
دماغی منوردی . معلوماتی واسعدی . ایچنده طوغدیغی و بویودیکی
شرائط نظر دقته آلنیرسه (بابر) ك حیاتی « اورمانلری اروا ایدن

فقط ارضك كولكه‌لريله قاراردیغی حالده سمانك صفوتی عكس ایتدیرەن برحیاتدی »

بابرك اوغلی همایون ، شدتلی حرصلردن آزاده ، لكه‌لنمه‌مش بر سجیه‌یی حائزدی . كندیسی بر افغان امیری اولان شیرشاه طرفندن مملكتندن چیقاریلمش وتختی اونك ید اشغالنه كچمشدی . شیرشاه بش سنه حكمران اولدقدن صوكره تاجنی اوغلی عادل شاهه بیراقمش ؛ (همایون) ایسه آنجق اون آلتی سنه امتداد ایدن بر دور اغترابدن صوكره حقوقنی استرداد ایده‌بیلمشدی. غاصب شیرشاه ، یوكسك بر اقتدار وشوكتی حائز برذاتدی . قیصه دورینك قسم اعظمنی حرب صحنه‌لرنده كچیرمش اولماسنه رغماً مملكتنی الك مكمل انتظامه مظهر قیلمش ، حكومتنده بر چوق تجددات باشارابیلمشدی . (شیرشاه) بنغالدن باشلایان وسندده روتاسده ختام بولان درت آیاق بر یول آچمش ؛ بونك هر مرحله‌سنده كروانسرایلر وجوده كتیرمش ، قویولر قازدیرمش ، یول اوزرنده‌كی جامعلره اماملر ومؤذنلر ، هندولرله مسلمانلرك خدمتنی درعهده ایده‌جك خدمتچیلر تعیین ایتمشدی . یولجیلرك كولكه‌ده یورومسنی تأمین ایچون یولك ایكی طرفنه آغاچلر دیكلمش ، یولك انشاسندن ٨٢ سنه صوكره سیاحلر بووضعیتی كورمشلردی .

اكبرشاه كی سراینده ومجلسنده بویوك ، حرب صحنه‌سنده بویوك ، علمیله مشهور ، مسامحه‌كارلغیله ، حریتپرورلكیله ، جسارتیله ، عفو و صفحیله ، هنریله ، سطوتیله معروف بر ذاتك سجیه‌سی هر ایضاحدن مستغنیدر . فقط حكومتلری بشریت ایچون بر نعمت اولان الك یوكسك امرا ایچنده اكبرشاه سیاست داخلیه‌سی ایله تمایز ایدر . اكبرشاه كیفی محاكمه‌لری منع ایتمش ، قیزلرك سن رشده بالغ اولمادن ازدواجلرینه مانع اولمش ، هندولرك احكام دینیه‌سنه رغماً

دوللرك ازدواجنه مساعده ایتمش؛ هندو دوللرك، آرزولری خلافنده احراق اولونمالرینه جواز ویرمه‌مش، مسلمانلری استخدام ایتدیکی درجه‌ده هندو تبعه‌سنی استخدام ایتمش، غیر مسلملرك ویردکلری جزیه‌لری الغا ایتمش، حجاجك ویردکلری ویرکولری قالدیرمش، حربدن اسیر آلینان انسانلرك کوله معامله‌سی کورمه‌لرینه قارشی کلمشدی. بوندن باشقه اکبر شاه، شیر شاهك باشلادیغی مالی اصلاحاتی اکمال ایدرك مملکت داخلنده‌کی اراضی‌یی یکیدن اولچدیرمش، اراضینك محصولاتنی تثبیت ایتدیرمش، حکومته ویریله‌جك حصه‌یی تعیین ایتمش، زراعی حکومت حصه‌سنی عیناً ویانقداً اعطا ایتمك خصوصنده سربست بیراقمش، حکومتك آلدیغی برچوق آغیر ویرکیلری قالدیرمشدی.

بو تدابیرك نتیجه‌سی، خلقك رفاهیدی. اکبر شاهك تحصیلدارلرینه اصدار ایتدیکی امرنامه‌لرا خلافه انتقال ایتمشدر. بونلردن آکلایورز که اکبر شاه تبعه‌سنك سلامت ورفاهنی، اداره‌سنك حریتپرورانه برصورتده تطبیقنی آرزو ایدردی. اکبر شاهك عدلیه مأمورلرینه ویردیکی تعلیمات، چوق رحیمانه وعادلانه ایدی. اونلره اعدام جزالرینی اعطادن ممکن مرتبه استنکاف ایتمه‌لرینی، تهلکه‌لی فتنه وفسادلر مستثنا اولمق اوزره، حکمدارك تصویبی اولمقسزین اعدام جزاسنی انفاذ ایتمه‌ملرینی توصیه وامر ایدیوردی. اکبر شاه اردوسنی یکیدن تنظیم ایتمش، اردونك وارداتدن بر قسمنی تحصیل ایتمه‌سی یرینه استحقاقنی خزینه‌دن استیفا ایتمه‌سنی تأمین ایتمشدی. تحکیمات وسائر مبانی نافعه‌دن باشقه، اکبر شاه برچوق محتشم مؤسسه‌لر وجوده کتیرمش، بونلر پسقپوس (هیبر) ك سیاحتنامه‌سنده الکستایشکارانه سوزلرله یاد اولونمشدر. اکبر شاه اداره‌نك هرشعبه‌سنه انتظام واصول ادخال ایتمش، بوتون انشاآتنده احتشام وانتظامی تجلی ایتدیرمشدر.

مشهور ایتالیان سیاحی (پیه‌ترو ده‌ل واله) اکبر شاهك اوغلی (جهانکیر) ك دور حاکمیتنده هندستانی زیارت ایده‌رك ١٦٢٣ ده سیاحتنامه‌سنی یازمش ، جهانکیرك سجیه‌سی ایله هندستان خلقنك طرز حیاتنی ایضاح ایتمش ، هندستان خلقنك یالکز رفاه ویالکز عظمت ایچنده دکل ، امنیت تامه ایچنده‌ده یاشادیغنی کورمش ، حکمدارك ساخته تهمتلرله خلقی تضییق ایتمه‌دیکنی ، بالعکس خلقی رفاه، ثروت وسامان ایچنده کورمکدن محظوظ اولدیغنی یازمشدر . فقط اکبرك طورونی (شاه جهان) ك دوری هندستانك اك مسعود دوریدر . شاه جهانك بوتون مملکتی حضور واطمینان ایله حسن اداره ایچنده یاشایوردی . سیر (تومس روو) ١٦١٥ ده شاه جهانی اوتاغنده زیارت ایتدیکی زمان کوردیکی احتشامدن کوزلری قماشمش ، ایکی دونوم اراضینك ایپك والتوندن دوقونمش خالیلر واورتولر ایچنده بولوندیغنی ، بونلرك آلتون ومجوهرلرله سوسلو اولدیغنی کورمشدر . فقط (تاوه‌رنیه‌ر) دییورکه طاووس تختنی یاپدیران ، جلوس کونلرنده کندی آغیرلغنجه آلتون ومجوهرلر داغیدان حکمدار ، تبعه‌سنه بر قرال کبی دکل ، بر عائله باباسی کبی حاکمدی. شاه جهان ادارۀ داخلیه‌سنده ذره قدر تسیب کوسترمزدی . هندستانده هیچ بر حکمدار تبعه‌سی حقنده اونك کوستردیکی دقت و اهتمامی اظهار ایده‌مه‌مشدر.

بو معظم سلطانك دورنده ، (دلهی) نك مشهور قانالی ، معمار (علی مراد خان) ك نظارتی آلتنده انشا اولوندی. خلقك احتیاجاتی سنه‌لرجه تدقیق اولوندقدن صوکره بو محتشم قانال دلهی شهرینك ثروت و ذوقیله متناسب بر صورتده وجوده کتیریلمشدی . قانالك اصل یاتاغندن بیك مجری آقیور ؛ و دلهی شهرینك هر طرفنه مرمر فسقیه‌لر، حماملر، شادروانلر کبی مختلف شکللرده آقیور. اك فقیر صنفلرك

أولرينه قدر واريور ؛ هپسنك صوسزلغى تطمين، هپسنك نظافت دائره‌سنده ياشاماسنى تأمين ايديوردى .

مسلمانلرك هندستان خلقندن انكليزلر كبى بر چوق شيلر غصب ايتدكلرى ادعا اولونيورسه‌ده بو ادعا اثبات ايديله‌ميور. فقط مسلمانلرك مدافعلرى هيچ اولمازسه اونلرك ، انكليزلرك خلافنه، آلدقلرى هر شيئه مستحق اولديغى قيمتى ويردكلرينى، كوچوك بويوك هر كس آراسنده عدالتى تماميله تأمين ايله‌دكلرينى، تجارك يوزلرجه ميللك مسافه‌لره مماللرينى امنيت تامه دائره‌سنده نقل ايله‌دكلرينى، او زمان هندستان خلقنك حضور ومصونيت ايچنده ياشادقلرينى بيان ايديورلر. بونك بويله اولديغنى قاراران مرمرلر ، معطل مجرالر ، بايقوشلره مسكن اولان كاشانه‌لر ، معبدلر ، ييقيق ستونلر و كمرلر اثبات ايديور . فى الحقيقه هيچ بر كيمسه‌نك مخالفتنه اوغرامايه‌جغمزى بيله‌رك ديه بيليرز كه كنديلرينه (باربار) صفتى ويريلن بو پرنسلر منافع عامه اوغورنده، بو كونك اردولرينى اعاشه و تجهيز ايده‌جك قدر پاره خرج ايتمشلردى.

شرق امراسنك پايدار مساعئ ترقيپرورانه‌لريله عينى واديده غرب مملكتلرنده وقوع بولان مساعى‌يى مقايسه ، فائده‌سز بر شى تلقى اولوناماز. فقط مع الأسف ايكى لوحه بر بريله مقايسه اولونامايه‌جق كبى‌در . چونكه بيليورز كه اودورلرده انكلتره‌ده بر تك قانال يوقدى. يوللرمز ، بر قاچى مستثنا اولمق اوزره، هپ كچى يولريدى . الك بويوك شهرلرمزده بر صو مخزنى يوقدى . دلهى كبى معظم شهرلرك محافظه‌سنه مأمور پوليسلردن بزم مملكتمزده بر اثر كورولمه‌يوردى . لوندره‌ده چيقان بر يولجينك (هاى غت) ه قدر سالماً مواصلتنه امكان متصور دگلدى. حال بوكه (شاه جهان) ك الك وضيع بر تبعه‌سى نجابدن دلهى‌يه ، دلهى‌دن الله آباده قدر امن وامان ايچنده

اولاشیلیردی .

مستر (هولوهل) بنغاله‌نك كندی یرلی حکمدارینه تابع اولدیغی زمانکی وضعیتی حقنده اوپله بر طاقم معلومات ویریپورکه انسان بونلری افسانه ظن ایدر . حال بوکه (هولوهل) بونلرك آراسنده اوزون بر مدت اقامت ایتمش ومسئله‌یی بحق ایضاح ایله‌مشدر .

(هولوهل) دیپورکه : « بومسعود خلقه تجاوز ایتمك ، ظلمدر. چونکه بو حوالیده کوزه‌للکك ، تمیزلکك ، تقوانك ، انتظامك ، عدالتك ، الحاصل اسکی هندستان دولتنه مخصوص نزاهتك بقیه‌سی یاشایور، بوراده حق تصرف کبی خلقك سربستیسی ده غیرقابل اخلالدر. بوراده خصوصی ، عمومی خیرسزلغك وقوع بولدیغی دویولماز ، اللرنده تجارت بولونان، یاخود بولونمایان سیاحلر حکومتك بلا مقابل تخصیص ایتدیکی محافظلرك حمایه‌سی آلتنده بر قوناقدن برقوناغه کیدرلر ، جانلری ،ماللری محافظه ایدیلیر . یولجیلر برنجی قوناغی کچدیلرمی محافظلراونلری ایکنجی قوناغك محافظلرینه تسلیم ایدرلر ، یولجیلری تسلیم ایتدکلرینه دائر برسند آلیرلر ، بوسند برنجی‌قوناغك قوماندانه ویریلیر ودفترلره قید اولوندقدن صوکره راجایه بیلدیریلیر.

« بویله‌جه یولجیلر بوتون مملکتی دولاشیرلر ، یولده اشیالرینی نقل ایچون وسائط نقلیه وآرابا مصرفی ویرمه‌دکدن باشقه ایسته‌دکلری مواد غدائیه‌یی ده استحصال ایدرلر. بریرده اوچ کون اقامت‌ایدرلرسه عینی منافعدن مستفید اولورلر ، خسته‌لغه ویاخود غیر قابل اجتناب برقضایه اوغرارلرسه بومدت تمدید ایدیلیر. شاید سیاحت ایدیپورکن انسانك پارا چانطه‌سی ، یاخود قیمتلی بر شیئی ضایع اولورسه اونی بولان انسان یولك اوزرنده‌کی آغاجه آصار ، واك یاقین محافظلره اخبار کیفیت ایدر ، محافظلرده درحال بکجیلر وداووجیلرله اعلان

کیفیت ایدرلر. » ۱]

شیمدی مقایسه‌مزی یاپمق ایچون «خریستیان ومنور» انکلتره‌نك عینی صیره‌لرده‌و بو اسلام وشرقلی حکمدارلرك دورلرینه مصادف اولان زمانده نه حالده اولدیغنی کوستره‌لم.

۱۳۸۱ ده (وات تایله‌ر) عصیانی ظهور ایدرك بو عصیانك بارونلر طرفندن باصیلماسی اوزرینه اکثریسی محاکمه ایدیلمه‌یه‌رك (۱۵۰۰) عاصی صلب اولونمشدی.

۱۳۹۴ ده مجدد (ویقلیف) تضییقه اوغرامشدی.

۱۳۹۸ ده ایکنجی ریشاردك جبارانه حاکمیتی باشلامشدی. ایرلانداده وقوع بولان عصیان باصدیریلمش، فقط ایرلاندالی قادینلرله أولنمك، ایرلاندا البسه‌سی اکتسا ایتمك، ایرلاندا عاداتی قبول ایلمك «خیانت وطنیه» عد اولونمش وبو خیانتی ارتکاب ایدنلرك املاکی مصادره اولوناجغی اعلان ایدیلمشدی. ایرلاندالیلری مناسترلره قبول ایتمك، اونلرك ساز شاعرلرینه برا کرامده بولونمق برجرمدی.

۱۳۹۹ ده (بولینغبروق) ایکنجی ریشاردی تاج وتختنی ترکه مجبور ایتدکدن صوکره اونی اولدیرمش، ودردنجی هانری عنوانیله اونك تختنی غصب ایدرك وارثلرینی حبس ایتمشدی.

۱٤۱۰ ده (ژون بادبی) اعتزال تهمتیله، بالآخره بشنجی هانری عنوانی احراز ایدن ولی عهدك حضورنده احراق اولونمشدی. دردنجی هانری طرفندن خلقه شو صورتله اشکنجه ایدیلیوردی. «ارکك ویا قادین حبسه آتیلیر، یرك آلتنده قاراکلق بریره سوق اولونور، اوراده چیریل چیپلاق اولارق قورو طوپراق اوزرینه یاتیریلیردی. بونلرك آلتنده برشی بولونمادیغی کبی اوستنده‌ده برشی بولونمازدی. صیرتلرینك

۱] Cnlerestiuy Hisiбricelevents نام اثردن

اوستنه یاتمغه محکوم اولان آچیق باشلی بیچاره‌لرك آیاقلریله بر اللری بر ایپله اودانك بر کوشه‌سنه ، دیکر اللری اوته‌کی کوشه‌یه باغلانیر ، وجودلرینك اوزرینه تحمللری درجه‌سنده طاش ودمیر قونولور ، ایرتسی کونی کندیلرینه اوچ لقمه آرپه اکمکی ویریلیر ، فقط هیچ صو ویریلمزدی. ایرتسی کون اوچ جرعه صو ویریلیر، فقط اکمك ویریلمزدی. بونلر اولونجه‌یه قدر بوصورتله یاشاتیلیرلردی . » بو مدهش اشکنجه اوچنجی جورجك زمانه قدر مشروع کورولمشدی. صوك دفعه اولارق بو اشکنجه‌نك نه زمان تطبیق اولوندیغی معلوم دکلسه‌ده محبوسلرك ایکنجی جورج زماننده یعنی ۱۷۴۱ ده بو طرز معامله‌یی کوردکلرینی مستر (بارینغتون) قید ایتمکده‌در .

۱٤٦۸ دن اعتباراً اکثریتله اشکنجه‌لر تطبیق اولونیوردی. بونلرك بر چوغی حبسخانه دفترلرنده مقید بولوندیغی کبی بونلره عائد مذکره‌لرك بر قاچی حالا محفوظ بولونیور ، ۱٦٤۰ ده بر تیر انداز ، سرپسقپوس (لود)ك سراینه اغتشاش آمیز بر تعرضده بولونمقله اتهام اولونارق اعترافاتده بولونمق ایچون بوقارده ایضاح ایتدیکمز معامله‌یه دوچار اولمشدی. بواشکنجه‌نك تطبیقنی امر ایدن مذکره اوراق رسمیه آراسنده محفوظ بولونمقده‌در . ایکنجی ژ.ه.س ، اسقوچیاده بولوندیغی زمان اشکنجه‌نك اثنای تطبیقنده بالذات حاضر بولونمشدی .

۱٤۱۳ ده اعتزال آمیز حرکاتی امحا ایچون قانونلر نشر اولونمشدی.

۱٤۱۵ ده (ژون قله‌یدون) ایله (ریشارد نورمان) اعتزال تهمتیله احراق اولونمشلردی .

۱٤٤۱ ده ایلیانور قوبهام ، غلاوسه‌ستر دوشه‌سی ، هیئتشناس روجر بولینغبروق ، قانون ساوثوه‌ل ، مار جری ژورد این ، ژون هوم سحربازلقله اتهام اولونمشلر ، دوشس نفی ، بولینغبروق صلب ،

زور داين احراق اولونمش ، ساوتوه‌ل محبسده أولمش ، هوم عفو ايديلمشدى .

١٤٤٥ده قيرمزى كلى شعار اتخاذ ايدن لانقاسترلرايله‌بياض كلى شعار ياپان يورقليلر آراسنده وقوع بولان « كللر محاربه‌سى » تسميه اولونان داخلى حرب باشلامشدى . بو محاربه‌لر ١٤٨٥ده ختام بولمش ، خاندانه منسوب ١٢ پرنس ، ٢٠٠ اصيلزاده ، ١٠٠,٠٠٠ آدم تلف اولمش ، بوتون مملكت انسانسز قالمش ، آريستوقراتلر محو اولمشدى .

١٤٧٨ده ساحره‌لر محكوم اولمش واعدام ايديلمشلردى .

١٤٨٣ ده ريشارد تختى غصب ايدرك يكنى بشنجى ئه‌دواردى اولديرمش وديكر لوردلرى قتل ايتمشدى .

١٤٨٥ده‌يدنجى هانرى تخته جلوس ايتمش ، تضيق ومصادره ايله طوپلاديغى پارا ايله پارلامانتودن مستغنى قالمش ، مومى اليه « خيرى وير كيلر » كبى مستهزيانه برنام ايله معروف كيفى ويركيلرى طرح ايله‌مشدى .

١٥٠٩ده يدنجى هانرى تخته اوتورمش . بو وحشى ، « غضبندن بر اركك ، شهوتندن بر قادين قورتولمامش » اولمقله افتخار ايدردى . بو دورده حكمداره الك بويوك عنوانلر ويريلمش ، ينه بودورده اولجه دويولمامش خيانتلر وقوع بولمشدى .

١٥٣٢ ده يدى كيشى‌يى زهرله‌مكله مظنون بر آدم قاينار صوده اولديريلمشدى .

١٥٣٤ ده « كه‌نتك مقدس قيزى » اعدام ايديلمش ، اعتزال تهمتيله اسميثفيلدده ايكى آدام ديرى ياقيلمشدى .

١٥٣٥ ده طقوز پاپاس (هانرى) نك نفوذ روحانيه‌سنى قبول ايتمه‌دكلرى ايچون صلب اولونمشلر ، سر پسقپوس فيشه‌ر ايله سير « طوماس مور »ك عينى سببدن دولابى كله‌لرى ووريلمش ؛ بو مظالم

بوتون آوروپايى تدهيش ايتمشدى .

١٥٣٦ ده (آز بولين) ك كله‌سى وورلمش، هانرى (ژه‌ن سه‌يمور) له ازدواج ايتمشدى .

١٥٣٧ ده ١٩٣ مناسترك (٢,٦٥٣,٠٠٠) ليرايه بالغ اولان وارداتى قرال طرفندن مصادره ، كليسالره عائد اراضى (شارى) نك بندكانى طرفندن تقسيم اولونمشدى .

١٥٣٨ ده ايكى پاپاس اعتزال تهمتيله احراق اولونمشلردر .

١٥٣٩ ده رودبنغ ، غلاستونبه‌رى ، وقولسته‌ستر پاپاسلرى قرالى طانيمادقلرى ايچون آصيلمشلردى . استوچيايده‌كى دين مجددلرى اعتسافه اوغرامشلر، بونلرك بديسى احراق اولونمشلر ، پارلامنتو قرال طرفندن سويله‌نن سوزلرك قانون ماهيتنده اولديغنى اعلان ايله‌مش ، انكلتره وغالده‌كى ٦٤٣ مناستر ، ٩٠ قوله‌ژ ، ٢٣٧٤ كليسا و ١٠٠ خسته‌خانه كاملاً سد اولونمش ، بورالرده بولونانلر سرسرى اولمشلر ، بورالرده ياشايان فقيرلرك هپسى بيكس قالمشلردى .

١٥٤٠ ده ساليسبورى قونتسى كبى محترم برقادين ، مارغريت ، جورجك قيزى ، قلارنس دوقه‌سى ، پلانتاجنت خاندانينك صوكنجيسى اعدام اولونمشلردى . قادين ، بر جانى كبى اعدام اولونمق ايسته‌ميه‌رك مقاومت كوسترمش ، نهايت جلاد طرفندن قوللرى و بويونى يارالاندقدن صوكره كله‌سى اورولمشدى .

١٥٤٢ ده مارى استوارت اعدام اولونمشدر .

١٥٤٣ ده هنرى آلتنجى دفعه اولمق اوزره قاترين پار ايله اوله‌نمشدر .

١٥٤٦ ده اعتزال تهمتيله (آن اسقيو) اشكنجه‌يه اوغراتلدقدن صوكره اعدام اولونمش ، كنديسيله برلكده اوچ آدم احراق ايديلمشدى .

۱۵۴۷ده یدنجی هانری ۲۸ کانون اولده و ۵٦ یاشنده أولمش، هیچ برانکلیز حکمداری بونك قدر ظلم واستبداد کوسترمه‌مش، کندیسنی متعاقب یدنجی ئه‌دوارد جلوس ایتمشدر .

۱۵۴۹ ده انکلتره‌نك هر طرفنده سفالت ودیله‌نجیلك انتشار ایتمش، الك شدتلی قانونلر نشر اولونمشدی. سرسریلر حقنده اخبار اتده بولونانلر اونلری ایکی سنه مدتله کوله اولارق قوللانیورلردی . (نورفولق)ده مدهش بر عصیان وقوع بولمشدی .

۱۵۵۳ ده ماری جلوس ایتمش وپاپالغی یکیدن تأسیس ایتمشدی .

۱۵۵٤ ده له‌وی ژه‌ن غره‌ی ایله لورد غیلدفورد اعدام اولونمشلردی .

۱۵۵۵ ده پروتستانلر تضییقاته اوغرایه‌رق پسقپوس (ریدله‌ی) و(لاتیمه‌ر) اوقسفورده احراق اولونمشلردی . جنایتلر تزاید ایدرك قطاع طریقلر چوغالمش، اوقسفورده بر چیرپی‌ده اللی جانی اعدام اولونمش ، رتبه صاحبی آدملر خیرسزلغه سلوك ایتمشلردی .

۱۵۵۸ ده قرالیچه ماری أولمش ، بو قرالیچه‌نك بش سنه دوام ایدن مدت حکومتی ظرفنده ۲۸۵ آدم دیری دیری یاقیلمش ، بونلرك آراسنده ۵ پسقپوس، ۲۱ پاپاس، ٦۵ قادین و ٤ چوجوق بولونمشدی . بیکلرجه انسان عقیدهٔ وجدانیه‌سی یوزندن حریت ، صحت ومالندن محروم اولمشدی .

قرالیچه (ئه‌لیزابت) ك زماننده قاتولیکلر پاپالك قرالیچه‌یی خلع ایتمك صلاحیتنی طانیدقلری ایچون هر اعتسافه اوغرامشلر ، دیری دیری یاقیلمشلردی .

۱۵۸٦ ده اسقوچیا قرالیچه‌سی ماری ، ئه‌لیزابت علیهنده‌کی سوء قصده اشتراك تهمتیله محاکمه اولونمش ، ۱۸ سنه محبوسیت یوزندن بو قادینه قانلی جانلی بر قادین ایکن ضعیف وعاجز بر حاله دوشمشدی .

١٥٨٧ ده قرالیچه مارینك كله‌سی‌وورولمشدی . او زمان قرالیچه ٤٤ یاشنده بولونیوردی .

١٥٨٨ ده ایرلاندالی قتولیكلره قرشی الڭ مدهش مظالم تطبیق اولونمشدی .

١٦٠١ ده قرالیچه ئه‌لیزابت ٢٤ مارتده ٧٠ یاشنه بالغ اولدیغی حالده وفات ایتمش، برنجی ژه‌مس تخته كچمش ، مسامحهٔ دینیه علیهنده اراده چیقمش ، پوریتانلر آمریقایه هجرت ایتمشلردر.

١٦٠٤ ده ژه‌مس طرفندن پره‌سبیتانلر تضییق اولونارق بونلرك رؤساسندن ١٠ ی حبس اولونمش،(٣٠٠) پاپاس طرد ایدیلمش، بونی دیگر تضییقات تعقیب ایله‌مش ، سحربازلق و سحر علیهنده قانونلر نشر اولونمشدر .

١٦٠٣ ده ژه‌مس جنلر وجنجیلك حقنده‌كی اثرینك اوچنجی طبعنی میدانه چیقارمش ، ارواح خبیثه‌نك نه یاپدقلرینی، سحربازلرك نه ایستدكلر كوردكلرینی ، بونلرك نه صورتله جزا كورمه‌سی ایجاب ایتدیكنی ایضاح ایتمشدر . ١]

اوصیره‌ده پارلامنتو بواثره‌توفیقاً قانونلر نشر ایتمش وبونلر كمال شدتله تطبیق ایدیلمشدی اون یدنجی عصرك نهایتنه قدر انكلتره‌ده ٣١٩٢ كیشی سحربازلق ، بویوجیلك تهمتیله محكوم اولمشلر واعدام ایدیلمشلردی . ٢] بوزواللیلر آراسنده دشمنلری طرفندن او چوجغه

١] او زمانك قانتربوری پسقپوسی بو اثرك روح القدسك یاردیمیله یازیلدیغنی سویله‌مشدی .

٢] ماقینوس . تاریخ مدنیت عنوانلی اثرنده دیركه: «او زمان سحربازلق تهمتنی ایلری سوره‌نلر اسقوچیا قرالی آلتنجی ژه‌مس، اونجی اینوسان ، اشپرینغه‌ر ، بودینوس وماتیواسته‌قنس ایدیلر . » بو صیره‌لرده پورتكیزده‌كی انكیزیسیون ، اوكردندیكی بعض حركاتی یاپان بر آتی ، شیطانك تأثیری آلتنده‌عد ایده‌رك اعدامه محكوم ایتمشدی .

سحر یاپدقلری ادعا اولونان ایکی دول قادین واردی که محکمه‌نك حضورینه چیقه‌میه‌جق درجه‌ده خسته بولونیور، فقط ایرتسی کون حضور حاکمه چیقه‌رق اعدام حکمنی تبلیغ ایدییورلرد.

١٦٢٥ ده برنجی ژه‌مس ٦٩ یاشنده اولارق وفات ایتمش؛ یرینه اوغلی برنجی شارل کچمشدی. مجبوری استقراضلر عقدی، کیفی ویرکیلر، کیفی حبسلر اك مدهش عدم ممنونیتی تولید ایتمشدی.

١٦٢٩ ده «محکمهٔ عدالت» تسمیه اولونان ظلم اوجاغنك ماهیتنی آکلامق ایچون شو درت مثال کفایت ایدر: پراین نامنده بر آووقات ایکی قولاغنك کسیلمه‌سنه، ٥٠٠٠ لیرا جزای نقدی اعطاسنه، ومؤبد کوره که محکوم اولمشدی.

میرالای (لیلبورن) تحریك آمیز بعض رساله‌لر نشر تهمتیله محاکمه‌یه دعوت اولونمش، فقط صورولان سؤاللره علیهنده‌ده اولسه جواب ویرمه‌سی ایچون یمین ایتمه‌یی رد ایتمشدی. بونك اوزرینه قیرباجلانمغه وحبسه محکوم اولمش، میرالای قیرباج آلتنده ایکه‌یورکن حکومتك ظالم اولدیغنی سویله‌دیکندن محکمه اونك دیلنی کسمکه قرار ویرمشدی.

قانتر بوری پسقپوسی (لود)ك هدف خصومتی اولان لینقولن پسقپوسی ویلیامس محضا بوخصومت یوزندن (١٠,٠٠٠) لیرا جزای نقدی‌یه محکوم اولمش، حبس ایدیلمش ووظائف روحانیه‌سنی ایفادن منع اولونمشدی. بوندن باشقه بو آدمك أشیا وکتابلری ضبط اولونیورکن برمکتب معلمنه یازدیغی مکتوبلر بولوندیغندن (٨٠٠٠) لیرا جزای نقدی‌یه دها محکوم اولمش، قولاقلری دیره‌کلره میخلانمشدی.

١٦٤١ ده ایرلانداده عصیان وقوع بولمش، (٤٠,٠٠٠) پروتستان قتل عامه اوغرامشدی.

١٦٤٢ ده داخلی محاربه‌لر باشلامشدی .

١٦٤٩ ده « جبار ، خائن ، قاتل ، ملت دشمنی » اولارق اعلان اولونان شارل ٣٠ کانون ثانیده اعدام اولونمشدی .

١٦٥٩ ده (قروموەل) ٢٦ حزیرانده (حمایه‌کار لورد) صفتیله وه‌ستمینه‌ستری کشاد ایتمش، اداره‌سنك شدتیله تمایز ایتمش، بو دورده انسانلر محاکمه ولونمادن اعدام اولونمشلر ، حرب اسیرلری حکومته مخالف اللی ذات ایله برلکده (باربادوس)ه کوندریله‌رك اوراده کوله اولارق صاتیلمشلردی . قراللق طرفدارلری امحا اولونیورکن قراله سوز ویره‌نلرك هپسی ده محو اولمشلردی. بوتون مملکت عسکری منطقه‌لره تقسیم اولونمش ، هر منطقه قوماندانینه هر شبهه ایتدیکی و تهلکه‌لی کوردیکی انسانلری دردست وحبس ایتمه‌سی ایچون صلاحیت ویرلمشدی.

دها یاقین زمانلره کچه‌رك هندستانده احراز اقتدار ایتدکدن صوکره تعقیب ایتدیکمز خط حرکته برنظر عطف ایده‌لم :

میر قاسمی بنغاله حکومتندن عزل ایتدکدن صوکره وقوع بولان حادثاتدن بحث ایدرکن (قلایبو) دییورکه : «بویله بر آنارشی وانحطاط منظره‌سنك بنغاله‌دن باشقه بر مملکتده کورولمه‌دیکنی ، طویولمادیغنی سویلیه‌بیلیرم . بنغاله‌نك متشکل اولدیغی اوچ ولایت اولان بنغاله ، بهار وادریسا، که اوچ میلیون لیرا وارداتی‌واردر، انکلیز قومپانیاسنك مستخدمینی طرفندن اداره اولونیوردی . بونلرك عسکری وسیویل مأمورلری هرکسدن، نوابدن الك فقیراراضی صاحبنه قدر هرانساندن ویرکیلر آلیورلردی . تجارت ، انکلیز قومپانیاسنك مستخدمینه تابع تجارلر طرفندن اجرا اولونیور، قومپانیانك مستخدمینی اسم وصفتلرینی قوللانارق انکلیز نامنی لکه‌له‌ین وهر مسلمان وهر هندلی‌یی انجیده‌دن جرائمی ارتکاب ایتمشلردی . انکلیز مستخدمینی نوابك وارداتنه مداخله

ایتمشلر ، حکومته ایسته‌دکلرینی آلمشلر ، هرآدمی باشقه‌لرینه ترجیح ایچون رشوتلر طرح ایتمشلردی .

بو سوء اداره‌یی شدتلی بر قیطلق تعقیب ایتمشدی. بو قیطلق یوزندن والیٔ عمومی لورد (قورنا والیس) یکرمی سنه صوکره بنغاله‌نك خرابی‌یه سوروکله‌ندیکنی یازییوردی . مومی الیه دییورکه : « سنه‌لردن بری تجارت وزراعتك متمادی انحطاطه اوغرادیغنی سویله‌مکله متأثرم. حال حاضرده بویوك شهرلرده اقامت ایدن (شیف) و (بانیان) صنفلری مستثنا اولمق اوزره بو ولایت اهالیسی عمومی بر فقر و سفالته دوچار اولمقده‌درلر . قومپانیانك اراضیسی داخلنده‌کی ملك صاحبلری ده عینی حالده‌درلر. بو وضعیت بونلرك تنبللکنه و اسرافنه عطف اولونابیلیرسه‌ده، واسع بر مقیاسده سابق اداره‌نك قصورلرینه عطف ایدیله‌بیلیر . » سوء اداره‌دن متأثر اولان حوالی یالکز، بزم اداره‌مزه تابع اولانلرده کلدی . متفقلرمزك اداره‌سنده‌کی اراضی‌ده عینی حالده ایدی . (اوده) نوابیله تماسه کلدیکمز کوندن بری بو مملکت انکلیزلرك اوزرینه قوندیغی یرلش حالنه کلدی. (هه‌ستینغس) هندستانه حکمران اولدیغی صیرالرده دییوردی که « تجاوزکار روحمزك الك عنود بر صورتده تظاهر ایتدیکندن هندستانده‌کی بوتون قوتلرك بزمله اتفاقدن اوزاقلا- شماسنه، سلاحلرمزدن قورقدیغی قدر بزمله برلشمکدن قورقماسنه سببیت ویرمشدر. بر طرفدن بو تجاوزکار روح، دیکر طرفدن افرادك قیدسز، باشقه تشویق کورن اخلاقسزلغی، شهرت ملیه‌مزه، سلاحلرمز و قوتمزك ایراث ایتدیکی ضرردن دها مدهش بر ضرر ایراث ایتمشدر . هندستانده هرکس بزمله تماسدن تحاشی ایدییور ، چونکه بزمله تماس ایدنلرك اولدیریجی بر ذلته اوغرادقلرینی کورویورلردی .» هه‌ستینغس بونی اثبات ایچون (اوده) ده یاپدقلریمزه اشارت ایدییور.

مورخ میل دییورکه :

«بو ایشلر باشلامادن اول (اوده) اولکه‌سی بویوك بر رفاهه مظهر بولونیوردی . خلق بر تضییقه اوغرامادن حکومته ۳ میلیونلق واردات تأمین ایدییوردی . فقط بو اولکه‌یه عسکری بر اوردودن باشقه سیویل مأمورلردن متشکل بر اردو کوندرمه‌مز یوزندن (اونده) نوابی‌الك آجی فلاکته اوغرامش . خلق فقر وسفالته دوچار اولمشدر . اوقدرکه نواب بر قاچ سنه تحمل ایتدکدن صوکره ایرادینك نصفنه ایندیکنی کورمشدی . طقوز سنه ظرفنده بوولایتدن غیر محق حرکات نتیجه‌سنده سنوی (۳٤۰,۰۰۰) انکلیز لیراسنه واران پارا تحصیل اولونیوردی . مأمورلرك چوقلغی ، معاشلرینك بویوکلکی ، بومأموریتك حائز اولدقلری نفوذك بویوکلکی ، بوندن باشقه تقاعدلر ، قومپانیالك احتلاساتی ؛ عسکری ، ملکی اداره‌نك مصارفی ، غیر قابل تحمل بر حاله کلمشدی . و مستر (هه‌ستینغس) لك دیدیکی کبی بو وضعیت انکلیزلرك بوتون مملکتده دشمن تلقی ایدیلمه‌سنی انتاج ایتمشدی . قورقارم‌که بویله نه صفت و نه صلاحیتله ویرمکو طرح ایتدیکمزی صوراجق اولورسه‌م کیمسه بو سؤالی آکلایه‌مه‌یه‌جق ، هله نوابی محافظه ایچون مصارفی تأدیه ایده‌مه‌یه‌جکی و ایسته‌مدیکی بر اردویی نیچون کندیسنه کوندردیکمزی صوراجق اولورسه‌م بو سؤالك معناسنی اکلایه‌جق اولانلر پك آزاولاجقدر . بزدییورزکه : «سز بواردویی ایسته‌میورسکز ، فقط اونك مصارفنی تأدیه‌یه مجبورسکز ! »

مستر هه‌ستینغس زمان اداره‌سنده وقوع بولان بو فنالقلری تشهیردن چکینمه‌یور . کرچه کندیسی بوانك ایسته‌دیکی ، فقط مصرفنی تأدیه‌یه مجبور اولدیغی اردونك بر قسمنی چکمش ، فقط (هه‌ستینغسك) خلفی لورد (قورنوالیس) نوابك جدی وصمیمی اعتراضنه رغماً اردونك

مقدارینی تزیید ایله‌مشدی . لورد (تیغنماوث) انکلیزلرك مطالبنی سنوی (۲۵۰) بیك لیرادن (۷۰۰,۰۰۰) لیرایه یوکسلتدیککندن عسکرلرك عددینی زیاده‌لشدیرمشدی . (ودله‌سلی) ۱۸۰۱ده بوتون مملکتی ضبط ایده‌جکنی سویله‌یه‌رك نوابك ۱,۳۰۰,۰۰۰ لیرا قیمتنده اولان اراضیسنك یاریسنی طلب ایتمشدی . ایش بونکله‌ده قالمامش، ۱۸۱۵ له ۱۸۲۵ آراسنده استقراض نامیله درت میلیون لیرا آلینمش، والئ عمومی لورد (به‌نتینك) بوپارانك قرال نامنه طلب اولوندیغی وآنجق انکلیز قوتندن قورقوله‌رق ویرلدیکنی بیان ایتمشدر .

انکلیزلرك اوراده‌کی ظلمنی اکمال ایتمك ایچون شونی علاوه ایتملی یز:
لورد (دالهوسی) ۱۸۳۷ ده عقد اولونان معاهده‌نك احکامنی اخلال ایله (اوده) یی الحاق ایتمش، معاهده‌نك کأن لم یکن ولدیغنی، چونکه مدیران محکمه‌سی طرفندن قبول اولونمادیغنی بیان ایتمشدی. حال بوکه بومعاهده والئ عمومی لورد (اوقلاند) ك امضاسنی حامل اولدقدن باشقه والئ عمومی ایله (اوده) حکمداری آراسنده وقوع بولان مخابراتده مرعی اولدیغی بیان اولونمش، ۱۸٤۵ ده حکومتك امریله نشر اولونان برکتابه درج ایدیلمشدی .

بو دعوی، ۱۸۵۷ده مشهور حقوقجیلردن دوقتور (ترادرس تویس) ه تقدیم اولونمش، بو متبحر ذاتده شو مطالعه‌یی درمیان ایتمشدی :

« بوتون حقائقی درپیش ایتدکدن صوکره هندستان والئ عمومیسنك ۱۸۳۷ معاهده‌سنی غیرمرعی طانیمغه حقی اولمادیغی نتیجه‌سنه دسترس اولدم. »

فقط بوقدر صلاحیتدار برذاتك بو مآلده مطالعه درمیان ایتمه‌سنه رغماً، دیکر برمحرر بواشقیالغی، بوچته‌جیلکی ترویجه چاره آرایور :

مستر (قه‌) دیيورکه: « انکلتره ایمپراطورلغنه الحاق اولوناجق بر ولایت دها بولونیوردی . لورد (دالهوسی) نك دورنده الحاقی ایجاب ایدن بو ولایت فتح اولونمایاجقدی . چونکه حکمداری دوستمزدی ، خلقی اردومزه کیرمشلردی . اسلام حکمداری‌نك بری أولونجه اوغلی ویافارده‌شی یرینه کچدیکندن بوراده‌کی تختك بروارثی بولونمادیغنی ایلری سوره‌رك اله کچیره‌مزدك. بالعکس بوراده بر حکمدار زاده اولان بر حکمدار واردی . بوراسی هندستانك معظم براولکه‌سی اولان « اوده » در .

« وضعیت محلیه‌سی ومنابع طبیعیه‌سنك مشهور شونی ایله بوراسی چوقدنبری حرصمزی تحریك ایدییوردی . »

اوقوییکز ! ای (غروتیوس ، بوندورف و واته‌ل) لك محترم کولکه‌لری ! و دیکله‌ییکز ، ای هندستانك آدی مستقل امراسی ! دیکله‌ییکز ، ودوشونیکز !

لورد (قورنواليس) ، شبهه‌سز عادل برآدمدی . لورد (تیغنماوث) دینداردی. لورد (وه‌له‌سلی) بویوکدی . فقط بونلرك بیچاره متفقلری اولان اوده حکمدارینه روا کوردکلری معامله‌ده ذره قدر عدالت ، کیاست ، ذره قدر بویوکلك ویا دیانتپرورلك یوقدی !

بالآخره لورد (مه‌لویل) نامیله یاد اولونان میستردونداس . هندستانك یرلی امراسنه قارشی روا کوردیکمز معامله‌لرحقنده بوکا مماثل بر شهادتده بولونیور. کندیسی ١٧٨٢ سنه‌سنك ١٥ نیساننده عوام قماره‌سنده ایراد ایتدیکی نطقنده دییورکه :

«هندستانده باشلیجه‌درت قوت بولونیوردی: ماهراتا حکومتلری ، حیدر علی ممالکتی ، دکن نظامنك اراضیسی ، برار مهراجه‌سنك اراضیسی . بونلردن باشقه او درجه مهم اولمایان قوتلرده وردی .

تانجور راجاسی ، آرقوت نوابی کبی. فقط بو بویوك درت قوت کاملاً علیهمزده بولونیوردی . ایکیسیله حرب ایدییوردق. دیکر ایکیسی ده بزه قارشی حربجویانه حسیات ایله متحسسدی . بومبای والیسی ماهراتا حکومتنه صاحب اولدیغنی ادعا ایدن (راغوبا) نامنده بر آدمله مذاکراته کیریشمش و کندیسنه بعض اراضی‌یی قومپانیه‌یه دور ایتمك شرطیله بو دولتك ریاستنه کچیرمه‌یی وعد ایتمشدی . بو معاهده عقد اولوندقدن صوکره حربه کیریشیلدی . چوق کچمه‌دن بنغاله والیسی، بزده مهراجه‌سی اولان (مودنجی بنسالا) ایله بر معاهده عقد ایتدی و اوکا بعض اراضینك اعطاسی مقابلنده مهراتا حکومتنك ریاستنی وعد ایتدی . بو ایکی یوزلی سیاست میدانه چیقدیغندن (برار) راجاسی اونك خائنانه و دساسانه اولدیغنی سویله‌یه‌رك منفعل اولدی . دیکر نظامه کلنجه اونك اراضیسی بزم اراضیمزك شمالنده بولونیوردی . نظامك اراضیسی اراضیمزه ملاصق اولدیغندن اوکا قارشی معامله‌مزده چوق دقتلی داورانیلماسی ایجاب ایدییوردی . نظام قومپانیایه بعض اراضی ویردی. بونك مقابلنده نظامه سنوی بر ویرکی ویریله‌جکدی . بو ویرکی ویریلمه‌دی . نظامده انکلیزلرك سوزینه اینانیلماز ، شرف و حیثیت کبی مفهوملره باغلانماز ، عدالته اهمیت ویرمز بر ملت اولدقلرینی اعلان ایده‌رك (حیدرعلی) نك قوتی بزه قارشی دعوت ایتدی . چونکه هندستان اراضیسنده بر تك انکلیز بولوندقجه هیچ بر هندلی امنیت حس ایتمه‌یوردی ! »

انکلیزلرك هندستانده‌کی سوء نیت و سوء اداره‌لرینه‌دائر بالذات انکلیزلرك اعترافاتی قید ایتدکدن صوکره تورکیه‌نك باش وکیلی طرفندن انکلتره سفیری سیر (روبه‌رت‌أنسلی) یه ویردیکی آتیده‌کی رسمی جوابی اوقوره‌ق حیرت ایتمه‌ملی و اونی علیهدارانه عد

ایلمه‌ملی‌یز . بو رسمی وثیقه انکلیز مبعوثانندن مستر غره‌ی طرفندن ۱۷۹۲ سنه‌سنك ۲۹ شباطنده عوام قماره‌سنده روسیه‌نك تسلیحاتی موضوع بحث اولوبورکن قرائت اولونمش، متعاقباً میستر غره‌ی شو سوزلری سویله‌مشدر :

رسمی جواب

«کندیلرینه مظاهرت ایتمکده اولدیغمزی سویله‌دیکمز حالده بالآخره کندیلرینه خیانت ایتدیکمز تورك متفقلریمز، خط حرکتمزی نفرت واستحقار ایله قارشیلادقلرینی کوستریورلر. عجبا سز نی شایان مؤاخذه ویاشایان استهزامی کوریورسکز، بیلمه‌یورم. فقط بو موضوعه دائر الك موثوق معلوماتی عرض ایتمش بولونیورم، صدراعظمك سفیرمز سیر (رورت آنسلی) یه ویردیکی رسمی جوابك بر نسخه‌سنی الده ایدرك سزه ایراد ایدییورم . بو رسمی جواب بروجه آتیدر :

«سلطان کندی نامنه اعلان حرب ایدر وصلح عقد ایلر. کوله‌لرینه ، بنده‌لرینه ، وتبعه‌سنه اعتماد بسلر. اونلرك ایمان صاحبی اولدقلرینه واقف بولوندیغی کبی مزیتلرینی تجربه ایتمش وصداقتلرینه کووه‌نه‌جکنی آکلامشدر . بو فضیلت ، چوقدن بری آوروپادن طرد اولونمشدر . شاید بوتون خریستیانلر دوغرویی سویله‌یورلرسه ، انکلتره، انسانلری آلوب صاتدیغندن اوکاهیچ اعتماد ایتمه‌مك لازمدر . تورك حکمدارینك سزك حکمداریکزله، سزك مملکتکزله بر مناسبتی اولمادیغی کبی هیچ بروقت سزك نصیحتکزی، توسطکزی، دوستلغکزی طلب ایتمه‌مش ، سزه برایلچی ، برمأمور کوندرمه‌مش ، سزکله هیچ بر مخابره‌ده بولونمامشدر . او حالده بزمله روسیه آراسنده متوسط تکلیفنده بولونمانکزك سببی نه‌در ؟ سزك دوستلغکزه ، یاردیمکزه،

توسطكزه طالب دكلز. يوكسك برلسانله موضوع بحث ايتديككز ناظريكز مطلقا بر حيله دوشونمكده، سزك يالكز پارايه پرستش ايتديككنی خبر آلديغمز ملتكزی اكلنديرمك ايچون بر دولاب چه‌ويرمكده‌در. آلديغمز معلوماته كورەسزك صفت فارقه‌كز خسيتدر. سز اللهكزی صاتار و آليرسكز. معبودكز پارادر. ناظرلريكز وملتكزك نظرنده هرشی تجارتدر. اوحالده بزی ده روسيه‌يه‌می صاتمق ايسته‌يورسكز؟ خاير، نه بازارلغمزی كنديمز ياپارز.. تورك‌لر حيله، خدعه، بيلمزلر. شيطانلق، دسيسه‌كارلق خريستيان اخلاقيدر. بز دولت ايشلرنده ناموسلی، مستقيم، صريح، ووفاكار اولمقدن چكينمه‌يز. حرب ايتديكمز زمان مقدراته تسليم كريبان ايدرز. اوزون بر زمان عظمت واحتشام ايچنده ياشامش، دنيانك برنجی دولتی اولمش، عصرلرجه خريستيانلرك هردرلو رذيلت وريا ايله آلوده كفر وفسادينه احراز غلبه ايتمش بولونيورز. بز جناب حقه ورسول مكرمنه ايمان ايديورز. سز ايسه پرستشكاری اولديغكزی سويله‌ديككز الاهه‌ده ايمان ايتمز، كنديسنه هم الوهيت، هم نبوت عطف ايتديككز، اوغلنه‌ده اينانمازسكز. او حالده سزك كبی ضال و مضل بر ملتك نه‌سنه كوونيله بيلير؟ بر بريكزله‌وقوع بولان بوتون معاملاتكزده فضيلت كبی دوغرولغی‌ده آتيورسكز. بر برلريله حرب ايدن بوتون خريستيان قراللرينك، حكمدارلرينك، ايمپراطورلرينك، شكايتلر، مواخذه‌لر، پروتستولرله مالامال تراجم احوالنی اوقوييكز؛ هپسنده يالانجی، مفسد، ظالم، سوزينه كوونيلمز آدملر اولدقلرينی كوروسكز. حال بوكه تورك هيچ وعدينه، سوزينه، شرفنه مخالفت ايتمشميدر؟ اصلا! بوكا مقابل هيچ بر خريستيان دولتی، منفعت و حرصی استلزام ايتديكی زماندن

باشقه هیچ بر سوزینی طوتمش، هیچ بر تعهدینی ایفا ایله‌مشمیدر؟ خایر! او حالده سزك کبی فاسق بر اداره‌یه، هر فضیلتدن محروم بر حکومته تابع سزك کبی بر ملته ناصل اعتماد ایده‌لم؟ پادشاهلق سزك سرایکزله بر مناسبتی یوقدر. و بر مناسبت تأسیسنی ایسته‌مه‌مکده‌در. شاید سز بوراده بر جاسوس کبی، یاخود ادعا کز وجهله بر سفیر صفتیله بولونمق ایسته‌یورسه کز دیکر خریستیانلرله برابر اقامت ایدر، فقط حسن حال ایله حرکت ایلرسکز. فقط بر سزك بری ویا بحری یاردیمکزه، یاخود توسطکزه طالب دکلز. تکلیف واقعکزدن دولایی سزه تشکر مأذون اولمادیغمی، چونکه دیوانمزك حرکت واقعه‌کزی نالایق تلقی ایتدیکنی، بوندن باشقه معاونت تجربه‌کز ایچون وقوع بولان تکلیفی ده تشکرله قارشیلایامیه‌جغمزی، چونکه دوناغاکزی هیچ بر وقتده کزلریمزده قبول ایتمیه‌جکمزی بیان ایدرم. سزك روسیه ایله نه یاپاجغکزی بیلمه‌یورز و بیلمکده ایسته‌میورز. روسیه ایله ایشلرمزی مناسب بر صورتده، قوانین و سیاستمزه موافق بر شکلده حل ایده‌جکز. شاید سز، ده‌نیلدیکی کبی دنیانك اك الچاق خریستیان ملتی دکلسه‌کز اك جرأتکار واك ساخته‌کار ملتی اولدیغکز محققدر. سز، سزك کبی برقاچ خریستیان ملتله برلشدیکزمی کندیکزی امر ویرمکه صلاحیتدار ظن ایدییورسکز. بز بونی آکلایورز. بناءً علیه سزك جرأتکارلغکز، منفور بر دیقتاتورلك درجه‌سنه یوکسلیورکه سزك بو حرکتکز داخلی ایشلرکزده شایان استحقار، خارجده‌کی سوزلریکزی هر قیمتدن، و هر هانکی بر دولت طرفندن نظر دقته آلینمق حیثیتندن محروم ایتمکده‌در. نره‌ده قالدی که باب عالی بونلره اهمیت ویرسین. وزرای عظام سزی دیکله‌دکجه سوزلرکزده یافنا بر مقصد کشف ایتمشلر، یاخود اونلرك اثر جهالت اولدیغنی اکلامشلردر.

ذات شاهانه ، رعاياسنه (يعنى مستملكاتنده كى اهاليسنه) قارشى بودرجه ظالم اولان بر دولته قارشى ايجاب ايدن تدابيرى اهمال ايتمز . موثوقاً خبر آلديغمزه كوره ، سزك آراكزده عقد ايتديككز صلحلر ، ارتشايه مستنددر . عثمانلى وزراسى اوروپاليلرك سوزلرينى چوق ديكله‌مشلر ، فقط دائما خيانت كورمشلر ، صاتيلمشلر ، ويا اغفال ايديلمشلردر . بناءً عليه روسيه ايله باب عالى آراسنده وقوع بولاجق توسطكزه لزوم يوقدر . سزك هدفكز بوتون بشريتى بربرينه دوشورمك ، صوكره استفاده ايتمكدر . سزك تجارتكزى طلب ايتمه‌يورز . اوكا محتاج بولونمايورز . سزك مضاعف قازانجلريكز بزم تاجرلريمزى اضرار ايتمشدر . سزك دينكز ، پارا قازانمقدر . معبودكز ، خستدر . قبول ايتديككزى سويله‌ديككز خريستيانلق ، رياكارلغكزك برماسكه‌سندن باشقه برشى دەكلدر . سزدن جواب ايسته‌ميورز . جواب ويرمه‌مكزى امر ايديورز ! »

عقائد قرآنيه‌نك اهل اسلام اوزرنده نه‌قدر قوتلى ونه‌قدر خيركار برتأثير اجرا ايتديكنى كوسترمك ايچون « بوكونكى توركيه » عنوانيله ۱۸۵۵ده موسيو (ا. اوبيسينى) طرفندن يازيلان اثردن بعض پارچه‌لر اقتباسيله بوفصله نهايت ويره‌جكز :

« دوغرولق وناموسكارلق »

« توركيه‌ده‌كى بوتون اقوام وبوتون صنايعك مشهرى اولان بويوك چارشيلرك منظره‌سى ، توركلرك فيز يونوميسنه بعضى خصلر علاوه ايديور . بوراده تورك ، ارمنى ويا روم قومشوسنك ياننده اوطورور ، كلن ، كچن مشتريلره دقت ايدر ، آره صيره « بويوروك چلبى ! » دير . توركك دكانى اوكنده توقف ايدرك برشيئك فيئاتنى صورارسه‌كز ، سزه اللى ويا يوز غروش ، دير . شايد بورانك

عاداتنه آشنا دەکلسه‌کز پازارلغه باشلارسه‌کز، اولك سزه ویره‌جکی جواب، پازارلغی قبول ایتمه‌مك و چبوغنی توتدیرمکه باشلامقدر. نه قدر اصرار ایدرسه‌کز ایدیکز، تورك بر پارا ایندیرمز. خریستیانلرله یهودیلر بام باشقه‌در. یوز غروشدن، سکسانه، آلتمشه، قرقه، حتی دها آشاغی اینرلر.

«بر قاعده اولارق ارمنی‌یه ایسته‌دیکی پارانك یاریسنی، رومه اوچده برینی، یهودی‌یه دردده برینی ویریکز. فقط مسلمانله آلیش ویریش ایتدیکمزمی، ایسته‌دیکی فیأتدن امین اولورکز و ایسته‌دیکنی ویریکز.

«تورك ویردیکی بر سوزه قطعیاً مخالفت ایتمه‌دیککندن باشقه‌لرینك‌ده سوزینه اینانیر. بر شیئك دوغرو اولدیغنه یمین ایدیکز. تورك اوكا مطلقا اینانیر. بر دفعه بر فرانسز ضابطی بر قماش پارچاسی آلمق ایچون چارشی‌یه کیتمش، بر کون اول بر آرقداشنك آلدیغی پارچەنك عینی باشقه بر تجاردن ایسته‌مش، فقط او تجارده بولامامشدی. بر دیکری دها یوکسك بر فیأت ایسته‌مش، نهایت ضابط آرقداشنك معامله ایتدیکی تاجره مراجعت ایتمش، اوده دها یوکسك بر فیأت طلب ایتمشدی. نهایت ضابط آرقداشنك آلدیغی فیأتی ایلری سورمش، تاجر اوكا یمین ایتمه‌سنی تکلیف ایتمش، بو تکلیفدن حیرته دوشن ضابط نتیجه‌نك نه اولاجغنی آكلامق ایچون یمین ایتمش، تاجرده درحال عینی فیأتله قماش پارچه‌سنی ویرمشدی.»

موسیو (اوبوسینی) دیرکه: «اعتراف ایدرم‌که بر انسانك سوزینه کوستریلان بو اعتماد، بوحیثیت آمیز معامله بنی ممنون ایتمشدر. بزم مملکتمزده بایعك نیچون مشتری‌یه نظراً مادون تلقی اولوندیغنی بیلمه‌یورم. تورکیه‌ده بویله برفرق یوقدر. صاتیجی کندینی اوزمز.

بوکون قومشوسی موفق اولدیسه اوده یارین موفق اولمایی امید ایدر . مؤذنك سسی بوکسلدیمی تورك ، دکانك ایچنده نمازینی ایفا ایدر ، یاخود مغازه‌سنی آچیق بیراقه‌رق وامنیت عمومیه‌یه کووه‌رك مجاور جامعه کیدر .

« استانبول کبی معظم بر مقر حکومتده تاجرلر معین وقتلرده مغازه‌لرنده بولونمادقلری ، کیجه‌لین اولر اهمیتسز سورکولرله محافظه اولوندیغی حالده بوتون سنه ظرفنده اوچ درت خیرسزلغك وقوع بولدیغنی دویمازسکز . حالبوکه خریستیانلرله مسکون اولان غلطه وبك‌اوغلی ظرفنده شرکون متعدد سرقتلر وجنایتلر وقوع بولور . »

عینی ناموسکارلق مملکتك هرطرفنده کورولور . انکلیز سیاحی ، (ده‌لی نیوز) غزته‌سنه اخیراً شوسوزلری یازمشدر :

« دون بر بولغارك آراباسنی کیرالادم . آرابایه جمله ارقداشلرمك چانطه‌لردن ، باووللردن ، خالیلردن ، کورکلردن وشاللردن متشکل اشیامزی یوکله‌جکدی . کیجه‌لین اوزرینه اوزانمق ایچون بر مقدار قورو اوت آلمق ایسته‌دیکمز ایچون یانمزه تربیه‌لی بر تورك آلمشدق . بولغار کویلیسی کیجه‌لین آرابه‌سنك او کوزلرینی بویوندورقلرندن چیقاره‌رق آلدی . کوتوردی . و آرابه‌یی یاپه یالکز بیراقدی . کندیسنه آرابا ایله برلکده بر آدامك براقیلماسنی واو آدامك اشیانی محافظه ایتمه‌سنی اخطار ایتدم . تورك جواب ویره‌رك دیدی که « نه‌لزومی وار افندم . اشیا کز بوراده هفته‌لرجه قالسه ، کیمسه اوکا ال سورمز . » بن‌ده قبول ایتدم . ایرتسی کون دوندیکمز زمان هر شی یرلی یرنده ایدی . دوشوندیکمز ، بوتون کیجه بورادن تورك عسکرلری کچیوردی . فقط هیچ بری آرابایه ال اوزاتمایی خاطرندن کچیرمه‌مشدر . بونی لوندره‌نك الك بویوك شهرلرندن

خریستیانلره سویله‌ییکز . سزك رؤیا کوردیککزی ظن ایدرلر . باری بونلر اویانسه‌لر ... »

تورکیه‌ده‌کی حماللرك ناموسکارلغی بزمکیلرك ناموسندن بالاتردر . غلطه‌دن کمیلره هر درلو اشیایی کوتورنلر بونلردر . فقط هیچ بر وقت بوراده برشی ضایع اولمایور . بوتون ملتك ضرب مثل حکمنده‌کی ناموسکارلغی بونی تسهیل ایتمکده‌در .

بردفعه بر تجار النده بشلکلردن متشکل ایکی بیك غروشلق بر کیسه ایله غلطه‌دن استانبوله کیدییوردی . طوپخانه‌دن چیقیورکن کیسه پاطلامش ، ایچنده‌کی پارالر داغیلمشدی . برمقداری ده دکزه دوشمشدی . خلق درحال پارایی طوپلامش ، بعضیلری ده دکزه آتیله‌رق اورایه دوشنلری کتیرمش ، تجارك کیسه‌سنه یرلشدیرمشلر ، صوکره بر حمال کیسه‌یی صیرتلایه‌رق تجارك اوینه کوتورمشدی . تجار اونده پاراسنی صایدیغی زمان تاس تمام بولمشدی .

مسامحه‌کارلق وخیرخواهلق

بزم (غربلیلرك) اوامر دینیه‌مزه قارشی کوستردیکمز رعایتسزلك ، دینمزك لازم غیر مفارقی اولان بعض ایجابات انسانیه‌یی اهمالمز ، الك سفیل سائقلرله بونلری فدا ایدیورمه‌مز ، تورکلرك نظرنده بزم دینمزك دلائل بطلاننددر . بوندن دولاییدرکه تورکلر اوروپایه «دیار کفر» دیرلر ؛ بزی « ملحد » و « کافر » صفتلریله یاد ایدرلر .

فقط بو استحقار ، هیچ بر وقت اعتسافه سائق اولمامقده‌در . باشقه یرلرده بر چوق مثاللرله کوستردیکم وجهله تورکلرك علیهنده ، هرکسه دیننی تبدیل ایتدیرمك و اعتسافکارانه حرکاتده بولونمق کبی وقوع بولان اتهامات ، یالکز اساس اعتباریله دکل ، دائمی معامله اعتباریله‌ده حق و حقیقته مخالفدر . ناصل دنیاده هیچ بر قوت ،

تورکه دینی تبدیل ایتدیرمزسه تورکده هیچ بر کیمسه‌یه دینی تبدیل ایتدیرمه‌یه تشبث ایتمز. تورکی ممنون ایتدیککز زمان سزه بودعاده بولونور: «جناب حق عاقبتکی خیره تبدیل ایتسین!» اسلام علماسی «قلبلره هدایت احسان ایدن، جناب حقدر» دیرلر. اسلام علماسنك کوزل بر سوزی واردر: «هر کسه‌ایلك ایت، جاهللرله جدال ایتمه.» تورکیه‌ده هیچ بر وقت تضییقات دینیه وقوع بولمامش، بالعکس تورکیه، خریستیان تعصبنك قربانلرینه التجا کاه اولمشدر. تاریخه باقیکز، ۱۵نجی عصرده اسپانیا و پورتکیزدن قوغولان بیکلرجه موسوی تورکیه‌یه التجا ایتمشلر، اوراده و آنجق اوراده درت عصر حضور و سکینت ایچنده یاشایابیلمشلردر. حال بوکه بو کونه قادار آتینه‌ده میلاد عیسی یورطیسنده یهودیلر سوقاقلرده کزمکه جسارت ایتمزلر، تورکیه‌ده ایسه ارمنی و روملرك تجاوزلرینه معروض قالان یهودیلر دولت طرفندن حمایه اولونورلر.

تورکیه دولتنده بوتون اقوام و ادیانه منسوب انسانلر واردر. تورکیه‌ده جامعلر، بلکه کلیسا و حاورالردن دها چوقدر؛ فقط جامعلر، کلیسالر و سائر معبدلره تعرض ایتمزلر. ازمیرده و استانبولده قاتولیکلك پارس و لیون ده کندن دها سربستدر. هیچ بر قانون اونلرك آیینلرینه تعرض ایتمه‌مکده‌در. اولولر دفن اولونیورکن بر آلای راهبلر، موم طاشییان و مزامیر اوقویان پاپاسلر طرفندن تشییع اولونورلر. بوتون یورطیلر بوتون کلیسالر طرفندن تسعید ایدیلیر.

دییورلرکه شرقك قاتولیکلرینی فرانسه، اورتودوقسلرینی روسیه حمایه ایدییور. عجبا یهودیلرینی کیم حمایه ایدییور؟ درت بش سنه مقدم، رسول اسلامه تجاوز تهمتیله مظنون بر یهودی موصللك تورك والیسنه کتیریلمش، بوتون خلق بو حرکتدن متأثر اولمشدی.

تورك پاشاسی مظنوننك افادەسنە مطلع اولدیغی زمان شو سوزلری سویلەمشدی : «بر آدم بو کبی تفوهاتدە بولوندیسە درحال غضب الٓهی یە اوغرادی . بناءً علیه بو آدملك بویلە سوزلر سویلەدیکنە اینانمایورم . اللهك عذابنە اوغرامایان بر آدمە بن جزا ویرەمم ! »

مسامحەکارلغك بونه کوزل برمثالیدر ! بوکا مقابل تورکیەدە « خریستیان کوپکلرك » هرکون اشکنجەیە اوغرادقلرندن ، یاخود هرکون قادینلرك چوواللرە قونەرق قوناقلردن دەکزە آتیلدقلرینە ایناننمایان قاچ کیشی واردر ؟!..

تورکیە حکومتی ، آنجق آوروپالی میسونەرلرك تورك مسامحەکارلغندن استفادە ایدەرك تجاوزکار بر خط حرکت تعقیب ایتدکاری ، خلقك وجدانی مضطرب و دولتك ایشلرینی مشوش بر حالە کتیردکلرینی کوردیکی زمان وضعیتی تعدیلە لزوم کورمشدر .

تورکیەدە ایلك دفعە اولارق ۱۷۸۱ دە کورون لازاریستلر ، حکومت طرفندن هیچ بر مانعەیە تصادف ایتمەمشلر ، بالعکس خیرکار بر مقصد تعقیب ایتدکاری کورولدیکی زمان تشویق کورمشلردی . تورکیە حکومتنك ارکانندن بری اولان حسیب افندی ۱۸٤٤ دە خیرپرور همشیرەلرك مکتبنی زیارت ایتدکدن صوکرە مکتبك فقیر چوجوقلرینە محتشم مکافاتلر کوندرمشدی .

تورکلر نظرندە ایلك یاپمق ، اك برنجی وجیبەدر . تورك شاعری نابی اوغلنە یازدیغی نصیحتنامەدە « قاپوسنی فقیر و محتاجلرە آچماغی » توصیە ایتمکدەدر . بونی یاپمق ، جامع انشا ایتمکدن ، مستمراً اوروج طوتمقدن ، متعدد دفعەلر مکەیە کیتمکدن خیرلیدر . خیرپرورلك ، دیانتپرورلکدن آیری بر شی دکلدر .

زکاتی ویرەمین بر آدم ، بر مسلمان اولمق حیثیتیلە یالکز وظیفەسنی ایفای

اهمال ایتمش اولماز، بلکه بالذات مسلمانلغی اهمال ایتمش اولور. چونکه زکات؛ نماز، اوروج، حج وشهادتین کبی ارکان اسلامیه‌دن بریدر.

دها باشقه بریرده‌ده بو خیرپرورلکدن بحث ایتمشدم. خیرپرورلك حدسز؛ دین، عقیده فرقی کوزه‌دیلمه‌دن، شخصی خصومتلر نظر اعتباره آلینمادن یاپیلان برشیدر..

موسیو (اوبسیتی) استانبولك کوپکلرندن بحث ایدییورکن دییورکه: «اوروپالیلرك متمادیاً آولامقده اولدقلری کوپکلر شهرك اك اوجرا طرفلرینه التجایه مجبور اولمشلردر. شهرك بو حوالیسنده کوپکلر کندیلرینه باقاجق، یاورولرینی اولومدن قورویاجق، صوك دمنده اونلره برشی تبرع ایده‌جك شفیق وحمیتلی انسانلر بولویورلر. کوپکك طوموز کبی تورکلر نظرنده تمیز تلقی ایدیلمه‌دیکی دوغرودر. بناءً علیه کوپکلر أولرك ایچنه آلینمازلر. فقط تورکلر کندیلرینی، کوپك کبی حیوانات اهلیه‌نك حامیلری عد ایدرلر.

«پیغمبر اسلام، شفقتی امر ایتمش، بونك باشلیجه فضائلك بری اولدیغنی، بوتون حیواناته مرحمتك تشمیل اولونماسنی امر ایتمشدر.»

«الحاصل کلمه‌نك حقیقی معناسیله، بو کونه قدر باربار معامله‌سی کوستردیککز تورکلر قدر انسانیتپرور بر ملت کورمه‌دم.» (۱)

(۱) بوکونکی تورکیه عنوانلی اثرنده میس (پاردو) دییورکه: «تورکلر، حیوانات اهلیه‌یه اك عظیم شفقتی کوستریرلر. بوندن دولاییدرکه سوت امن قوزولری کسمزلر. بر دفعه بر انکلیز سپورجیسی بر قایقله کزییورکن باشنده اوچان بر مارطی‌یی وورمش، بر آدم اولدیرمش قدر قایقجیلر طرفندن مؤاخذه اولونمشدی»

اوچنجی قسم

بهتانلرك ردی

اوچنجی قسم

بهتانلرك ردی

بر فصل

حضرت محمد علیهنده‌كی بهتانلر دورت أساسه ارجاع اولونابیلیر :

«۱ — حضرت محمد كندی اثری اولان بر دینی، وحی الٓهی ادعاسیله نشر ایتمشدر .

«۲ — محمد دینی قلنجله نشر ایتمشدر .

۳ — محمد ؛ قرآنده مادی ، حظوظ آور بر جنت تصویر ایتمشدر .

«٤ — محمد تعدد زوجاته جواز ویرمشدر.»

ایشته بز المزدن كلدیكی قدر بو بهتانلری رده چالیشه‌جغز :

۱

مسلمانلق بر دین الٓهیدر

حضرت محمدك هردرلو حرصدن آزاده اولدیغنی حیاتنك بوتون شرائطی اثبات ایتمكده‌در. بو حقیقت بالخاصه شونكله ثابتدر كه حضرت محمد دیننك كوكله‌شدیكنی كوردیكی و نامحدود بر قوتی حائز بولوندیغی حالده كندینی بو بولنمك ایچون بوندن استفاده ایتمه‌مش ، اصل ساده‌لكنی ذره قدر فدا ایتمه‌مشدر. شهوات نفسانیه‌یی تطمین ایتمك بحثنه

کاینجه حضرت محمدك زماننده حدسز ، پایانسز تعدد زوجات عادتی شایعدی . بناء علیه شهوات نفسانیه‌لك تطمینی آرزو اولونیورسه تعدد زوجات تحدید ایدیلمز . بالعکس اونك حدسزلکندن استفاده اولونوردی .

حضرت محمدك حیاتندن بحث ایدرکن بو نقطه‌یه دائر سویله‌دکلریمزه شونی علاوه ایده‌لم که پیغمبر هیچ بر وقت فوق‌البشر اولدیغنی ادعا ایتمه‌مش ، بالعکس « بن سزك کبی بر انسانم » دیمشدر . هم پیغمبر ، هم حکمدار اولان حضرت (داود) ایسه « اللهك الهامنه کوره توفیق حرکت ایدن » و « دیان معبدینك اوزرنده‌کی قرارلر قدر تمیز » انساندی . توراتك بیاننه کوره :(صول)ك ایکنجی قیزی (میکال)، داوودك برنجی زوجه‌سیدی . داوودك دورمنکوبیتی اثناسنده بو زوجه‌سی کندندن آلینمشدی . بونی متعاقب حضرت داوود متعدد قادینلرله اوله‌نمش ، وایلك زوجه‌سنی ایسته‌مکده اصرار ایتمشدر . فقط (میکال) کندیسنه اعاده اولونمادن ، وارمش اولدیغی دیکر بر آدمدن جبرا آلینمش ، میکالی چوق سه‌ون بو آدم ، بر چوجوق کبی آغلایارق زوجه‌سنی تعقیب ایتمشدی . [١]

خریستیان محررلر حضرت محمده هجوم ایدییورکن صیرچه‌دن بر أو ایچنده اوتوردقلرینی اونوتمه‌لر دها ایی اولمازمی ؟

حضرت محمد احراز اقتدار خصوصنده آنجق حضرت موسانك خط حرکتنی تعقیب ایتمشدر . حضرت موسی بر رئیس ، بر رهبر ، بر شارع صفتنی حائز اولماسه بنی اسرائیلی مصردن چیقارامازدی . بو یوزدن بر کیمسه حضرت موسایی بو خط حرکتی تعقیب ایتدیکندن دولایی حرص ایله اتهام ایتمه‌یی دوشونه‌مشدر . چونکه حضرت موسی او اقتداردن محروم اولسه ، یهودانك کندیسنه تودیع ایتدیکی

---

[١] صموئیل الثانی اوچنجی اصحاح .

وسـالتی ایفا ایده‌مزدی . عربستانده‌ده وضعیت بوکا مشـابهدی . عربستان یکدیکریله محاربه‌ایتمکده اولان مختلف قبیله‌لرله مسکوندی . بونلری برلشدیرمك و بر « کل » حالنه کتیرمك ایچون حضرت محمدك بونلرك ریاستنی درعهده ایتمه‌سی ، بونلره مسلمانلغی تلقین ایتمه‌سی لازمدی . بو حرکت ، حرص شـخصی کبی بر تهمتدن تماميله آزاده‌در .

حضرت محمده واونك عقائدینه مبذولاً عطف اولونان ساخته‌لك تهمتنه کلنجه ، رسول اسلامك ، حضرت عیسی کبی ، «توحیدباری» عقیده‌سنی تعلیم ایتمه‌سی ، بو اتهامك حقسزلغنه اك قوتلی شاهددر . مع مافیه ساخته‌لك ، اونك نبوت ادعاسنه [illegible]رشی درمیان اولونیورسه ، بوکاده امکان یوقدر . بت پرستلکی امحا ایده‌رك وحدانیت الـهیه‌یی تعلیم ایتمك رسالت الـهیه ایله یاپیله‌بیله‌جك بر ایش اولدیغی هرکسجه مسلمدر. حضرت محمدایسه عربستانده توحیدباری عقیده‌سنی اوقدار صاغلام بر صورتده تأسیس ایتمش واورادن بت پرستلکی اوقدر موثر برشکلده الغا ایتمشدرکه بر دها بت پرستلك هر هانکی شکلده اوراده ظهور ایتمه‌مشدر . حال بوکه اقوام خریستیانیه آراسـنده بت پرستلك یکیدن ظهور ایدنجه دیکرلرینه فائق اولان خریستیانلر ، بتلری قبول ایتمه‌ین خریستیانلری دینسز تلقی ایده‌جك درجه‌ده ایلری کیتمشلردی . [1]

حضرت محمدك تعالیمی ، انسانلرك بربرینه قارشی تعقیب ایده‌جکلری خط حرکتی تنظیم ایدن وظائف اخلاقیه‌یی تعلیم ایدر . قرآن کریم ، بو وظائفی شـایان حیرت بر بلاغت و اصرار ایله افاده ایلر . بونی اسلامیتك اك مدهش دشمنلری بیله اعتراف ایدییورلر .

---

[1] بیزانس امپراطوریچه‌سی (ایرین) اوغلی (قسـطنطین) ك کوزلرینی چیقارتدقدن صوکره تخته چیقمش ، ٧٨٧ ده ازنیق قونفرانسنی طوپلاتدیره‌رق اصنام وهیاکله عبادتی احیا ایله‌مشدر .

بعض خریستیان محررلرینك استهزا ایله یاد ایتدکلری بر مسئله ، أسرا حادثه‌سیدر . بو محررلر ابلیسك حضرت عیسایی بیابانلرده دولاشدیردیغنه اینانیورلرده بوکا نیچون اینانمایورلر ؟

متی انجیلنك دردنجی اصحاحنده بیان اولوندیغنه کوره « ابلیس یسوعی آلارق چوق یوکسك بر داغه چیقارمش ، جهانك بوتون مملکتلریی و شرفلرینی کوسترمشدر . » أسرا حادثه‌سنك مجازی اولدیغنی سویلرسه‌ك اونك غیر قابل ایضاح بر نقطه‌سی بولونمادیغی آکلاشیلیر . مثلا « براق » برقدن‌دها سریع بر صورتده حرکت ایدن «فکر»‌در . رسول اسلام ایله حضرت جبریلك یوکسلدیکی « نور مردیوه‌نی » ، بوتون سماواتی کچه‌رك عرش الوهیته یوکسلن « تأمل »‌در . اوتوشی ذات کبریایی خوشنود ایدن قوشك سسی ؛ مؤمنلرك عبادتیدر . .

بوتون خریستیان الٓهیاتجیلری مشغول اولدقلری مسائلی حل ایچون مجاز و استعاره‌یه کووه‌نیورکن مسلمانلری نیچون بو حقدن محروم ایتمك ایسته‌یورلر ؟ خریستیان الٓهیاتجیلری اله حقیقی تمثیل ایدن بر پیغمبرك (آخاب) ی آلداتمق ایچون یالانجی بر روح ایله استشاره ایتمه‌سی کبی ابلهفریبانه بر شیئی تأویل ایدییورلر . توراتك (ملوك اول عنوانلی سفرینك یکرمی ایکنجی اصحاحنه کوره « رب دیدی که : آخابك (راموت جلعاده) کیدوب اورایه آتیلماسنی کیم تأمین ایدر ؟ بری شویله ، دیکری بویله جواب ویردی . بونك اوزرینه بر روح کلدی ، ربك اوکنده طوردی . بن اونی الداتیرم ، دیدی . رب ، ناصل ؟ دیدی . اوده چیقارم ، بوتون پیغمبرلرك آغزنده یالانجی بر روح اولورم . دیدی . رب ، الداتابیلیرسك ، ومقتدر اولورسك دیدی . کیت یاپ . »

سلیمانك بوتون ترنماتی ، حضرت عیسانك کلیسانه اولان محبتنی افاده ایدن بر مجاز تلقی اولونمایورمی ؟ عهد جدیدده عینی شی تطبیق

بولونيور. چونكه حضرت عيسى كنديدن بحث ايديوركن، اوزوم، يول، قاپوكله‌لري قوللانيور، اكمك وشرابك كندي بدني وكندي قاني اولديغني سويله‌يور. بونك مجازى برصورتده قبول اولونماسي يوزندن خريستيانلر آراسنده عيسانك اكمك وشرابي بدنينه وقانينه تحويل ايتمك كبي بت پرستانه بر آيينك وجود بولماسنه سببيت ويرمشدر. مع‌مافيه مسلمانلقده بوكبي شيلره، برپاپاسك سويله‌ديكي سوزلرله شراب وا كمكك قانه و أته تحول ايتمه‌سي كبي جاهلانه، حماقتكارانه هيچ برشي يوقدر.

حضرت محمدك يكي بر دين كتيرمه‌ديكني، بالعكس اللهك ابراهيم و اسماعيله وحي ايتديكي ديني احيايه كلديكني سويله‌ديكي حالده حقيقت حالده يكي و مصنع بر دين تعليم ايتديكي ده سويله‌نيلمكده‌در. فقط اكر بو دين اسكيلردن، هدف عبادت، و اوكرتديكي وظائف اخلاقيه ايله آيريليورسه او حالده موسانك، عيسانك و محمدك دينلري ده يكي بر دين ده‌كلدي. حضرت موسانك ديني، آدم، نوح، ابراهيم، اسحق، يعقوب و اسماعيلك ديني احيا ايديور، وحدانيت الهيه‌يي تقرير ايديور، الهه محبت و اطاعتي توصيه ايديور، ارادهٔ الهيه و جمعيت بشريه‌نك تحميل ايتديكي وظائف اخلاقيه‌نك ايفاسني تعليم ايله‌يوردي. حضرت عيسى هر شيئك فوقنده الهي سه‌ومه‌مزي، كنديمزي سه‌وديكمز قدر قومشولرمزه محبت كوسترمه‌مزي اوكره-تيوردي كه بو بوتون انبيانك تبليغ ايتديكي احكامك عيني‌در. بناءً عليه عيسانك عقيده‌سي ده يكي بر شي ده‌كل، حضرت موسى طرفندن تبليغ اولونان عقيده‌نك عيني ايدي. شو فرق ايله بر بريمزه قارشي ايفا ايده‌جكمز وظائف اخلاقيه اسكيسندن دها قوتلي بر صورتده امر اولونمشدي. «كندينه ناصل معامله اولونماسني ايسته‌يورسه‌ك باشقه-لرينه ده اويله‌جه معامله ايت» قاعدهٔ الهيه‌سي انسانلرك جاهلانه قدر هر كسك

رعایت ایده‌جکی اساسات اخلاقیه‌یی تلقین ایدیوردی .

حضرت عیسانك زمان ظهورنده یهودیلرك اخلاقی مدهش بر تردی یه اوغرامشدی . خودپرستلك چوقدن بری جابجا برماهیت آلمشدی . صنوف روحانیه ایله خلق ایچنده شایع اولان اخلاق ، خست ، غصب وغارت ، ظلم وتضییق ایدی . دین نامنه منحصراً بر طاقم مراسم وآیینلره رعایت ، محض استقامت عد اولوندیغندن قیصه بر زمانده بونلر حقیقی معنالرینی ضایع ایتمشدی . حضرت عیسانك رسالتی بوفنالقلرك اوکنه کچمه‌یی استهداف ایدیوردی . بوده حضرت عیسانك اساس اعتباریله موسویلکی احیا ایتمه‌یی استهداف ایتدیکنی کوستریر . حضرت محمدك وظیفه‌سی ، یالکز عقائد اخلاقیه‌یی اوکره‌تمك ده‌کل ، بوندن باشقه الله‌ه عبادتی تأسیس ایتمکدی . چونکه ایچنده ظهور ایتدیکی خلق ، عقائد دینیه ووظائف اخلاقیه اعتباریله صاپمشدی . بو اعتبار ایله حضرت محمد ، حضرت ابراهیمك دینی احیا ایتمش ، ودین ابراهیمی‌یی احیا ایتمه‌یی استهداف ایتدیکنی سویله‌دیکی زمان آنجق حقیقتی افاده ایله‌مشدی .

مملکتنده بویوك ودواملی تجددلر وجوده کتیره‌رك وحدانیت الهیه‌یی تأسیس ، مترددی وقورقونج بت پرستلکی امحا ؛ چوجوقلری دیری دیری کوممك عادتی افنا ؛ ایچکی وقمار کبی تردئ اخلاقینك منبعی اولان فنالقلری منع ؛ حدسز ، پایانسز تعدد زوجاتی اصغری درجه‌یه تنزیل ایدن بویوك بر مجددك ساخته‌کار و ریاکار عد اولونماسنه امکان وارمیدر؟ بو رسالت الهیه‌نك مصنع اولدیغنه قائل اولابیلیرمی یز؟ اصلا ! حضرت محمد آنجق حقیقةً صمیمی بر شعور ایله بو قدر ثباتکارانه و مقدمانه حرکت ایده‌بیلیر و ذره قدر صارصیلمادن ، خدیجه‌یه افشای راز ایتدیکی کوندن عایشه‌نك قوللرنده ترك حیات

ایتدیکی کونه قدر چالیشه بیلیردی .

انسانلرك وجدان و حرکاتنده بویوك بر انقلاب یاپابیلن بر انسان، محقق که، خالقنه قارشی ایمان تام ایله متحسس صمیمی و صادق بر انساندر. بو انسان دوغرودن دوغرویه ذات کبریانك ید تقدیرنده اولدیغی کبی رسالت الهیه‌یی‌ده حائزدر .

حضرت محمد رسالتنه صورت قطعیه‌ده قانعدی . بو قناعت اساسسز ده‌کلدی . هر درلو استهزا و حقارت ایله قارشیلانان رسول اسلام، یولندن قیل قدر آیریلمادی. تهدیدلر، اشکنجه‌لر اونی توحید باری عقیده‌سنی تلقیندن ، زماننده شایع اولان اخلاقدن چوق یوکسك بر اخلاقی تعلیمدن آلیقویه‌مامشدر. حضرت محمد ، سلطنت پشنده قوشمادی، ریاست روحانیه احرازینه اوغراشمادی. مسامحه ایسته‌دی، انسانلری اقناع ایدرك حق یولنه دعوت ایچون حریت ایسته‌دی . انسانلرك عدالته رعایت ایتمه‌لرینه چالیشدی، مرحمتی سودیرمه‌یه اوغراشدی. حضور باریده تواضعی اوکره‌تدی. بوتون بونلرك مؤیده‌سی اولارق انسانلرك حشر ونشر اولوناجغنی وروز قیامتده محاکمه اولوناجقلرینی سویله‌دی. محمد، « حق کلدی ، باطل زوال بولدی » آیتلرینی اوقویارق کعبه‌نك (۳۶۰) بتنی خردوخاش ایتدی. بووظیفه‌سنی اکمال ایتدکدن صوکره باشقه‌لری کبی (مکه) ده تختنی قورمادی . بت پرستلکدن قورتاردیغی کعبه‌نك یاننده بر سرای انشا ایتدیرمه‌دی . بالعکس آبا واجدادینك شهرینی ، ملتنك مرکزینی ، دیننك حرمنی ترك ایدرك محنت ومشقت زماننده کندیسنه یار اولانلرك آراسنده‌کی متواضع خانه‌سنه عودت ایتدی .

۲

مسلمانلق قلیجله انتشار ایتمه‌مشدر

مسلمانلغك قلیجله انتشار ایتدیکی تهمتنك بر درجه‌یه قدر دوغرو

اولديغنى فرض ايدرك بت پرستلردن بر مقدارينك وحدانيت الهيه‌يى طانيماق اوغورنده اولدكلرينى فرض ايده‌لم، فقط بوكا جواباً ديرزكه جناب حق طرفندن امر اولونان بر شى، هيچ بر وقت ظلم تلقى ايديله‌مز. خريستيانلر جناب حقك، بت پرست كنعانليلرى، بت پرست اولدقلرندن دولايى بنى اسرائيل طرفندن امحا اولونمالرينى امر ايتديكنه، حتى (ياهووا)نك بو امرى انفاذ ايتديرمك ايچون بر معجزه ايشله‌ديكنه، (يوشع)ك بوتون دشمنلرى افنا ايتمه‌سنى تأمين ايچون شمس ايله قمرى يرلى يرنده دوردوردیغنه معتقددرلر. مادام كه خريستيانلر بو اعتقادى پرورده ايديورلر، محمدك عينى وسائطى قوللانماسنه اعتراض ايتمه‌مليدرلر. يوقسه محمدك زماننده‌كى بت پرستلك، موسانك زماننده امحا اولونان بت پرستلكدن دها فضله نزد الهيده مقبول اولديغنى ادعا ايتمك كبى بر تناقضه دوشرلر.

حضرت محمدك حربلره كيريشديكى محققدر. فقط اونك حربلرى موسانك حربلرى كبى امحا حربلرى دگلدى. حضرت محمدك شايان تقدير هدفى عربستانى برلشديرمك، بر دولت وجوده كتيرمك، اونلره هر شيئك خالقى اولان بر اللهه عبادت ايتمه‌يى اوگرتمكدى.

حضرت محمد مسلمانلغى قبول ايدنلرى عاليجنابانه بر صورتده قبول ايتمش، اونلره قوللرينى آچمش، فقط متجاوزلرى تنكيل ايتديسه‌ده معصوم قادينلرك، قيزلرك و چوجوقلرك قانى قورومشدى. خلاصه، حضرت محمد، مسلمانلغى قبول ايده‌نلره ادنى بر تجاوزده بولونلماسنى امر ايتمش، اونلره قارده‌ش معامله‌سنك تطبيقنى طلب ايله‌مشدى. موسى ايسه بالعكس، قطعياً مرحمت كوسترميه‌رك اقوامى استيصال ايله‌مشدى. حضرت محمد طرفندن بويله بر شى ياپيلمامش،

یالکز خریستیانلر ، بالخاصه اسپانیوللر (په‌رو) ایله مکسیقانك فتحی اثناسنده بوخط حرکتی تعقیب ایتمشلردی. ۱] قرآن کریمك هیچ بریرنده، بوتون انسانلغك قبول ایتدیکی عدالت ومرحمت مفکوره‌لرینه منافی بر تك امر کورولمز. حال بوکه بوکون اللرده کزن کتاب مقدس‌ده شو امرلر واردر:

« موسی، دیدی، رب امر ایدیور، هرآدمك یانی باشنه قیلیجی قویکز. صوکره اوتاغك ایچنه کیریکز ، چیقکز ، هرآدمی وقرده‌شنی ، هر آدمی وآرقاداشنی ، هرآدمی وقومشوسنی اولدیریکز » ۲]

«یشوع اسرائیلك ربی طرفندن ویریلن امره توفیقاً بوتون مملکتی قیردی کچیردی ، بوتون حکمدارلری اولدیردی ، کرده برشی براقمادی . هرذی حیاتی امحا ایتدی . » ۳]

« صموئیل شاوله دیدی که کیت ، عمالقه‌یی وور ، نه‌لری وارسه امحا ایت، هیچ برینی قوروما، ارکك، قادین، چوجوق، امزیکلی یاورو ، اینك، کچی ، دوه ، اشك هپسنی کس » ٤]

« ربنك سکا میراث ویردیکی بوتون بلده‌لرك اهالیسندن نفس آلان هیچ برینی قوروما، هیتیتلری، اموریلری، کنعانیلری، حویلری، یوسیلری ، ربنك امرینه توفیقاً امحا ایت » ٥]

صوکره حضرت عیسا طرفندن جبلده ایراد اولونان ومنحصراً مرحمت تنفس ایدن موعظه‌سنك نره‌سنده ، بالآخره اونك نامنه ارتکاب اولونان اعتسافاتی تأیید، یاخود اونلرك ایقاعنی ترویج ایدن برشی

۲] اسپانیوللر ۱۲ میلیون هندلی‌یی افنا ایدیورکن حرکتلرینك کتاب مقدسك تصویبنی حائز اولدیغنی ظن ایدیور، بنی اسرائیلك کنعانه یایدقلرینی اورنك اتخاذ ایدیورلردی. (لاس قاساس) دییورکه: «(سنی دومینقو) و(ژامایقا) آدالرنده اون اوچ حواریتك شرفنه اون اوچر هندلی‌یی بردن اعدام ایدن سهپالر اقامه اولوندیغنی بالذات کوردم . » دها صوکره عینی محرر دییورکه: « کوپکلر طرفندن پارچه‌لانمق اوزره دیری دیری چوجوقلرك آتیلدیغنی ده کوردم.»

۱] کتاب الخروج ۳] یشوع ۱۰، ٤۲ ٤] صموئیل اول ۱٥ ، ۳
٥] کتاب تثنیه .

واردر؟ بوتون بو اعتسافات کیمه عطف اولونابیلیر؟ بو سؤالك جوابی قولایدر. بونلر یا کلش یزه بویوك عنوانی طاشییان (قسطنطین) ه عائددر.

حضرت عیسانك ارتحالندن صوکره اونك عقائدی بر بری متعاقب ایکی آیری شکلده تأویل اولونمش و بونلره خریستیانلق نامی ویریلمشدی. بونلرك برنجیسی پول، حتا کبی حواریونك حائز اولدقلری صلاحیتله ایلری سورولمش، ایکنجیسی (قسطنطین) طرفندن وقوع بولمشدر.

صرف سیاسی سائقلرله خریستیانلغی قبول ایدن، فقط ارتکاب ایتدیکی ظلملردن دولایی کندیسنه بحق ایکنجی (نه‌رون) عنوانی ویریلن (قسطنطین) ٣٢٤ ده اجتماع ایدن (ایزنیق) قونفرانسنه ریاست ایتمش، ایلك دفعه بو قونفرانسده عیسانك الوهیتی قبول ایدیلمشدی.

آردی آراسی کسیلمه‌ین، قانلی، فقط فائده‌سز مجادلات دینیه‌ده بیکلرجه خریستیانك الك مدهش اشکنجه ایله قان دوکولمش، بر بری قارده‌ش و دوست تلقی ایده‌جك انسانلرك بو حالنی کوره‌ن، (پوافته‌ر) پسقپوسی و آبای کلیسانك اسکیلرندن بری اولان (سن هیله‌ر) دردنجی عصر میلادیده بو وضعیتی شو سوزلرله تقبیح ایتمشدی:

« بو نه شایان تأسف بر حال و نه تهلکه‌لی وضعیتدر که انسانلرك دوشونجه‌لری صاییسنجه مذهبلری، آرزولری مقدارنجه عقیده‌لری، خطا وقصورلری عددنجه ضلالتلری وار. بونك سببی بزم مذهبلریمزی کیفی بر صورتده وجوده کتیرمکلکمز، و ینه کیفی صورتده ایضاح ایتمکلکمزدر.. هر سنه، حتی هر آی، یکی مذهبلر وجوده کتیره‌رك کوزه کورونمه‌ین اسراری کشفه تصدی ایدییورز. یاپدیغمزه پشیمان اولویورز. پشیمان

اولانلری مدافعه ایدییورز . مدافعه ایتدکلریمزی تأمین ایدییورز. یاخود باشقه‌لرینك عقیده‌لرینی تقبیح ایتمکله کندی عقیده‌لریمزی تقبیح ایتمش اولیورز. یاخود کندی عقیده‌مزی تقبیح ایتمکله باشقه‌لرینك عقیده‌سنی چوروتییورز. بربریمزی تارمار ایتدیکمزدن بربریمزك خرابیسنه سبب اولویورز ۰ ۱]

ایزنیق محلنده قسطنطین ۲] پاپاسلره اك مصیبت انکیز نتیجه‌لری تولید ایدن نفوذ واقتداری بخش ایتمشدی. بوحادثه‌نك سببیت ویردیکی فلاکتلرك خلاصه‌سی بروجه آتیدر: غیر متجاوز مسلمانلرده وتورکاره قارشی طقوز اهل صلیب حربنك تخریبات وقتل عاملری . بویوزدن ایکی یوز سنه ظرفنده میلیونلرجه انسان محو اولمشدی، اما پاپیستلر قتل عام ایدیلمش ، لوته‌ر مذهبنك سالکلریله پاپیستلر امحا اولونمش ، سکزنجی هانری ایله تیزی ماری طرفندن قتل عاملر امر ایدیلمش، سن بارتلمی ۳] قتل عامی وقوع بولمش، برنجی فرانسیس ایله دردنجی

۱] (کیبون) ك رومانك اضمحلال وسقوطی عنوانلی اثرندن

۲] قسطنطین زوجه‌سنی قاینار صو ایچنده بوغمش ، کندی اوغلی (قریسپوس) ی اعدام ایتمش ، همشیره‌لری قونستانتیا ایله اناسطاسیانك قوجه‌لرینی اولدیرمش ، قاین پدری (ماقسیمیلیان هرقول)ی قتل ایتمش، همشیره‌سی قونستانتیانك اون ایکی یاشنده‌کی اوغلیله دها باشقه‌لرنی اولدیرمشدر . بونلرك آرسنده سوپاتور. نامنده بت پرست بر راهب واردرکه (قسطنطین) ی قاین پدرینی اولدیرمك کناهندن آزاد ایتمه‌دیکی ایچون اولدیریلمشدی . ایلك خریستیان ایمپراطور بوماهیتده برآدمدی ! ...

۳] یالکز پارسده (۵۰۰) موقع صاحبی انسان ایله (۱۰,۰۰۰) کیشی محو اولدقدن باشقه ولایتلرده‌ده بیکلرجه انسان اولدیریلمشدی . بو ۱۳ نجی غریغوری ، مرتکبلری عنوایتدکدن باشقه بوحادثه‌نك تسعیداولونماسنی طلب ایتمش ، بناءعلیه چوق محتشم آیینلر یاپیلمشدی . کندیسنی حضرت عیسانك خلیفه‌سی عد ایدن بو آدم اوقدر حیاسزلق کوسترمشدرکه بو حادثه دولاییسیله بر مدالیه‌نك ضربنی بیله امر ایتمش ، مدالیه‌نك بر طرفنه کندی صورتنی، دیکر طرفنه تخریبکار ملکك رسمی باصیلمش ، آلتنه « هوغونولرك قتلی » کلمه‌لری حك اولونمشدی .

هانری نك دورلری آراسنده‌کی قرق سنه ظرفنده متعدد قتل عاملر دوام ایتمش، انکیزیسیونلرك قتل عاملری ١] مجادلات دینیه اثناسنده وقوع بولان قتالار، یکرمی سنه پاپالر پاپالرله، پسقپوسلر پسقپوسلرله، دوکوشمشلر؛ انسان زهرله‌مك، کیزلیجه آدم اولدیرمك کبی جرملر شایع اولمش، هر بری نه‌رونلری، قالیغولالری کریده براقان اون ایکیدن فضله مدعی پاپالر هر دورلو ٢] جرمی، جنایتی، خیانتی ارتکاب ایتمشلر، یکی دنیا اهالیسندن اون ایکی میلیون انسان امحا ایدیلمشدر!

اعتراف ایتملی‌یز، اون درت عصر دوام ایدن بو قدر قورقونج و فاصله‌سز محاربات دینیه سلسله‌سی آنجق اقوام خریستیانیه آراسنده کورولمشدر. «بت‌پرست» کلمه‌سیله تحقیر اولونان ملتلردن هیچ بری برطاقم جعلیات اوغورنده بر داملـه قان دوکمه‌مشدر.

«ژوریو» دیرکه حقیقتی سربستجه سویله‌ملی‌یز. فرانسه قراللری فریونلرله ساقسونلرك مملکتنده خریستیانلغی جبرایله تأسیس ایتمشلردر. شمالده‌ده عینی خط حرکت تعقیب اولونمشدر. پاپالری تقبیحه جرأت ایدن والهنسلر، ایله آلبیجه‌نسلر آراسنده، و یکی دنیاده عینی شکلده حرکت اولونمشدر. بوندن‌ده آکلاشیلیورکه حضرت محمدك دینی قوتله نشر ایتمه‌سی شایان مواخذه کورمه‌مزه محل یوقدر. چونکه قوت استعمالی

١] (لوره‌نت)‌ك حسابنه کوره ١٤٨١ ایله ١٨٠٨ آراسنده انکیزیسیونلر طرفندن احراق اولونانلرك عددی (٣٤٠٢٤)ه بالغدر.

٢] ١٦٢٧ ده پاپا (اوربان) نشر ایتدیکی بر امرنامه ایله پاپادن مساعده آلمادن ویرکی طرح ایدن امرایی، تورکلرله ویا کلیسادن آیریلانلرله معاهده عقد ایدنلری، روما محکمه‌سنك احکامنه اعتراض ایدنلری، کاملاً تلعین ایتمشدی.

عجبا حضرت محمد، یاخود اونك دیننه منسوب بر کیمسه هیچ بر وقت کندیسنه بو قدر صلاحیتلر ویرمشمیدر؟..

فنا برشی ایسه بزمده بوندن استفاده ایتمه‌مز کرکدی . حال بوکه بز دردنجی عصر میلادیدن عصر حضره قدر اوندن استفاده ایتدك . بوکا رغماً خط حرکتمزك انجق شایان تحسین اولدیغنی سویله‌یورز . مادامکه بویله‌در . بو خط حرکتك ، بو وسائطك مشروع اولدیغی اعتراف اولونمالیدر . یوقسه برنجی عصرده جنائی عد اولونان برشیئك دردنجی عصرده مشروع طانینماسی ، یاخود دردنجی عصرده مشروع اولان برشیئك برنجی عصرده مشروع کورولمامسی عین حماقتدر . دردنجی عصرده جناب حق یکی برشریعت کوندرسه‌یدی بونی ادعایه امکان تصور اولونه‌بیلیردی . خریستیانلر آنجق وعظ ایله مأمور اولدقلری حالده ، کندی دینلرینه منسوب اولمایانلری آتش وقیلیجله امحا ایتمشلردر . »

مشهور مورخ (کیبون) مسلمانلرك مسامحه‌کارلغیله خریستیانلرك تعصب واعتسافکارلغنی شویله‌جه کوستریور : « مسلمانلر طرفندن وقوع بولان حربلر ، حضرت محمدك تصویبیله وقوع بولویوردی . معمافیه حضرت محمدك خلفاسی ، اونك حیات وسیرندن آلدقلری درسلردن ، غیرمؤمنلرك مقاومتنی کندیلکندن قیره‌جق مسامحه‌کارلغی انتخاب ایتمشلردر حضرت ابراهیم ، حضرت موسی وحضرت عیسانك اتباعی حضرت محمدك دینی قبوله دعوت اولونمشلر ، معتدل جزیه‌نك تأدیه‌سنی قبول ایتدکلری تقدیرده کندی دینلری اوزره‌قالمق حریتنی احراز ایتمشلردی . »

حضرت محمدك مسامحه‌کارلغی حقنده ایراد اولونان بوبیاناتی تأیید ایچون (میث) یسقپوسی طرفندن « شرق ایله سائر مملکتلرك وصفی » عنوانلی اثردن ، رسول اسلامك سینا راهبلریله عمومیتله خریستیانلره ویردیکی براتی نقل ایدیورز . مؤلفك تقوایرورلکی ، استقامت ووقوفی وثیقه‌نك صحتنه شاهددر . وثیقه بروجه‌آتیدر :

حضرت محمد طرفندن سینا راهبلرینه عموم خرستیانلره ویریلمش برات

حضرت محمد طرفندن ویریلن براتك ماده‌لری شونلردر :

١ — هر کیم بو عهدنامه‌نك احکامنه مخالفت ایدرسه عهد الهی‌یه مخالفت ایتمش اولور ، و کیم اولورسه اولسون لعنته مستحق اولور .

٢ — راهبلردن هرهانکیسی سیاحت ایده‌رك بر داغ ، تپه ، کوی ، دکز ویا چولده ، ویا بر مناستر ، کلیسا ویا معبدده یرلشیرسه حمایه اولوناجق ، کندیسنه هردرلو تسهیلات کوستریله‌جك ، مالی و جانی محافظه ایدیله‌جکدر .

٣ — بونلردن بر کونا ویرکو ویاجزیه آلینمایاجق ، بویله برشی اعطاسنه اجبار ایدیلمیه‌جکلردر .

٤ — بونلرك حاکملری ، والیلری ده کیشدیریلمیه‌جك ، بو مأمورلر مأموریتلرندن عزل ایدیلمیه‌جکلردر .

٥ — سیاحت اثناسنده بونلر برکونا تجاوزه اوغرامایه‌جقلردر .

٦ — بونلر ، کندیلرینه عائد کلیسالردن اخراج ایدیلمیه‌جکلردر .

٧ — بونلرك حاکملری ، والیلری ، زاهدلری ، مریدلری ، خدمتجیلری ، هرهانکی ویرکویه تابع اولمایاجقلردر .

٨ — بو عهده تجاوز ایدنلر امر الهی‌یه تجاوز ایتمش اولورلر .

٩ — داغ باشلرنده منزویانه برحیات امرار ایدنلر ویرکی و اعشاره تابع ده کلدرلر .

١٠ — محصولاتك برکتلی زمانلرنده خلق بونلره برحصه ویرمه‌لیدرلر .

١١ — حرب زمانلرنده بونلر اقامتگاهلرندن اخراج ايديلميه‌جكلر، حربه اشتراكه اجبار ايديلميه‌جكلر، وكنديلرندن برشی طلب اولونمایاجقدر .

[بوماده‌لر راهبلره متعلق هرشيئی متضمن اولديغی كبی مواد آتيه بوتون خريستيانلره عائد خصوصاتی ايضاح ايتمكده‌در] .

١٢ — مقيم اولان خريستيانلر، تجارت وثروت صاحبی اولانلر ويركی اعطا ايدرلر .

١٣ — خريستيانلردن باشقه برشی آلينماز .

١٤ — شايد برخريستيان قادين برمسلمانله ازدواج ايده‌جك اولورسه زوجی اونی كليسايه كيدوب عقيده‌سنه كوره ايفای عبادتدن منع ايتميه‌جكدر .

١٥ — خريستيانلر كليسالرينی تعمير ايتمكدن منع اولونمایاجقلردر .

١٦ — بوشرائطه رعايت ايتميه‌نلر او امر الهيه‌يه مخالفت ايتمش صاييليرلر .

١٧ — بونلرك عليهنده بركيمسه سلاح طاشیمایه‌جق، بالعكس مسلمانلر اونلری مدافعه ايده‌جكلردر .

١٨ — مسلمانلر بوعهدنامه‌نك احكامنه علی الدوام رعايت ايده‌جكلردر .

بوعهدنامه‌يه اصحاب كزين شاهد اولارق امضالرينی قويمشلردر .

بوتون بوايضاحات حضرت محمد عليهنده وقوع بولان ايكنجی اتهامك‌ده اصل واساسدن عاری اولديغی كوسترر .

٣

قرآنك تعريف ايتديكی جنت

حضرت محمدك عليهنده درميان اولونان ديكر برتهمت‌ده اونك

کتیردیکی شریعته توفیق حرکت ایدنلره و اونك تعالیمنه کوره یاشایانلره موعود اولان جنتك حظوظات مادیه ایله مالامال اولماسیدر . فقط بونی ده تأمل ایتدیکمز تقدیرده خریستیانلرك أبلهفریبانه تصوراتنك نا محل اولدیغنی کوروروز. قیامت کوننده وجودیمزك فوق التصور بر شکل اکتساب ایده جکنه ، وحواسمزدن هر برینك اك بویوك اذواقی ادراك ایده جك درجه ده خارق العاده نشاط وفعالیت احراز ایلیه جکنه ایناندقدن صوکره بونده اکلاشیلمایاجق برشی قالماز . چونکه بوملکاتك فعالیتنی سلب ایدر ، اونلرك ایفاسیله متلذذ اولاجقلری وظائفی ایفا ایتدیرممزسه‌ك اونلرك عادتا بزه بلا مقصد بخش ایدلدیکنی یاخود تماماً منکسر ومتألم ایتمك ایچون ویرلدیکنی کوسترمش اولورز. مادام که قیامت کوننده بزه بدنمز وحواسمزده اعاده اولوناجقدر ، او حالده حواسمزك اوراده نائل اولاجغی شیلردن متذوق اولمایاجغی کیم سویلیه بیلیر و بوکبی اذواقدن متلذذ اولمق ناصل بر کناه ، بر جرم ویا تردن تصور اولونابیلیر ؟ بالخاصه تقبیح اولونان ذوق جنسی یه کلنجه بو ذوقی دنیاده ظهور ایدن اك مکمل مخلوق اولان انسانه جناب حق بخش ایتمه‌مشمیدر ؟ ذات کبریا انسانلره حیاتك ادامه‌سنه لازم اولان هر شیئی لطف ایتدیکی کبی نسل بشری یی توالی ایتدیرمك وظیفه‌سنی ده ذوق آور بر حس ایله مشبوع قیلمشدر.

قرآنك مؤمنلره قادینلر، کوزل باغچه‌لر وسائر حسی ذوقلر بخش ایتدیکی دوغرودر . فقط سعادت اخرویه‌نك بوشیلرده اولدیغنی ظن ایتمك دوغرو دکلدر . چونکه روح بدندن دها اصیل اولدیغی ایچون بدنه اذواقی بخش اولونمش ، فقط روحه ده اذواق علویه‌سی تأمین ایدلمشدر . بونك اك بویوکی رؤیة اللهدر . بو ذوق أعلی جنتك سائر اذواقنی اونوتدیره‌جقدر . جنتده باغچه‌لر، کاشانه‌لر، نعمتلر، وسائر شیلرله

اكتفا اولانلر ، اهل جنتك اك پست سويه سنده درلر . اك يوكسك مرتبه يي احراز ايدنلر هر كون رؤية الله ايله بكام اولانلردر . بناءً عليه جنتك منحصراً اذواق حسيه ايله مالامال اولديغني سويلهمك دوغرو اولماديغي كبي مسلمانلرده اذواق اخرويه نك منحصراً مادي اولماديغنه قانعدرلر . برچوق اسلام علماسي ، مادي اذواقي تصوير ايدن كلماتك تمثيلي برصورتده اذواق روحانيه يي تصوير ايتديكني سويله يورلر .

مشهور (هايد) ديركه : « مسلمانلرك برچوغي جنت اذواقنك قابل ادراك اولمق ايچون مجازي برصورتده تصوير اولونديغني ، ناصلكه كتاب مقدسده ده بوكا مماثل شيلر بولونديغني سويلرلر . فاس سفيرينه برمكتوب يازييوركن برباغچه نك جنت كبي اولديغني سويله ديكم زمان بكا ويرديكي جوابده دنياده جنتله قابل قياس برشي بولونماديغي ، جنتده كوزك كورمه ديكي ، قولاغك ايشيتمه ديكي ، عقلك تصور ايده مديكي شيلر بولونديغني يازمشدي . » بوكا برده مشهور (هه ربلو) نك (بيبليوتيقا اوريه نتاليس) ده مسلمانلرجه اك بيوك ذوقك رؤية الله اولديغني بيان ايتدكدن صوكره يازديغي شو جمله لري علاوه ايده بيليرز : « مسلمانلرك مخالفلري طرفندن سويله نلديكي وجهله اونلرك آخرتده حواسي ممنون ايدن اذواقدن باشقه ذوق طانيمادقلري دوغرو ده كلدر . »

بو ايضاحاتدن ، ديانت اسلاميه نك شهواني ماهيتنه دائر سويله نن سوزلرك منصفانه اولماديغي آكلاشيلير . مجرد خريستيانی برنقطهٔ نظردن ، شرق ملتلرينك بعض اعتياداتي اوروپاليلرك نظرنده بيوك قصور و بيوك كناه اولارق تلقي اولونيور . حال بوكه بونلر دها منصفانه برصورتده تدقيق اولونورسه ايش ده كيشير . هر حالده مكلفيات اجتماعيه نك و منشأ ، اقليم ضرورتلريني نظر دقته آلمالي يز .

حضرت محمد طرفندن توصيه اولونان جنتك اونك سجيه سني

عکس ایتدیردیکنی سویله ینلر یا کیلیورلر، بالکه بك ظالمانه تجاوزانده بولونیورلر . چونکه حضرت محمد، بالعکس، فقیر، فعال، عوام ناسك هدف مساعی عد ایتدکلری شیلره اهمیت ویرمز براسانلدی .

٤

تعدد زوجات مسئله سی

تعدد زوجات ، شرقده متعمم اولان بر عادتدر . حضرت ابراهیم زماننده بیله بو عادت حکمرانلدی. کتاب مقدسك بر قاچنك اقتباس ایده جکمز صحیفه لری تعدد زوجاتك اوزمانکی دها تمیز بشریت طرفندن بر گناه تلقی ایدیلمه دیکنی کوستریور .

تعدد زوجات اسکی یونانلیلرجه مقبولدی . (پلوتارق) بونی یاد ایدیور . اوریپیدیس ایله افلاطون تعدد زوجاتی مدافعه ایتمشلردی. اسکی روما لیلر تعدد زوجاتدن استفاده ایتمه دیلرسه ده اونی منع ایتمه مشلردر . (مارق آنتونی) ، ایلك دفعه ایکی زوجه آلان ذات اولارق تعریف اولونیور. اوندن صوکره بو عادت تئودوسوس، هونوریوس، وارقادیوسك زمانه قدر شیوع بولمش، آرقادیوس ۳۹۳ ده اونی منع ایتمشدی . دها صوکره ایمپراطور (واله نتیه ن) نشر ایتدیکی برامرنامه ایله بوتون تبعه سنك آرزو ایتدکلری تقدیرده متعدد زوجه لر آلابیله جکلرینی اعلان ایتمشدی . او زمانك کلیسا تاریخنی تدقیق ایتدیکمز تقدیرده پسقپوسلرك تعدد زوجاته قارشی بر اعتراض درمیان ایتدکلرینی کورمه یورز . بویوك (قسطنطین)ك اوغلی (واله نتینانوس قونستانتیوس)ك متعدد زوجه لری واردی . فرانسه قرالی (قلوته ر)ك واوغللری هه ریبارتوس ایله (هیبه ریقوس)ده تعدد زوجاتدن استفاده ایتمشلردی. بونلره (په پین) ایله شارلمانی، لوتر ایله اوغلی، (۸۸۸)ده آلمانیا ایمپراطوری اولان یدنجی ارنولفوس ، فره دریك بارباروسا ،

وفرانسه قرالی فیلیپ تئوداتوسی علاوه ایده‌بیلیرز . فرانق قراللرینك ایلکلری آراسنده (غونتران ، قاریبرت ، سیجبرت وچیلپه‌ریك) ك متعدد زوجه‌لری بولوندیغنی کورویورز . (غونتران) ك وه‌نیراندا ، مه‌رقاترود ، اوستریجلد نامنده اوچ مشروع زوجه‌سی واردی . (قاریبرت) نامنده‌کی حکمدارك (مه‌رفیلدا ، مارقونه‌زا ، تئودوجیلدا) نامنده اوچ زوجه‌سی بولونیوردی .

(دانیه‌ل) ، فرانسز قراللرینك تعددزوجاتدن استفاده ایتدکلرینی اعتراف ایدییور ، برنجی (داغوبرت) ك اوچ زوجه‌سی بولوندیغنی انکار ایتمه‌دکدن باشقه (تئودوبرت) ك ذات الزوج بر قادین اولان (ده‌نتاری) یی ، أرلی اولدیغی و (ویزیجلد) نامنده برقاریسی بولوندیغی حالده آلدیغنی تقریر ایدییور . (داغوبرت) ك بو خط حرکتله عمجه‌سی (قلوته‌ر) ی تقلید ایتدیکنی ، قلوته‌رك اوچ زوجه‌سی بولوندیغی حالده (قریبودومیر) ك دول قالان زوجه‌سنی آلدیغنی علاوه ایدییور .

تعددزوجاتك فیسیولوژیك اسبابندن بحث ایدیبورکن (مونته‌سکیو) صیجاق مملکتلرده قادینلرك سکیز ، طقوز ، اون یاشلرنده أولنمك حاضنه واردقلرینی ، یکرمی یاشنده عادتا اختیارلادقلرینی ، عقللرینك کوزه‌للکلریله برلکده نشو ونما بولمادیغنی ، بناءً علیه بو مملکتلرده تعددزوجاتك پك طبیعی اولدیغنی بیان ایتمکده‌در .

معتدل مملکتلرده ، قادینلرده‌ها بوکسك برپاشده تکمل ایتدکلری و أولندکلری ایچون زوجلریله برابر اختیارلایورلر . وأولندکلری زمان عقلاً وعرفاناً خایلی ایلریله‌مش بولونیورلر ، بناءً علیه بونلرده برزوجه ایله اکتفا ایتمك قانونی تولد ایدییور . ارککلری عقل وقوت بدنیه ایله تمییز ایدن طبیعت ، اونلری بو عقل وبوقوتدن باشقه برشیله تقیید ایتمه‌مشدر . طبیعت قادینلره حسن وفسون بخش ایتمش ، ارککلر

اوزرنده‌کی نفوذلرینی بوحسن وفسونك دواميله تأمين ايله‌مشدر . صیجاق مملکتلرده ایسه حسن وفسون حیاتك مبادیسنده کورولور، اوندن صوکره زوال بولور .

بوندن دولاییدرکه آنجق برقادينله اولنمه‌يی ايجاب ايدن قانون اوروپا ايچون موافق اولدیغی حالده آسيانك اقليمنه موافق دکلدر . وينه بوندن دولاييدرکه مسلمانلق آسياده سهولتله انتشار ايتديکی حالده آوروپاده مشکلاتله انتشار ایتمش . خریستیانلق ایسه اوروپاده تأسس ايتديکی حالده آسياده طوتونامامشدر . مسلمانلغك چينده انتشار ايتديکی حالده خريستيانلغك انتشار ايده‌مه‌مسنك ده سببی بودر .

(سه‌زار) دن اکلاشیلدیغنه کوره اجدادیمز (انکلیزلر) تعدد ازواجدن استفاده ایتمشلر ، يعنی اون، اون ايکی زوج بر تك قادينله ياشامشلردر . قاتوليك ميسيونه‌رلری بو ابتدائی انسانلرك آراسنه کلدکلری زمان رهبانيتی تشويق ايتمشلر، بر انسانك بردول ايله‌اولنمه‌سنك تعدد زوجات اولديغنی ، بونك ايسه ديناً موجب مجازات اولديغنی سويله‌مشلر ، نهايت وحدت زوجه اساسی قبول اولونمشدی . اسکی المانلرك‌ده وحدت زوجه اساسنه رعايتکار اولدقلری اکلاشيليور .

تعدد زوجاتك مشروعيتنه کلنجه کتاب مقدسك آتيده‌کی اسفارينه مراجعت اولونديغی تقديرده اونك (ياهووا) طرفندن هم تصويب، هم‌ده تقديس اولونديغنی کوروروز :

کتاب التکوين ٣٠ نجی باب . کتاب الخروج ٢١ نجی باب ، کتاب تثنيه ١٧ نجی باب ، صموئيل اول ، صموئيل ثانی ، وسائره

(سن قريسوستوم) ابراهيم ايله هاجردن بحث ايدرکن ديرکه: « بوکبی شيلر منع اولونمامشدی . » (سن اوغوستين) ده ديرکه « بر انسانك بر زوجه‌دن فضله برقادينله ازدواج ايتمه‌سی کبی شايان

مؤاخذه اولمایان بر عادت شایع بولونیوردی . بو عادت بر فریضه صفتیله ایفا ایدیلیردی . انسانك تکثیری ایچون تعدد زوجاتدن استفاده‌یی منع ایدن بر قانون یوقدی ! »

٧٢٦ سنه‌سنده آلمان رؤسای دینیه‌سندن (بونیفاس) پاپا (غریغوری) دن بر آدمك ایکی قادینله نه زمان ازدواج ایدیلمه‌سنه مساعده اولوناجغنی صورمش ، پاپا غریغوری ، عینی سنه‌نك ٢٢ تشرین ثانیسنده شو جوابی ویره‌شدی : « شاید بر زوجه ، وظائف زوجیه‌نك ایفاسنه مانع بر خسته‌لغه طوتولورسه زوج دیکر بر قادینله ازدواج ایده‌بیلیر . شو شرطله که خسته زوجه‌سنه‌ده ایجاب ایدن هر معاونتی ایفا ایتمه‌لیدر . »

خریستیان محررلر آراسنده‌ده تعدد زوجاتی مدافعه ایدنلر ظهور ایتمشدر . بر تاردو اوشینوس ، اون آلتنجی عصرك اورتالرنده محاوروی بر أثر نشر ایدرك تعدد زوجات لهنده اولدیغنی کوسترمش ، عینی صیره‌لرده بو موضوعه دائر دیکر بر رساله انتشار ایتمش ایسه‌ده محرری اولان (لیساروس) ، (تئوفیلوس آلوته‌س) نام مستعارینی قوللانمشدی .

(سه‌لده‌ن) ، تعدد زوجاتك یالکز یهودیلر آراسنده‌ده کل ، سائر بوتون اقوامك آراسنده‌ده مباح اولدیغنی اثبات ایتمکده‌در .

فقط تعدد زوجاتك الك ممتاز مدافعی مشهور (ژون میلتون) در . میلتون « عقیدهٔ خریستیانیه حقنده رساله » عنوانلی رساله‌سنده تعدد زوجاته دائر کتاب مقدسده‌کی متعدد سوزلری نقل ایتدکدن صوکره دیپورکه : « رب » ، مجازی بر مثلده کندینی ایکی زوجه آلمش ، (اهوله) و (اهولیته) ایله اوله‌مش کوسترمکده‌در . طبیعی بو عادت منفور ویا شبهه آور اولسه (یاهووا) ولو تمثیلی بر صورتده بونی موضوع بحث ایتمزدی . اوحالده کرك تورات ، کرك انجیلده هیچ بر کیمسه ایچون

ممنوع اولمایان برشی ، نیچون حجاب آور ، یاخود ناموس شکن عد
اولنیور ؟ ! » مسئله‌یی باشقه برنقطهٔ نظردن ده محاکمه ایده‌بیلیرز .
تعدد زوجات ، یا نکاحدر ، یاخود زنادر . حرمت ایتدیکمز بونجه
انبیا متعدد زوجه‌لر آلمش اولدقلرندن اونلره زنا اسنادینه امکان یوقدر .
اوحالده تعدد زوجات « نکاح » در . نکاح ایسه مشروع وشرفلیدر . »

بناءً علیه حضرت محمد ، جناب حقك اسکی شریعتلرده مشروع
کوردیکی برشیئی آنجق تنظیم ایتمشدر . اوکا تعدد زوجاتدن دولایی
بر کونا هجومده بولونمغه محل یوقدر .

تعدد زوجات علیهنده‌کی باشلیجه دلائل ، اونك حیات عائله‌ده
جنسین آراسنده‌کی مساواتی امحا ایدن براستبداد وجوده کتیردیکی ،
اونك حقیقی محبت ودوستلغی ییقدیغی ، حسد وعائلی اختلافی تولید ایتدیکی‌در .

متعدد زوجه‌لره صاحب اولانلرك اولرنده مستبدانه بر مطلقیتله
حکمفرما اولدیغنی ظن ایدنلر ، آسیالیلرك عاداتنه آکاه اولمایانلرك
جاهلانه خطاسنه صاپیورلر . شرقلیلرك عاداتنی تصویر ایدن ، فقط
شرق محررلری طرفندن یازیلان أثرلری اوقویانلر ، قادینك اوطرفلرده
محکوم اولدیغنی ظن ایدنلر باطل برذهابه صاپیورلر . (اتکینسون) ،
ایران قادینلری حقنده یازدیغی أثرده دیورکه « انکلتره‌ده شرق
قادینلری حقنده بیلینن یکانه شی ، اونلرك جبارار ککلرینه جاریه‌لك ایتدکلرندن ،
حرملرده محبوس اولدقلرندن عبارتدر . » اتکینسون بوذهابك باطل
اولدیغنی بیان ایدرك شرقده قادینلرك ، بالخاصه اسلام قادینلرینك حائز
اولدقلری حقوق ومنافعی ایضاح ایتمکده‌در . حرم برمحبس دکل ،
بر مأوای حریتدر . زوج حرمه کیردیکی زمان ، آرتیق افندی
اولدیغنی اونوتور ، هرکسك نظری اوك خانمنه توجه ایدر . آلتمش یتمش سنه
مقدم انکلتره‌یی زیارت ایدن ابو طالب خان ، انکلتره عائله حیاتنه

دقت ایتمش . اوکا دائر انکلیزجه‌یه ترجمه اولونان برأثر قلمه آلمشدی .
مومی الیه اسلام قادینلرینك ، اوروپالیلردن دها قوتلی حقوق وحریته
صاحب اولدقلرینی بیان ایتمکده ، تعدد زوجاتك حیات عائله‌ده مطلقیت
تأسیس ایتدیکنی شو ملاحظه ایله رد ایتمکده‌در : « بنم اکلادیغمه
کوره ایکی دیشی قاپلانله یاشامق ، ایکی قادینله یاشامقدن اهوندر ».

مشهور سیاح (ناییوهر) ده عینی فکرده‌در . مومی الیه دییور که
« اوروپالیلر شرقده ازدواجك ، غربده‌کی ازدواجدن بام باشقه
اولدیغنی ظن ایتمکله خطا ایدییورلر . بن عربستانده بویله برفرق
کورمه‌دم . بومملکتك قادینلری ، اوروپاده‌کیلر کبی سربست ومسعود
کورونیور . کرچه مسلمانلر آراسنده تعدد زوجات عادتی شایع
بولونیور ، بوایسه آوروپالی قادینلری متدهش ایدییورسه‌ده ، عربلر
درت زوجه آلمق حقندن نادراً استفاده ایدییورلر . آنجق زنکینلر
تعدد زوجاتدن استفاده ایتمکده ، فقط بونلر عموم طرفندن خوش
کورولمه‌مکده‌درلر . عقللی آدملر ، بوجوازی ، موجب ممنونیت کورمه‌یور ،
بالعکس اونك اضطراب آور اولدیغنی سویله‌یورلر . چونکه برزوج
زوجه‌لری آراسنده مساوات وعدالت تامه دائره‌سنده حرکت ایتمکه
شرعاً مجبوردر ، فقط بووظیفه‌یی ایفا ایتمك اوقدر مشکلدر که عربلر
اوندن نادراً استفاده ایدییورلر . »

تعدد زوجاتك حقیقی محبت ومودتی امحا ایتدیکنه کلنجه اوروپانك
یوکسکجه صنفلری آراسنده تعدد زوجاتدن استفاده ایتمك امکانی اولسه
شبهه‌سز ، اوندن استفاده ایدنلر پك محدود اولور وایکنجی ازدواجلر
برنجیسندن دها آز مرغوب اولوردی . ازدواج معامله‌لرینك بارد
مراسمی ، آیری آرابه‌لر ، ویوکسکجه صنفلر آراسنده معلوم اولان
سائر ترتیبات ، تمیز وصاف محبتی تخریب ایده‌جك ماهیتده‌در . غربده

مودایه تابع اولان قادین ، تعدد زوجاتی مباح طانیان مملکتلردن فضله ، آلینوب صاتیلمقده‌در .

تعددزوجاتك محبتی اطفا ایتدیکنه دائر درمیان اولونان فکر ، اسکی انکلتره‌نك یکانه حریت و مسعودیت مملکتی اولدیغنه دائر ایلری سورولمش متعصبانه مطالعاتدن تولد ایتمکده‌در . شاید تعدد زوجات ، دینیلدیکی قدر فنا ایسه ، دنیانك بوقدر بویوك برقسمنده شیوع بولمازدی .

دردنجی قسم

معالئ قرآنیه

معالی قرآنیه

ب فصل

زکات و صدقات ایله مکافاتی ـ حقیقی مؤمنلرك جنتده مسعودیتی ـ خلقت عالم ـ شریکی ونظیری اولمایان ذات کبریا ـ بوتون مخلوقات ذات اجل واعلایی تقدیس و تنزیه ایلر ـ خالقك یدنجی کونده استراحت ایتدیکی بهتانی رد ـ عرش الٰهی ـ جناب حقك هر یرده حاضر و ناظر اولدیغی ـ ذات کبریانك اوغللری یوقدر ـ جناب حقه کفران کوسترنلرك سفالتی ـ محشر کوننك شدائدی ـ بر ذره آغیرلغنجه خیر و بر ذره آغیرلغنجه شر ـ روح، کناهلرینی نه صورتله و نه کبی شرائط آلتنده طانیه‌جق ـ حیوانانه قارشی شفقت ـ چوجوق اولدیرمك ـ ابوینه حرمت و اطاعت ـ الفرقان (حاشیه) ـ طاهر اولمایانلر قرآنه ال سوره‌مزلر ـ دوغرو اولچمك ـ قرآن طرف کبریادن کوندریلن بر وحی الٰهیدر ـ جناب حقك حضرت محمدی صیانتی ـ ایچکی وقمار ممنوعیتی ـ والدینه حرمت (حاشیه) ـ ایتامه قارشی بر و شفقت ـ حقیقی تقوی ـ تنازلر ـ مفتریلرك جزاسی ـ ارواح ناصل محافظه اولونور، ناصل محو اولور ـ قادینلر.

زکات و صدقات

§ « فاتقوا الله ما استطعتم واسمعوا واطیعوا وانفقوا خیراً لانفسکم ومن یوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون » سورهٔ تغابن ١٦

«قدرتکز یتدیکی قدر جناب حقه قارشی وظائفکزی ایفا ایدیکز. دیکله‌ییکز واطاعت ایدیکز. کندی نفسکزك خیر وسعادتی ایچون مالریکزدن انفاق ایدیکز. نفسلرینك خست وامساکندن قورتولانلر یوقمی، ایشته فلاحه ایره‌نلر اونلردر.»

« الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سراً و علانية فلهم اجرهم عندربهم ولاخوف عليهم ولاهم يحزنون . » سورهٔ بقره ٢٧٥

«اونلر كه كيجه، كوندوز ؛ كيزلى، آشكار مالّلرينى انفاق ايدرلر ، اجر ومكافاتلرى نزد الٓهيده مهيادر . اونلر ايچون هيچ برخوف و كدر يوقدر .»

« ان تبدوا الصدقات فنعماهى و ان تخفوها و تؤتوها الفقراء فهو خير لكم ويكفرعنكم من سيئاتكم والله بما تعملون خبير . » سورهٔ بقره ٢٧١

«صدقه‌لريكزى آشكار ويريرسه‌كز بو كوزه‌ل برشيدر . فقط اونلرى كيزلرده فقرايه ويريرسه‌كز بوسزك ايچون دها خيرليدر ، سزك كناهلريكزى محو ايدر. جناب حق هر ياپديغمزى بيلير .»

« ان تقرضوا الله قرضاً حسنا يضاعفه لكم ويغفرلكم .» سورهٔ تغابن ١٧

ماللريكزى خلوص قلبله امر اولونديغكز يولده صرف ايدرسه‌كز جناب حق بونك أجرينى مضاعف ايدر وسزى مغفرتنه نائل ايلر.»

مؤمنلر

«ونزعناما فى صدورهم .... بما كنتم تعملون» سورهٔ اعراف ٤٢

«اصحاب جنتك قلبلرندن هردرلو بغض وحسدى چيقاردق . اونلرك مسكنلرينك آلتندن ايرماقلر آقار . اونلر ديرلركه : الله تعالايه حمد وثنا اولسون كه بزى بونعمت و مقامه ايرديردى . بزه بويولى كوسترمه‌سيدى بز كنديلكمزدن طريق حقه ايره‌مزدك . محقق ربمزك پيغمبرلرى حقله كلديلردى . اصحاب جنته دنيله‌جككه ايشته سزه عمللريكزدن دولايى ويريلان جنت بودر!.»

« و بشرالذين آمنوا .... وهم فيها خالدون » سورهٔ بقره ٢٤

«ايمان ايدوب اعمال صالحه ايشله‌ينلره تبشير ايت كه اونلره ايچنده

ایرمقلر آقان جنتلر ویریله جکدر . اونلرك میوه لرندن رزقلهندقجه بو بزم اولجه نائل اولدیغمزه بکزه یور ، دییه جکلر . چونکه اونك مشابهنی الده ایده جکلردر . اونلرك اوراده طاهر زوجه لری واردر . و اوزاده ابدیاً قالاجقلردر . »

خلقت

« الله الذی رفع السموات بغیر عمد ترونها ...... توقنون » سورهٔ رعد ۲

« الله اواللهدر که کوکلری کوردیککز هیئتده دیرکسز رفع ایلدی . صوکره عرش اوزرینه طوردی . کونش و قمری (مصالح عباد ایچون) تسخیر ایلدی که بونلرك هر بری معین بر زمان کندی یولنی دور ایدر . جناب حق هر شیئی تدبیر ایدر ، آیاتنی توضیح ایلر ، تا که هپکز اللهکزه ملاقی اولاجغکزه یقیناً امین اولاسکز . »

« وهو الذی خلق السموات و الارض بالحق تعالی عما یشرکون ... » سورهٔ نحل ۳

« او اللهدر که کوکلری و یری حق ایله یاراتدی . ذات کبریاسی هر شریکدن منزه و متعالیدر . »

« الله لا اله الا هو الحی القیوم ..... وهو العلی العظیم . » سورهٔ بقره

« الله او اللهدر که اوندن باشقه بر اله یوقدر . باقیدر . هر آن بوتون خلقت اوزرنده حاکم و قائمدر . نه اویوقلار ، نه اویور ، کوکلرده و یرده نه وارسه هپسی اونکدر . کیم تصور اولونابیلیر که قالقسین ده اذنی اولمقسزین نزد الٰهیسنده شفاعت ایده بیلسین ؟.. مخلوقاتنك ایشله دکلرینی ، ایشله یه جکلرینی بیلیر . مخلوقات ایسه علم الٰهیسندن یالکز اونك دیله دیکنی قاورایه بیلیر ، باشقه بر شی بیله مز . علمی بوتون کوکلری ، یری قوجاقلار و بونلرك نکهبانلغی کندیسنه

آغیر کلمز. یو کسلك، بویوك یالکز اونك ذات کبریاسیدر.»

« سبح لله مافی السماوات . . . . وهو علیم بذات الصدور » سورهٔ حدید

«کوکلرده ویرده نه وارسه هپسی ذات کبریایی تقدیس و تنزیه ایلر. علیم وحکیم اودر. کوکلرك صاحب و متصرفی اودر. یاشاتیر، اولدیرر، هرشی اونك دائرهٔ قدرتندهدر. اول اودر، آخر اودر، ظاهر اودر، باطن اودر، هرشیئی بیلن اودر. کوکلری و یرلری آلتی کونده یاراتدقدن صوکره عرش تدبیرندن هر شیئی اداره ایدن اودر. یره کیرهنی، یردن چیقانی، کوکدن اینن و اوکا چیقان هر ذرهیی بیلن اودر. نرده بولونورسهکز، او سزکله برابردر. سما وارض ملکوتی اللهکدر. هپکز اوکا دونهجکسکز. کونی کیجهیه تعقیب ایتدیرهن، کیجهیی کونك پشندن کتیرهن اودر. انسانلرك کیزلی دوشونجهلرینه آکاه اولان اودر.»

ذات الوهیت

«الحمد لله رب العالمین. . . . علیهم ولا الضالین آمین» سورهٔ فاتحه

حمد او اللهه ایدیلیرکه رب العالمیندر، رحمن ورحیمدر، روز قیامتك صاحبیدر. (الٰهی!) یالکز سکا قوللق ایدهرز، یالکز سندن یاردیم دیلرز. بزه دوغرو یولی، نعمتلرینه نائل اولان، غضبه اوغرامایان، شاشیرمایانلرك یولنی کوستر. آمین.

«قل هو الله احد ، الله الصمد ، لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفواً احد.» سورهٔ اخلاص

دیکه، او الله بردر، هرکسك پناه والتجاگاهی اولان اللهدر، طوغورمادی، طوغمادی واونك برنظیر وشریکی اولمادی.

«تبارك الذی بیده الملك وهو علی کل . . . . وهو حسیر» سورة الملك

بوتون ملکی قبضهٔ تصرفنده طوتان ذات کبریا منزه ومتعالیدر. هر شیئه قادردر . اولومی ودیریلکی یاراتدی که هانکیکزك دها فضله حسن عمل صاحب اولدیغنی دهنهسین. عزیز وغفور اودر. اوست اوستهیدی کوك یاراتدی. اونك یاراتدیغنده هیچ برقصور کورهمزسکز. کوزلرنی سما طرفنه دوندر . عجبا اونده ذره قدر برنقصان کورهبیلیرمیسك؟ صوکره تکرار بتکرار باق. کوزلرك هیچ برقصور ونقصان کورمیهرك دونر.

« وعنده مفاتح الغیب.... الافی کتاب مبین » سورهٔ انعام ۵۹

بوتون غیب خزینهلرینك آناختازلری اونك نزدندهدر . اونلری آنجق او بیلیر . قرهده ، دکزده نهوارسه هپسنی بیلیر . آغاجلردن دوشن هر یاپراغك دوشدیکنی بیلیر. ارضك قارا کاقلرندهکی دانهلر، یاش ، قورو هر شی کتاب مبیندهدر .

«تسبح له السموات السبع والارض ومن فیهن وان من شیٔ الا یسبح بحمده و لکن لاتفقهون تسبیحهم » سورهٔ اسراء ٤٤

یدی کوك و یر و بونلرك ایچندهکی نه وارسه هپسی ذات کبریایی تسبیح وتقدیس ایلر . برشی یوقدر که اللهی تقدیس و تنزیه ایتمهسین . یالکز سز اونك طرز تسبیحنی ادراك ایدهمزسکز .

«لله مافی السماوات ومافی الارض وان تبدوا مافی انفسکم او تخفوه یحاسبکم به الله » سورة البقره

کوکلرده ویردهنهوارسه هپسی اللهکدر. ایچکزدهکی املی ایسه کزده، کیزلهسهکزده جناب حق سزدن اونك حسابنی صوراجقدر .

«ولاتجعلوا الله عرضة لایمانکم ان تبروا وتتقوا وتصلحوا بین الناس والله سمیع علیم » سورهٔ بقره ۲۲۳

مقصدیکز برو تقوی واصلاح بین ایسه یمینکزی مانعه یاپمایکز. جناب حق ایشیدیر وبیلیر .

«لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم و لکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم والله غفور حلیم.» سورهٔ بقرة ۲۲٤

ذات کبریا ناحق یره وقوع بولان یمینلرکزدن دولایی سزی مؤاخذه ایتمز . آنجق قلبکز لسانکزه مطابق اولەرق خلافه یمین ایدرسەکز سزی مؤاخذه ایدر . الله ، غفور وحلیمدر .

سعادت و سفالت

«واللیل اذا یغشی والنهار اذا تجلی.... فسنیسره للعسری» سورهٔ لیل

عالمی قارا کافیلەاورتن کیجه حقیچون، کیجەنك قارا کافنی بر طرف ایدوب عالمه ضیا وبرەن کوندوز حقیچون ، ارککی و دیشی‌یی یارادن حقیچون ، سزك سعی و عملکزك مختلف هدفلری وار . ایچکزدەهرکسه حقنی‌ویرەن ، هر فنالقدن صاقینان و اك ایی شیئی قبول و تصدیق ایدنه اك کوزەل عاقبتی قولایلاشدیرەجغز . فقط خست کوسترەن ، اللهدن مستغنی اولدیغنی ادعا ایدن و اك ایی شیئی یالان تلقی ایدنه اك فنا عاقبتی قولایلاشدیرەجغز !

انسانك کفرانی

«والعادیات ضبحاً...ان ربهم بهم یومئذ لخبیر.» سورهٔعادیات

کوکسلری قابارە قابارە قوشان، قوشیورکن آیاقلریله طاشلردن قیویلجملر چیقاران ، صباحلین دشمنه آتیلان ، توزی طوپراغی قالدیران ، و طوپلو کتیبەلری یارارق ایچلرینه دالان غازیلر حقیچون ، انسان اللهنك نعمتلرینه کفران ایدییور ، بوکا بالذات کندیسی‌ده شاهددر . انسان دنیا متاعنه حریصدر . بیلمەیورمی که مزارلرك ایچندەکی هر شی آشکار اولورو قلبلردەکی هر شی میدانه چیقارسه نه اولور؟ محقق الله‌تعالی هرشیئی بیلیروجزاسنی ویرر .

قیامت کونی

«اذا زلزلت الارض زلزالها واخرجت .... ومن یعمل مثقال ذرة خیراً یره ومن یعمل مثقال ذرة شراً یره» سورهٔ زلزال

وقتا که ارض دوچار اولاجنی زلزله یه کرفتار اولور، ایچنده کی بوتون بوکاری میدانه چیقاریر، انسانده «نه اولیور؟» دیر؛ او کون ارض دیله کلوب هر شیئی خبر ویریر، چونکه جناب حق اوکا هر شیئی وحی ایدر. اوکون آدم اولادلری پراکنده کلیرلر، ونه یاپدقلرینی کورورلر. کیم که ذره آغرلغنجه بر خیر ایشلهمشدر اونی کوره‌جك. کیم که ذره آغرلغنجه شر ایشلهمشدر، اونی کوره‌جکدر.

«اذا السماء انفطرت واذاالکواکب انتثرت.... علمت نفس ما قدمت واخرت» سوره انفطار ١ — ٥

سما تارمار اولدیغی، یلدیزلر دوکولوب داغیلدیغی ودکزلر بربرینه آقوب هپسی برلشدیکی، مزارلر آلت اوست اولوب ایچنده کنی طیشاری‌یه فیرلاتدیغی زمان هر کس اول وآخر نه یاپدیغنی آکلایاجقدر.

«اذاالشمس کورت واذاالنجوم انکدرت و اذاالجبال سیرت .... علمت نفس ما احضرت» سورهٔ تکویر ١ — ١٤

کونش طوس طوب اولوب دوریلدیکی، یلدیزلر قراروب یاغمور کبی یره دوکولدیکی، داغلر یرلرندن سوکولوب ذره کبی اوفاقلاندقلری، حیوانلر عقامته اوغرادیغی، دکزلر بربرینه قاریشوب قایناديغی، جانلر بدنلره قاووشدیغی، دیری دیری کومولهنلر هانکی کناه یوزندن اولدیرلدکارینی صوردقلری، کتابك یاپراقلری آچیلدیغی، کوکلر دری کبی یوزولدیکی، جهنم قیز دیریلدیکی و جنت یاقلاشدیریلدیغی زمان هر کس ایشله‌دیکی خیر وشری آکلایاجقدر.

فرآنه

«تبارك الذی نزل الفرقان علی عبده .. فقدره تقدیرا» سورهٔ فرقان

متعالی ومنزه اولان ذات کبریا بوتون اقوامی انذار ایتمك اوزره فرقانی [١] قولنه کوندردی. کوکلرله یرك ملکوتی اونکدر. او هیچ بر اوغل

[١] فرقان حق ایله باطلی بربرندن آیيردایدن دیمکدر. مؤلف بوکلمه‌دن

ایدیغه‌دی ، ملکنده شریکی اولمادی . هرشیئی لایق اوزره یارادوب مقدارینی تعیین ایتدی .

« والنجم اذا هوی .. علمه شدید القوی » سورهٔ نجم ۱ - ۵

غروب ایدن یلدیز حقیچون سزك آرقاداشکز محمد ، اصلا ضلالته صاپمادی و خطایه دوشمه‌دی . کندی آرزو وهوسیله بر سوز سویله‌مدی. اونك دین نامنه تبلیغاتی آنجق وحی الٰهیدر . بو وحیی اوکا قوتی چوق شدتلی اولان اوکره‌تدی .

«أفرأیتم النار التی تورون ءانتم شجرتها ام نحن المنشئون ... تنزیل من رب العالمین» سورهٔ واقعه ۷۲ - ۸۱

یاقدیغکز آتشی کوریورمیسکز ؟ اونك آغاجنی سزمی وجوده کتیردیکز ، یوقسه بزمی ؟ بز بو آتشی بر عبرت یاپدق که اهل بصیرت اونی کوروب عبرتبین ، و هرکس اوندن مستفید اولسون . اویله ایسه حق جل و علانك نام اقدسنی تسبیح وتقدیس ایله . یلدیزلرك مواقعیله قسم ایدرم، که بو قسم چوق بویوك بر قسمدر ، بو محقق قرآن کریمدر ، لوح محفوظده مصون کتابدر ، اوکا آنجق طاهر اولانلر ال سوره بیلیرلر . بو کتاب ، رب العالمین اولان الله طرفندن کوندرلمشدر .

طارتیلر ، واولچرلر

«ویل للمطففین .... یوم یقوم الناس لرب العالمین . » سورهٔ مطففین

ویل او اکسیك اولچن ، اکسیك طارتانلره که ، انسانلردن برشی صاتین آلدیلرمی کندیلرینه عائد اولانی تام اولچوب ، تام چکرلر ؛ فقط انسانلره صاتدیلرمی اکسك اولچرلر ، اکسیك طارتارلر . بونلر بیلمه‌یورلرمی که بویوك برکون ایچون بعث اولوناجقلر ، واوکون بوتون انسانلر رب العالمینك حضورنده دوراجقلردر .

بحث ایدیورکن اونك قورتاریجی ، آیدینلاتیجی معناسنده اولدیغنی ، یهودیلرکده توراته فرقان نامنی وبردکلرینی وبوکلمه‌یی بومعنالرده قوللاندقلرینی بیان ایدییور.

«الرحمن علم القرآن . . . ولاتخسروا المیزان» سورهٔ رحمن ۱-۸

رحمانیتله متصف اولان الله محمده قرآنی تعلیم ایتدی. انسانی خلق ایدوب اوکا بیانی اوکرەتدی . شمس وقمر برجلرنده ومنزللرنده تقدیر اولونان حسابله جاریدر. نجم وشجر اللهه سجده ایدییورلر. الله تعالی سمانی یوکسلتەرك میزانی وضع ایتدی. تاکه میزان عدالتده حدی تجاوز ایتمەیه‌سکز. وزنی عدالتله دوس دوغرو وزن ایدیکز و انسانلرك حقندن برشی اکسیلتمەییکز .

«القارعة ماالقارعة وماادریك ماالقارعة ... نارحامیه» سورهٔ قارعة

قلبلری داغلایان کون، نەمدهش کوندرکه اونك هیبتندن قلبلر وورییلور، اوکونك شدت واضطرابندن انسانلر چکرکه کبی پریشان قاریشوب پامال اولورلر ، داغلر آتیلمش پاموق کبی داغیلوب اوچارلر . فقط او کون ایشلەدکاری حسناتی آغیر کلنلر ، جنتده اك کوزەل حیاتی سورەرلر . حسناتی خفیف و سیئاتی آغیر کلنلرك یری ، جهنمك اسفلیدرکه ، اوراسنك نه اولدیغنی بیلیورمیسکز ، اوراسی اك یاقیجی آتشدر .

حضرت محمد

«طه ! ما انزلنا علیك القرآن لتشقی الا تذکرة لمن یخشی.... لا اله الا هوله الاسماءالحسنی» سورهٔ طه ۱ - ۷

یا محمد ! بز سکا قرآنی محنت و مشقته اوغراماك ایچون کوندرمەدك . اونی قلبنده خشیت ورقت اولانلره وعظ و نصیحتده بولونمق اوزره کوندردك. قرآنی، ارضی و یوکسك سماواتی یارادان ذات کبریا کوندردی . اله رحمت ، عرش تدبیرنده قائمدر . سماوات و ارضك ایچنده ، یرك آلتنده نه وارسه هپسی اونکدر . سن سوزنی آشکار سویلرسەك سویله ، فقط جناب حق، کیزلی سوزیده، ضمیردن کچەنی ده بیلیر. الله، اواللهدرکه اوندن باشقه بر اله یوقدر ، اسمای حسنی اونکدر .

« والضحی واللیل اذاسجی ماودعك ربك وماقلی ... و اما بنعمة ربك فحدث» سورهٔ ضحی

قوشلق حقیچون ، ظلمتی اشیایی قاپلایان کیجه حقیچون ، ربك سنی اصلا ترك ایتمەدی ، سندن نفرت ایتمەدی . محقق بیل‌که آتی ماضیدن دها

ایی اولاجقدر . ربك سکا احسان ایده‌جك وسنی خوشنود قیله‌جقدر . ربك سنی یتیم بولوب ایوا اتمه‌دیمی ؟ سنی یا کلش یولده بولوب ارشاد ایتمه‌دیمی ؟ سنی محتاج بولوب زنکینلشدیرمه‌دیمی ؟ صاقین یتیمی آزارلاما ، سائلی رد ایتمه ، ربنك نعمتنی اعلان ایله شکر ایت !

« اقرأ باسم ربك الذی خلق ...... علم الانسان مالم یعلم » سورهٔ العلق

هرشیئی یارادن ربنك نامنه اوقو . الله انسانی بر پارچه اویوشمش قاندن یاراتدی . اوقو ، ربك ، جمله کریملرك اکرمیدرکه قلمله اوکرتدی ، انسانه بیلمه‌دیکنی بیلدیردی .

«والعصر ان الانسان لفی خسر ..... وتواصوا بالصبر» سورهٔ عصر

عصره حقیچون انسان (عمرینی فانی دنیا ایشلرینه حصر وصرف ایتدیکی ایچون) خسران و زیانده‌در . فقط ایمان ایدوب اعمال صالحه ایشله‌ینلر ، بربرینه حقی ، بربرینه صبری توصیه ایدنلر مستثنادرلر .

اوامر اخلاقیه

«ولا تقربوا الزنا، انه کان فاحشة، وساء سبیلا» سورهٔ اسراء

زنایه یاقلاشمایکز ، چونکه کوتولکدر . واك فنا یولدر .

« ولا تمش فی الارض مرحاً انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا » سورهٔ اسراء

یرك اوزرنده مغرورانه آدیم آتمه ، سن نه یر یوزنی دله بیلیر ، نه ده داغلرله بوی اولچه بیلیرسك .

« واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغدوة والعشی ... وکان امره فرطا » سورهٔ کهف — ٢٧

صباح آقشام اللهك رضاسنی طلب ایله ربلرینه طاعت اوزره بولونان ودعا ایدنلرله صبر ایت . بونلردن نظرینی چه‌وبروب حیات دنیا زینتنه مائل اغنیا واشراف مجلسنه ملازمت ایتمه ، قلبی بزم ذکریمزدن

غافل، هواسنه رام وبوتون ایسته‌دیکی عدر اولان کیمسه‌لره اطاعت ایتمه.

«قل تعالوا اتل ما حرم ربکم ...... لعلکم تعقلون» سورهٔ انعام ١٤٩

دی که کلیکز، اللهك سزه حرام قیلدیغی شیلری بیان ایده‌یم: اللهه هیچ بر شریك قوشمایکز، ابوینکزه ایلیك ایدیکز، ضرورت قورقوسیله چوجوقلریکزی اولدیرمه‌یکز، الله اونلرکده سزکده رزقکزی ویریر. کیزلی، آشکار فنالقلره یاقلاشمایکز، اللهك قتلنی تحریم ایتدیکی نفسی اولدیرمه‌یکز. مکرکه حق ایله اوله.

« یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام... فهل انتم منتهون » سورهٔ مائده ٩٠

ای مؤمنلر، ایچکی، قمار، بتلر و بتلر نامنه آتیلان اوقلر شیطان ایشی بر کوتولکدر. بونلردن اجتناب ایدیکزکه فلاح بولاسکز. شیطان ایچکی وقمارله سزك آراکزده فتنه وفساد، عداوت ومنافرت وجوده کتیره‌رك سزی اللهی یاد ایتمکدن، دعا وعبادتدن منع ایتمك ایستر. اوحالده بونلردن وازکچمه‌کز ایجاب ایتمزمی؟

شهادت

«یاایها الذین آمنوا کونوا قوامین بالقسط ...» سورهٔ نساء ١٣٥

ای مؤمنلر! حضور الهیده ایفای شهادت ایدیورکن عدالت اوزره ثابت قدم اولیکز. ایفا ایده‌جککز شهادت کندی علیهکزده، یاخود ابوینکز، یاخود اقرباوتعلقاتکز علیهنده‌ده اولسه‌وبونلرزنکین ویافقرا اولسه‌لرده اویله‌جه حرکت ایدیکز.

یتیملر

«ویسألونك عن الیتامی قل اصلاح لهم خیر.... »سورهٔ بقره

یا محمد، سکا یتیملره دائرده سؤال صوراجقلردر. دی که اونلره حسن معامله واونلری اصلاح ایتمك خیردر. فقط شاید اونلره عائد ایشلری اداره‌یه کیریشه‌جك اولورسه‌کز، اونلره قارشی بر خطا ایشله‌مه‌یکز. اونلر سزك قارداشکزدرلر. جناب حق، اکری کیدنلری ده، دوغرویوروینلری ده بیلیر.

ابوین

«وقضی ربك الا تعبدوا الا ایاه. .کما ربیانی صغیرا.» سورهٔ اسراء

کندیسندن باشقه‌سنه عبادت ایتمه‌مکزی وبابالریکزه ایلك ایتمه‌کزی ربك سکا صورت قطعیه‌ده امر ایدییور. شاید ابوییندن یالکز برینه، یاخود ایکیسنه بردن سنك النه باقدقلری زمان اختیارلق چوکرسه صاقین اوصانوب کندیلرینه الاالله دیمه، یوزلرینه باغیرما، یوموشاق سوزلرسویله. صوکره اونلره شفقتندن قنادلریکی یرلره ایندیرده قارشیلرنده اویله طور. و«یاربنی کوچوك یاشمده ایکن ناصل مرحمتله بویوتدیلرسه سن‌ده شیمدی اونلره رحیم اول» دییه دعاایت.

تقوی

«لیس البران تولوا وجوهکم....واؤلئك هم المتقون» سورهٔ بقره

یوزلریکزی مشرقه، یاخود مغربه دونمه‌کز طاعت‌ده‌کلدر. طاعت آنجق او کیمسه‌لرك ایشله‌دیکیدرکه اللهه، آخرت کوننه، ملکلره، کتابه، پیغمبرلره اینانیر، سه‌ودیکی مالنی خیصیملرینه، یتیملره، بیچاره‌لره، یولده قالمشلره، ایسته‌ینلره، برده اسیرلره ویریر، نمازی قیلار، زکاتی ادا ایدر، صوکره معاهده عقد ایتدکلری زمان عهدینی یرینه کتیره‌نلر، هله صیقینتی وخسته‌لق صیره‌لرنده وحرب زماننده ثبات ومتانت کوستره‌نلر یوقی ایشته اللهدن قورقانلر بونلردر.

نماز

«اتل مااوحی الیك من الکتاب.... ولذکرالله اکبر»

سورهٔ عنکبوت

سکا کتابدن وحی اولونانی تلاوت ایت ونمازه مداومت ایت. محقق نماز انسانی فحشادن (عقلاً وشرعاً مذموم اولان هرشیدن) ومنکرلردن نهی ومنع ایدر. شبهه‌سز ذکرالله اك بویوك واك مقدس وظیفه‌دردر.

غمازلر ومفتريلر

ويل لكل همزة لمزة : هركسه ديل اوزاتان ، افترا ايدنلره ويل .

روح

«قدافلح من زكاها وقد خاب من دساها» سورهٔ شمس
نفسنى تزكيه ايدن فلاح بولور ، اونى كيرلەتن خسرانه دوچار اولور .

قادينلر

«وقل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن ....و لايبدين زينتهن»
مؤمنه قادينلره دى كه فنالغه كوزلرينى ديكمه‌سينلر ، عفتلرينى محافظه ايتسينلر ، زينتلرينى ميدانه چيقارمه‌سينلر .

ختام

پیغمبریمز

حیات نبویه‌یی بوتون سه‌ویملکیله، بوتون روحانیتیله، حقائق اسلامیه‌یی بوتون صفوت وساده‌لکیله جانلاندیران قیمتدار برأثردر. حضرت محمدك باشاردیغی امثالسز انقلاب، دینی بر مجدد اولمق صفتیله احراز ایتدیکی بوتون موفقیات، الك كوزه‌ل افاده ایله تصویر اولونمش، انسانلق ایچون دائمی بر منبع فیض اولان سیرت محمدیه‌دن آلیناجق بوتون درسلر، الك بلیغ لسان ایله ایضاح ایدیلمشدر. بالخاصه پیغمبریمزك بعثتندن مقدم، یاخود بعثتندن صوكره تاریخ عالمده نظیری كورولمه‌ین، بشریت ایچون الك مفید انقلابك؛ بوتون انسانلغی ظلمتدن نوره چیقاران، هدایت وحقه ایریشدیرن الك یوكسك تجددك پیغمبریمز طرفندن یكرمی سنه كبی قیصه بر مدت ظرفنده ناصیل اكمال اولوندیغی، رسول اكرمك بوقیصه مدت اثناسنده عصر دیده بت پرستلكی، خرافاتی، جهالتی، فحشی، قماری، ایچكی‌یی، ضعفایه قارشی ارتكاب اولونان مظالمی، مجادلات داخلیه‌یی وبوكا بكزر یوزلرجه مساوی وفضائحی بوتون بر مملكتدن ناصل ازاله ایتدیكی تظاهر ایتدیریلمشدر. بوندن باشقه غربلی منقدلرك، خریستیان متعصبلرك رسول اكرمه قارشی وقوع بولان بوتون بهتانلری، بوتون تجاوزلری الك معقول و الك قطعی دلائل تاریخیه ایله رد وجرح ایدیلمش، بوتون بوتجاوزاتك هرقیمت علمیه‌دن محروم و محضا اثر تعصب وضلالت اولدیغی اظهار ایدیلمشدر. اثرك هم علمی، هم تعلیمی وادبی بر ماهیتی حائز اولماسی قیمتنی قات قات آرتیرمقده‌در. اثرك تحریرنده الك موثوق والك صحیح منابعه مراجعت ایدیلدیكی كبی حیات محمدیه‌نك انسال آتیه‌یی تهذیب، هر قلبه الك اصیل فكرلری الهام خصوصنده حائز اولدیغی قوت دائما نظر اعتباره

آلینمشدر . اثرك نهایتنه عینی مؤلفك « مسلمـانلق انسانلق دینیدر » عنوانلی رساله‌سی‌ده علاوه اولونمشدر . بو رساله‌ده عقائد و اساسات اسلامیه الك ساده و الك قوتلی شکلده خلاصه اولونمشدر . اثرك مؤلفی هندستانك فاضل علمـا و اکابر محرریندن ، لاهور نشراسلام انجمنی رئیسی مولانا (محمد علی) در. مترجمی عمر رضـا بکدر . (پیغمبریمز) عنوانیله تقلید بر اثرده نشر اولندیغی جهتله مؤلف ومترجمنك اسملرینه دقت اولونمالیدر .

اجزاسی (۷۵)، مجلدی ۱۰۰ غروشدر . پوسته اجرتی اون غروشدر

روح اسلام

مسلمانلغك و اسلام مفکوره‌لرینك تاریخ تکاملی

بو اثرده ، جهانشمول بر دین اولمق حیثیتیله ، مسلمانلغك تاریخ تکاملی تعقیب اولونمقده ، مسلمانلغك سرعت انتشاری ، اونك قیصه بر مدت ظرفنده یوز ملیونلرجه انسانلرك دماغ و وجداننده احراز ایتدیکی فتوحات تدقیق ایدلمکده‌در . اثرده اولا ناشر و مبشر اسلام اولان رسول اکرمك سیرت سنیه‌سی الك صحیح مأخذلره، الك معتبر و ثائقه بالاستناد وجیز بر صورتده یازلمش، پیغمبریمزك شخصیت وسجیه‌سی ، رسالت الٓهیه‌سنك هدفی توضیح اولونمشدر. بونی متعاقب رسول اکرم طرفندن تبلیغ اولونان اساسانك تاریخ تکاملی تشریح اولونه‌رق اسلامك مفکوره‌سی ، اسلامك دینی روحی ، اسلامك حیات آخرته عائد تعالیمی ، جهادك معناسی ، نظر اسلامده قادینلغك موقعی، مسلمانلق نظرنده کوله‌لکك ماهیتی ، اسلامك روح سیاسیسی ، اسلامك روح علمی وادبیسی ، اسلامك روح فکری وفلسفیسی ، اسلامك تصوفی

ومفكورووى روحى تصوير اولنمشدر. اثرك مؤلفى افاضل علما ومتفكرينندن هندلى (سيد امير على)، مترجمى عمر رضا بكدر. اثرك انكليزجه اصلى فوق العاده احراز رغبت ايتديكندن كچن سنه يكيدن باصيلمشدر. توركجه‌يه ترجمه‌سى بوايكنجى طبعندندر. ظن ايدرزكه لسانمزده هنوز بو طرزده بر اثر يازلمامشدر. بويوك قطعه‌ده (٢٥) فورمه تشكيل ايدن بو مهم اثرك فيأتى (١٠٠)، مجلدى (١٢٥) غروشدر. پوسته اجرتى (١٥) غروشدر.

هندستانده

استقلال مجاهده‌لرى

ايكنجى دفعه باصيلان بواثر هندستان افاضل علماسندن بويوك اسلام مجاهدى ابوالكلام احمد حضرتلرينك انكليز محكمه‌سى قارشيسنده حماست وشهامت اسلاميه‌يى تجلى ايتديرەن مهم بر نطقى محتويدر. مولانا ابوالكلام احمد، اسلام عالمنك يوزينى آغارتان مجاهد و مجدد علماى اسلاميه‌دندر. مشاراليه همان همان هندستانك بوتون مراكزينى دولاشمش و انكليز ظلم و استبدادينه قارشى مجاهده‌ده بولنمشدر.

نهايت انكليزلر، مولانا ابوالكلامى توقيف وبالمحاكمه ايكى سنه حبسه محكوم ايتمشلردر. مشار اليه، محاكمه اثناسنده انكليز محكمه‌سنه خطاباً بو نطقى ايراد ايتمشلردركه اهميتى حسبيله رساله حالنده باصيلمش ومتعدد لسانلره ترجمه ايدلمشدر. بونطقده اجنبى دولتلرك تسلطنه، ظلم استبدادلرينه قارشى اقوام محكومه‌نك آلاجقلرى وضعيت، تعقيب ايده‌جكلرى خط حركت، حق وعدالت اوغورنده اعاظمك مجاهده‌لرى، بو كونكى

هندستانك انتباه ومجاهده‌سی ، هندستانلیلرك انكلیزلره قارشی ، انكلیز سطوت وجبروتنه قارشی آلدقلری جلادتكارانه وفداكارانه وضعیت ایضاح اولنمشدر . فیئاتی اون غروشدر .

انتشار اسلام تاریخی

بو مهم و قیمتلی اثرك مؤلفی لونده دارالفنونی عربی معلمی سیر ویلیام آرنولدر ، انكلیزجه‌دن مترجمی استاد محترم خلیل خالد بك افندیدر . مؤلف مومی الیه اوزون سنه‌لر تدقیقات و تتبعاتده بولونه‌رق بو معظم اثری وجوده كتیرمشدر . اوزون بر مدخلدن و اسلامك بر مبشری صفتیله حضرت محمدك حیاتنه عائد بر فصلدن صوكره آسیای غربیده ، آفریقاده ، اسپانیاده ، ایران و آسیای وسطاده ، موغوللر وتاتارلر آره‌سنده ، هندستانده ، چینده ، مالاریا جزائر مجتمعه‌سنده ، الحاصل بوتون دیار اسلامده مسلمانلغك نه صورتله انتشار ایتدیكنی الك مهم وثائق تاریخیه‌یه استناداً ایضاح ایدییور . پروفسور آرنولد اسلامیت حقنده غربده موجود باطل فكرلری رد ایتدیكی كبی اسلامیتك سعادت بشریه‌یه اولان تأثیرات علویه‌سی حقنده‌ده بر چوق ملاحظات حكیمانه سرد ایله‌مشدر . بویوك قطعه‌ده (٢٨) فورمه ، یعنی (٤٥٠) صحیفه تشكیل ایدن بو مهم اثرك فیئاتی یوز غروشدر . پوسته اجرتی (١٥) غروشدر .

قرق حدیث

افاضل محدثیندن امام نووی حضرتلرینك اعتقاد واخلاقه دائر جمع ایتدیكی قرق حدیث شریفك ترجمه‌سیدر . دارالفنون مدرسلرندن استاد محترم احمد نعیم بك افندی طرفندن پك سلیس بر صورتده ترجمه اولنمشدر . فیئاتی (٢٠) غروشدر . پوسته اجرتی یوز پاره‌در .

محمد عاكف

شاعرك ذاتى و آثارى حقنده بعض تدقيقات

بو عنوان ايله استاد محترم سليمان نظيف بك افندى طرفندن نشر اولنمشدر. بو اثر (صفحات) ده مندرج شعرلر حقنده تنقيدات و مطالعاتى حاويدر. صفحاتك آلتنجى كتابى اولمق اوزره صوك نشر اولونان (عاصم) حقنده‌ده قيمتدار بر مقاله تخصيص اولنمشدر. فيئاتى (٢٥) غروشدر. پوسته اجرتى بش غروشدر.

علم ما بعد الطبيعه

بو اثر، دار الفنون مدرسلرندن استاد حكيم فريد بك افندى طرفندن، (ئه‌ميل بواراق)ك «مبادئِ فلسفه» سندن ترجمه اولنمشدر. معرفتك حدود وقيمتى؛ فلسفهٔ اولى مسائلى : ماده، روح، ذات بارى؛ علم ما بعد الطبيعه‌نك علوم سائره وعلم اخلاق ايله مناسباتى، شر مسئله‌سى كبى مباحث مهمه‌يى احتوا ايدن بو اثر، مختصر اولمقله برابر غايت مفيددر. دقتله اوقويانلر، علم ما بعد الطبيعه‌نك الك غامض مباحثى حقنده بر فكر حاصل ايدرلر. (بواراق) ك « مبادئ فلسفه » سى قيمت مسلمه‌سندن طولايى دفعات ايله طبع ايدلمشدر. بو اثر كتابك يكرمى اوچنجى طبعندن مترجمدر. فيئاتى (٣٥)، پوسته اجرتى بش غروشدر.

سبيل الرشاد كتبخانه‌سنده بولونان ديگر بعض اثرلر

غروش	اسامی	مؤلفی
٥٠	برنجی صفحات	محمد عاكف
٢٠	ایكنجی صفحات : سليمانيه كرسيسنده	» »
١٥	اوچنجی » حقك سسلری	» »
٢٥	دردنجی » فاتح كرسيسنده	» »
٢٥	بشنجی » خاطره‌لر	» »
٣٠	آلتنجی » عاصم	»
٥٠	كليات شيخ الاسلام*	موسی كاظم
٣٥	كليات : بحرانلرمز*	سعيد حليم پاشا
٣٠	سير جليلهٔ نبويه*	ازميرلی اسماعيل حقی
٧٥	آنغليقان كليساسنه جواب*	
٢٥	فنك الك صوك كشفياتی	م . شمس الدين
٥٠	خرافاتدن حقيقته*	»
١٥	تحفة الراغب	حاجی ذهنی
٦٠	عجائب قرآنيه*	بركت زاده
٤٠	صواب الكلام*	ذهنی پاشا
٢٥	محصل الكلام والحكمه	ازمير اسماعيل حقی
٥٠	ياد ماضی*	بركت زاده
٥٠	مذاهبك تلفيقی*	آقسه‌كيلی احمد حمدی
٢٥	مواعظ [بش درس]*	مناسترلی اسماعيل حقی
٣٠	دينی درسلر برنجی قسم *	آقسه‌كيلی احمد حمدی
٥٠	» » ايكنجی »	» »
٦٠	» » اوچنجی كتاب) *	» »
٢٥	اسلام دين فطريدر	» »
٢٥	خاتم الانبيا حقنده	» »
١٠٠	مطالب ومذاهب *	المالولی محمد حمدی
٢٠	حيوانات يتيشديرمه‌نك فضيلتی	احمد نظمی
٢٠	نظر اسلامده زنكينلكك موقعی	» »
٢٠	اسلامده تسأل يوقدر	» »

[* اشارتلی كتابلرك مجلدی ده واردر هر برينك جلد بدلی يكرمی بش غروشدر .]
طشره‌دن وقوع بوله‌جق سپارشلره يوزده اون بش پوسته اجرتی ضم اولونمیدز .